

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ISSN 1513-1661

ปัญญาจักษุ

วารสารราย ๓ เดือน

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๓๖ ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๕๖

000988

๑๐๐ ปี
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
๓ ตุลาคม ๒๕๕๖

๑๐๐ ปี

สมเด็จพระญาณสังวร

ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุครบ ๑๐๐ พรรษา
วันพฤหัสบดีที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖

ค.จ. ญาณสังวร

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ปัญญาจักขุ

ประธานที่ปรึกษา :

พระสาสนโสภณ, พระธรรมเมธาภรณ์, พระราชบัณฑิตที่ปรึกษา :

พระเทพวิสุทธิกวี, พระราชญาณปริธา, พระราชพิศาลมุนี, พระปริยัติถาวรเวที, พระศรีมงคลเมธี, พระเมธีธรรมสาร, พระเมธาวิเชียร, พระครูปริชาตธรรมวิธาน, พระมหาสมัคร มหาวิโร, พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒ โผ ผศ.ดร., พระมหาพิทยา ปริบุญเสีโล, พระมหาปัญญา ปณฺญาวฑฺฒ โผ รศ., นายวศิน อินทสระ, รศ สุวิทย์ ภานุจาร์, รศ.ศรชัย ท้าวมิตร, ผศ ดร.พรชัย พัทธินทร์ตะนะกุล, นายนิยาม ทองเป็นใหญ่, นายเสมอ กลิ่นหอม, นายศักดิ์ชาย พุดเพระ

บรรณาธิการบริหาร :

พระมหาสมถักดิ์ ญาณไพโร ดร.ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายจัดการ :

ผศ.ดร.สุวิญ รัชนีศักดิ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :

พระครูสิริปัญญาเมธี ดร.

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา :

รศ.ดร.ธวัช หอมทวนลม

กองบรรณาธิการ :

พระอุดมธีรคุณ, พระศรีวิฆนังคณบัณฑิต, พระมหาพิศนัย สุนฺดตชโย ผศ ดร., พระมหาพงษ์สิทธิ์ ฐานาโร, พระมหาทองเชิด กตปุญฺโญ ผศ., พระมหามงคล ขนฺติธโร, พระมหาอาทร อุตตมปุญฺโญ ดร., รศ.ดร.จ่านง คันธิก, ผศ.ดร.เสถียร วิกรมทา, ผศ.มงคล มาลี, ดร.บุญจ่วม คำเมืองแสน, นายประยูร นิรมายูย, นายภิเชก ต้วสูงเนิน, นายพีรพัฒน์ รัตเศรษฐ์, นายสมหมาย สายแก้ว, นายชัยพล สายทอง, นายเอกมน วัฒนวงษ์สกุล

ผู้จัดการ :

รศ ดร.จ่านง คันธิก

ผู้ช่วยผู้จัดการ :

ผศ.ดร.แหวนทอง บุญคำ

ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย :

นายนรา สัตติสงฆ์

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงาน : กองวิชาการ มมร.

ถ.พระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

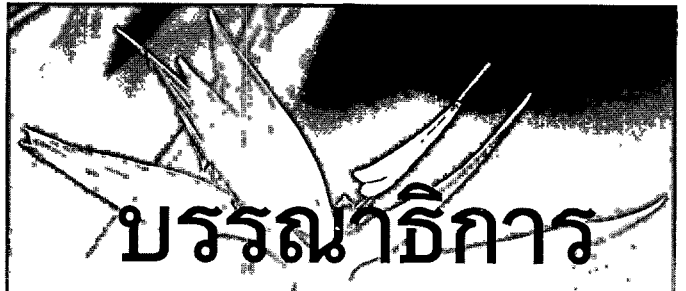
โทร. ๐ ๒๒๘๑ ๖๔๒๗ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๐๒๘๔

จัดพิมพ์ : หจก. องศาสาบายดี

๒๖/๒๕๔ ม ๖ ถนนเทอดพระเกียรติ ตำบลวัดชลอ

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐

โทร ๐๘๖ ๓๑๖ ๙๓๖๘ โทรสาร ๐ ๒๕๘๓ ๙๖๘๗

บรรณาธิการ

ปัญญาจักขุ วารสารของมหาวิทยาลัย มีเป้าหมายเพื่อเป็นเวทีแสดงออกทั้งผลงานด้านวิชาการของคณาจารย์ทุกคนะ อีกทั้งได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยตลอดถึงเสนอผลงานสารนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งในส่วนกลาง วิทยาเขต วิทยาลัย ตลอดถึงสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ

ในช่วง ๓ เดือนนี้มีเรื่องที่น่าจะพูดถึงหลายเรื่อง เช่น ในเทศกาลเข้าพรรษาของทุกๆ ปีมีการรณรงค์ให้งดดื่มเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งก็ถือว่าได้ผลพอสมควร ในปีนี้ทางรัฐบาลได้มีมติให้ข้าราชการทุกหน่วยงานงดดื่มเหล้าช่วงเข้าพรรษา และได้มีประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ มากมาย ถ้ามีการเอาจริงกับเรื่องนี้จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะการดื่มนั้นเป็นสาเหตุของปัญหาสังคม เช่น ทำให้เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียสุขภาพ เกิดอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท สุดท้ายเสียชีวิตด้วยโรคสุราเรื้อรัง การที่รัฐบาลได้ประโยชน์จากการเก็บภาษีอากรเหล้าหรือสุราเข้าคลังกับค่ารักษาพยาบาลของผู้ที่ดื่มทั้งหมดคงไม่คุ้มกัน ถือว่ารัฐได้ทำกุศลครั้งยิ่งใหญ่และหวังว่ากิจกรรมนี้คงมีอย่างต่อเนื่องในปีต่อไป

สุดท้ายคือเรื่องที่ทางคณะสงฆ์และรัฐบาลได้มีมติให้วัดวาอารามทั่วประเทศ ตลอดถึงหน่วยราชการ สถาบันการศึกษาและประชาชนจัดงานเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวาระที่เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีพระชนมายุ ครบ ๑๐๐ พรรษา ตั้งแต่ต้นปี จนถึงสิ้นปี ๒๕๕๖ ในฐานะที่พระองค์ดำรงตำแหน่งเป็นพระประมุขแห่งคณะสงฆ์ไทย เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา มีคุณูปการแก่คณะสงฆ์ไทยนานับการ อีกทั้งเคยทรงดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยหลายสมัย

พระเดชพระคุณพระราชบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้สั่งการให้คณะต่างๆ ทั้งส่วนกลางและทุกวิทยาเขตจัดงานเพื่อเฉลิมพระเกียรติมีการจัดพิมพ์หนังสือ นิทรรศการ ตลอดถึงการปฏิบัติธรรม เพื่อถวายเป็นพระกุศลแด่พระองค์ท่าน

ทางคณะผู้จัดทำวารสารปัญญาจักขุในนามมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยขออนุญาตนำพระประวัติและผลงานโดยสังเขป เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในวาระอันเป็นมหามงคลครั้งนี้ด้วย

สารบัญ

ปัญญาจักขุ ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๓๖ ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน ๒๕๖๖

ข้อเสนอประกอบการพิจารณา ในการจัดทำนิตยสาร ปัญญาจักขุ

ข้อเสนอประกอบการพิจารณาในการ
จัดทำนิตยสาร ปัญญาจักขุ

๑. ในการใช้ชื่อนิตยสารว่า “ปัญญา
จักขุ” นั้นว่าเป็นมงคลนามตามพุทธวจนะ
ในอติวุตตะกะ (เล่มที่ ๒๕) ที่แสดงจักขุ ๓
ประการ คือ มังสวัชชุ ทิพยจักขุ และ
ปัญญาจักขุ แต่ในมหานิทเทศ (เล่มที่ ๒๙)
ท่านพระสารีบุตรเพิ่มอีก ๒ จักขุต่อท้าย
คือ พุทธจักขุ และสมัตตจักขุ เพราะ
ฉนั้นชื่อของนิตยสารนี้จึงเหมาะสม

๒. ในนิตยสารนี้ ควรเทิดทูนพระพุทธ
วจนะเป็นหลักใหญ่ หลักฐานอื่นๆ ตลอดจน
จนอัตโนมัตถิอวารองลงมา

๓. พยายามประสานสามัคคีไม่ใช่เป็น
เวทีทะเลาะวิวาท พยายามให้เกียรติแก่
พระสงฆ์ทั้งสองนิกายตามอุดมคติดั้งเดิม

๔. ส่งเสริมสหวิทยาการศึกษา (In-
terdisciplinary studies) อันเป็นการ
ศึกษาแนวกว้างและส่งเสริมบูรณาการ
(Integration) อันเป็นการศึกษาแนวลึกซึ่ง
พระพุทธเจ้าของเราทรงนำมาใช้ในการ
เผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอธิบาย
ธรรมะให้ผสมไปในศาสตร์ทั้งหลาย
รวมทั้งให้ศาสตร์ต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมกัน
และกัน เช่น รัฐศาสตร์อิงเศรษฐศาสตร์
และอิงคุณธรรมการทูต อิงธรรมะ เป็นต้น
อันนับได้ว่าทรงเป็นผู้นำหลายพันปีแล้ว

๕. มีข่าวสารในการสร้างสรรค์เกี่ยว
กับพระพุทธศาสนาทั้งในและนอกประเทศ
พอสมควร

สุชีพ ปุณณนาทภาพ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖

บทความ

สงฆปริณายกปูชาคาถา	๓
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (สวทตมมหาเถร เจริฎ คชวัตร)	๗
บาปกรรมของเจ้าหญิง	๑๐
พุทธศาสนศึกษา, ชีวิตศึกษา	๑๓
คณาจารย์-เจ้าหน้าที่คณะศาสนาและปรัชญา	
ไปศึกษาดูงานพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมประเทศเมียนมาร์	๑๘
กระบวนการค้นทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา	๒๑
ปฏิเวธภาวินี	๒๔
อรรถกถาธรรมบทและพระไตรปิฎก	๒๖
ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	๒๘
บทกวี : รอคอย	๓๕
เผด็จการหมายเลข ๒	๓๖
เผด็จการหมายเลข ๓	๓๗
ทำสวนทวนธรรม	๓๘
รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและพุทธลักษณะพระพุทธรูปยืน แบบพม่า วิหารอานันทเจดีย์	๔๑
จาริกวัดบวร	๔๔

มิติใหม่ไฮเทค

ปูปวดเป็นปะ? ๔๖

ยินดีรับพิจารณาบทความ สารคดี บทกวี และอื่น ๆ เพื่อพิมพ์เผยแพร่
เป็นวิทยาทาน ในนิตยสารปัญญาจักขุความยาวประมาณ ๑-๓ หน้า
กระดาษ เอ ๔ หากยาวควรแบ่งเป็นตอนๆ เพื่อสะดวกในการนำ
เสนอส่งทางไปรษณีย์ถึง พระมหา รศ.ดร.สมศักดิ์ ญาณโพธิ์
บรรณาธิการบริหาร

สังฆมหารัตนนายกนบุษิตาตภา

• พระเทพวิสุทธภิกขุ

ยนต์ วนทามิ กาเยน

สงฆปรปมุขมหาเถร
ททยสงฆมหาเถร
เมตตาทิธมมสังยุตต์
สุพุทธมจ สัจจาริต์
ปุษนียเถรธมมมจ
จกกีวัสสส ราชูณ
สงฆเอกคยเสนาปี

อิทานิ โข สงฆราชา

อติทิมายโก เอโส
ททยสงฆปติภูโจ จ
ตสสเมตตาทิยุตตตตต
นิจจว ครุกาทพุโพ
ตุลาคมสสสมาสสส
อิธสสมงคโลกาเส
รฎฐปาเลน สงฆเนน
อายุมหามทกมมี
เตนปญญานุกาเวน
สพพพุธานุกาเวน
สพพธมมานุกาเวน
สพพสงฆมานุกาเวน
เขมี อเวรียโย
อติทิมายโก โหตุ
สพพสงฆปติภูโจ จ

วาจาย เจตสา อหิ

สงฆราชาธมมสังวร
ททยชเนติ ปุชิต์
ติปิฎกเส โกวิท
วินเยน สมปปีต
มจกคตถาน มจคัล
ธมเมนาจริยอถ
มหาราเชน ปุชิต์
ปริปนุณสตวสสิโก
ททยรฎฐจสธานีย
ททยสงฆเนน มานีโต
มหาชเนน ปุชิต
ครฎฐจาเนียปคคโล
สเกธตติเย ทิเน
อายุวฑฒนมจกล
สพพพุทชเนติ จ
สฎฐจสามคคิยา กต
เอเตนปญญเตชสา
สพพพุธาน เตชสา
สพพธมมาน เตชสา
สพพสงฆมาน เตชสา
นิททุกโซ นิรูปทโท
นิพพุโต พลวา สทา
สพพชเนติ ปุชิตโตติ

กตาย มหาวิททยาลยมหามกุฎราชวิททยาลยนาเม เทววิสุทธิกวิภิกขุณา

คำแปล

พระเทพวิสุทธิสรั้อย	กวี
ประพันธ์บทกลอนนี้	ถวายเป็น
บูชาพระสงฆ์ศรี	พุทธศาสน์
สังฆปริณายก	แห่งข้าทั้งผอง ฯ
ในนามแห่งปางข้า	รวมใจ
มหามกุฏราชวิทยาลัย	เจ็ดจำ
ด้วยต่างน้อมนึกใน	พระคุณ ท่านนา
นบนอบเสมอหน้า	จิตน้อมสรรเสริญ ฯ
ลึบนัยประณตน์น้อม	พร้อมทั้งกายวาจาใจ
มหาเถรสงฆ์ไทย	องค์พระสังฆราชา
องค์พระประมุขสงฆ์	ผู้ดำรงพระศาสนา
มันคงสืบพงศ์มา	สมเด็จพระญาณสังวร
ทวยไทยนบบูชา	ด้วยเมตตาเอื้ออาทร
แดกฉานในคำสอน	ไตรปิฎกยกเป็นครู
ศีลวัตรนั่งดงาม	จริยาก็เลิศหรู
ตามอย่างบรมครู	ทั้งเชิดชูพระวินัย
ดำรงปฐุชนีย์	เถรธรรมนำสดใส
มงคลธรรมอำไพ	ของผู้ต้องการมงคล
ทั้งเป็นธรรมอาจารย์	แห่งราชาสถาผล
สรวรรค์บันดาลดล	ในพระราชจักรีวงศ์
จึงองค์พระภูมินทร์	นบบูชาอาานิสงส์
ด้วยยศอันเอกองค์	ไว้ในวงศ์พระสงฆ์ไทย
ตำแหน่งสังฆราชา	สังฆนาถยืนยาวไกล
ชาวพุทธจึงพร้อมใจ	เคารพนบน้อมบูชา ฯ

ถึงบัดนี้องค์พระสังฆราช
ครบร้อยปีที่ได้ประสูติมา
เป็นที่พึ่งแห่งสงฆ์สงฆ์สภา
ด้วยพระองค์ทรงธรรมอันอำไพ

เป็นครูฐานิยบุคคล
พร้อมใจกันวันที่สามตุลา-
วโรกาสคล้ายวันประสูติกาล
เพียบพร้อมด้วยพุทธศาสนิกชน

ร่วมจัดงานมหกรรมฉลอง
ต่างพร้อมกันมุ่งหน้าบูชาคุณ
ขอเดชาภาพพระไตรรัตน์
ให้พระองค์ทรงอยู่คู่ปวงไทย

เจริญชนมโद्यธรรมยืนยาวไกล
ดับร้อนร้อนหมดสิ้นสมพระทัย
เป็นที่พึ่งแห่งสงฆ์ในโลกหล้า
ปวงข้านี้พร้อมหน้าสาธุการ

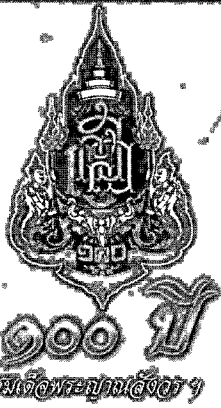
มีพระชาติเจริญพระชันษา
เป็นบุญญาเลิศล้ำผ่องอำไพ
ไทยประชาแมนมั่นมีทวันไหว
ธรรมยิ่งใหญ่เมตตากรุณา

ให้ปวงชนเคารพด้วยพระพร
คมสองห้าห้าหกศกมวงคล
รัฐบาลพร้อมสงฆ์ทุกแห่งหน
น้อมกายจิตแห่งตนบำเพ็ญบุญ

ทั้งปวาร้องเชิญชวนร่วมอุตหนุน
ด้วยกองบุญเสริมส่งสงฆ์ทรงชัย
บุญสมบัติผลิตผลล้นหลังไหล
ปลอดเวรภัยไกลทุกข์อันตราย

มีพลังยิ่งใหญ่แผ่ขยาย
พระกำลังยิ่งใหญ่ตลอดกาล
ชนบูชายิ่งใหญ่แผ่ไพศาล
พระองค์ท่านทรงพระเจริญเทอญ.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เสวตมพนมทกเถร เจริญ คุชวัตฺต)

• กองบรรณาธิการ

ในวาระที่เจ้าประคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จะมีพระชนมายุ ๑๐๐ พรรษา ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ คณะสงฆ์ไทยและรัฐบาล มีมติให้มีการเฉลิมพระเกียรติพระองค์ ทั้งในส่วนอาราม และหน่วยงานราชการ ทั่วราชอาณาจักร ในฐานะที่พระองค์ท่านเป็นพระประมุขแห่งคณะสงฆ์ไทย มีพระชนม์ครบ ๑๐๐ พรรษา และพระองค์เคยทรงดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อีกทั้งมีคุณูปการแก่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยนานัปการ ในนามผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่และคณะผู้จัดทำวารสารปัญญาจักขุ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยจึงขออนุญัตน้อมนำพระประวัติและผลงานโดยสังเขปเพื่อเผยแพร่และประกาศพระเกียรติคุณของพระองค์ท่านสืบไป

สมเด็จพระสังฆราช เป็นสมณฐานันดร หรือสมณศักดิ์สูงสุดในทางการปกครองของคณะสงฆ์ไทย เป็นตำแหน่งที่มีมาคู่กับคณะสงฆ์ไทยแต่โบราณ ในฐานะองค์พระประมุขแห่งสังฆมณฑลทั่วราชอาณาจักร เรียกว่า สังฆปริณายกบ้าง มหาสังฆปริณายกบ้าง สกลมหาสังฆปริณายกบ้าง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง หรือสถาปนาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ราชทินนามสำหรับตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช คือ สมเด็จพระอริยวงษญาณ ปรียัติวงษาสังฆราชาธิบดี ถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแก้ไขเป็นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ ซึ่งได้ใช้เป็นราชทินนามสำหรับสถาปนาพระมหากษัตริย์ในตำแหน่งที่สมเด็จพระสังฆราชสืบมาจนปัจจุบัน ยกเว้นพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชจะมีพระนามสำหรับเฉพาะ

องค์เช่นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เป็นต้น

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงดำรงพระสมณฐานันดรที่สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ที่ ๑๙ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และทรงเป็นพระมหากษัตริย์สามัญชนพระองค์แรกที่ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชในราชทินนามพิเศษคือ สมเด็จพระญาณสังวร เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร ทรงมีพระชาติภูมิ ณ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อเยาว์วัยทรงได้รับการศึกษาเบื้องต้น ณ โรงเรียนประชาบาลวัดเทวสังฆาราม ในเมืองกาญจนบุรี เมื่อจบการศึกษา ณ โรงเรียนประชาบาลวัดสังฆารามแล้ว ทรงบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดเทวสังฆาราม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ขณะทรงมีพระชนมายุ ๑๔ พรรษา หลังออกพรรษาในปีนั้นแล้วได้ย้ายมาอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดเสนาหา ในเมืองนครปฐม ทรงศึกษาพระปริยัติธรรมอยู่ ณ วัดเสนาหาเป็นเวลา ๒ ปี

พ.ศ. ๒๔๗๒ ทรงย้ายเข้ามาอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรมต่อ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร กระทั่งพระชนมายุครบอุปสมบท ทรงกลับไปอุปสมบท ณ วัดเทวสังฆาราม กาญจนบุรี เมื่อพ.ศ. ๒๔๗๖ และทรงจำพรรษาอยู่ ณ วัดเทวสังฆารามนั้น ๑ พรรษา แล้วจึงกลับมาทรงปฏิบัติหน้าที่วัดบวรนิเวศวิหารอีกครั้งหนึ่งในปีเดียวกัน และอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรมต่อมาจนสอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวรเป็นผู้ใฝ่พระทัยในการศึกษา มาโดยตลอด ในขณะที่ทรงศึกษา พระปริยัติธรรมอยู่นั้น ก็ทรงพยายามหาโอกาสศึกษาภาษาต่างประเทศ คือ ภาษา

สันสกฤต ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีนไปด้วย ทรงเริ่มศึกษาภาษาสันสกฤตและภาษาอังกฤษกับครูชาวอินเดีย คือ สวามีสัตยานันปุรี นักพรตฮินดู ที่เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทยในระยะนั้น ทรงศึกษาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาจีนกับครูชาวไทย แต่เมื่อทรงเจริญอายุพรรษาขึ้นก็มีภาระหน้าที่ทางวัดและทางคณะสงฆ์ที่ต้องทรงรับผิดชอบมากขึ้นโดยลำดับ การศึกษาภาษาต่าง ๆ ก็จำต้องเลิกราไป คงเหลือแต่ภาษาอังกฤษที่ทรงศึกษาฝึกฝนด้วยพระองค์เองต่อเนื่องมาไม่ขาด จนทรงสามารถพูดอ่านเขียนได้เป็นอย่างดี และนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระองค์ในเวลาต่อมาเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นเสมือนกุญแจเปิดประตูไปสู่วิทยาการสมัยใหม่และเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน

นอกจากการศึกษาพระปริยัติธรรมและการศึกษาภาษาต่างประเทศแล้ว เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชยังทรงเอาพระทัยใส่ในธรรมปฏิบัติ คือการเจริญสมาธิภาวนาหรือการปฏิบัติกรรมฐานด้วยโดยได้ทรงเริ่มปฏิบัติกรรมฐานมาตั้งแต่ทรงเป็นพระเปรียญตามพระตำราสเนหานาของ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ พระอุปัชฌาย์ของพระองค์ ซึ่งทรงถือว่าเป็น พระอาจารย์กรรมฐานพระองค์แรกของพระองค์ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชทรงดำเนินพระปฏิบัติเยี่ยงพระกรรมฐานหรือพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ ทรงเจริญสมาธิเป็นอาภิมปฏิบัติ ทรงออกบิณฑบาตเป็นอาภิมวัตร เมื่อมีโอกาสอันควร ก็เสด็จไปพำนักในสำนักอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าตามหัวเมืองในภาคอีสานเป็นครั้งคราวเสมอ ทรงปฏิบัติพระองค์ เช่นนี้ตลอดมาจนกระทั่งได้รับพระราชสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๒ อาภิมวัตรและอาภิม

ปฏิบัติดังกล่าวก็ยังคงดำเนินสืบมา กระทั่งพระชนมายุและพระศาสนกิจอื่นๆ ไม่อำนวยการให้ทรงปฏิบัติได้สะดวก จึงทรงงด

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช จึงทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงรอบรู้เชี่ยวชาญทั้งในทางคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ทั้งทรงมีพระโลกทรศน์ที่กว้างไกลสมสมัย ด้วยพระปรีชารอบด้านและพระโลกทรศน์ที่สมสมัยดังกล่าวแล้ว พระองค์จึงทรงประสานวิทยาการทั้งทางธรรมและทางโลกประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติพระภารกิจและในการสั่งสอนพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสมกว้างขวาง กล่าวคือ

ในด้านการสั่งสอนพระพุทธศาสนา ทรงแสดงธรรมแก่พุทธศาสนิกชนตามความเหมาะสมแก่วิวุฒิ เช่น ทรงสอนเยาวชนด้วยถ้อยคำและหลักธรรมง่าย ๆ ประกอบกับความรู้อุบายและเหตุการณ์ที่ใกล้ตัว ทรงสอนสาธุชนทั่วไปด้วยธรรมที่ทรงวิเคราะห์วิจารณ์ด้วยเหตุผลที่คนสมัยใหม่สามารถติดตามได้ด้วยทักษะและเหตุผลร่วมสมัย ทรงสอนผู้ใฝ่ใจในธรรมปฏิบัติด้วยหลักธรรมด้านปฏิบัติที่ลึกซึ้งกระจ่างแจ้งประกอบกับประสบการณ์เชิงปฏิบัติที่ทรงประจักษ์ด้วยพระองค์เองเป็นแนวพิจารณา

นอกจากนี้ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ยังทรงเป็นนักวิเคราะห์ธรรมตามหลักการที่เรียกว่า อัมมวิจยะ หรือ อัมมวิจย เพื่อแสดงให้เห็นว่า พุทธธรรมนั้นสามารถประยุกต์ใช้กับกิจกรรมของชีวิตได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงสุด

นอกจากการสั่งสอนพุทธศาสนิกชนชาวไทยดังกล่าวแล้ว พระองค์ยังได้ทรงริเริ่มสอนพระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างประเทศด้วย โดยทรงเริ่มให้มีการแสดงพระธรรมเทศนาเป็นภาษาอังกฤษ ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ในวันอาทิตย์ แต่ดำเนินมาไม่นานนักก็เลิกราไป เพราะขาดพระวิทยากรที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษ ต่อมาพระองค์จึงทรงเปิดการสอนด้วยพระองค์เอง ณ ที่ประทับทุกเย็นวันศุกร์ และทรงสอนต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี จึงเลิกไปเพราะขัดข้องด้วยทรงมีพระภารกิจอื่น ๆ ที่ต้องทรงปฏิบัติมาก

ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราช ทรงได้รับแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ให้ทรงดำเนินกิจการพระธรรมทูตไปต่างประเทศเป็นพระองค์แรก ขณะเมื่อทรงดำรงสมณศักดิ์ที่ พระสาสนโสภณ โดยทรงดำรงตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ และในฐานะประธานกรรมการอำนวยการฝึกอบรมพระธรรมทูตไปต่างประเทศ ได้เสด็จไปเป็นประธานสงฆ์ในพิธีเปิดวัดพุทธปทีป ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็น วัดไทยแห่งแรกในทวีปยุโรป

เป็นการเปิดศักราชงานพระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรปเป็นครั้งแรก ทำให้งานพระธรรมทูตของไทยในต่างประเทศดำเนินก้าวหน้าอย่างกว้างขวางสืบมาจนปัจจุบัน

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงริเริ่มส่งเสริมการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์เถรวาทขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย เป็นเหตุให้เกิดมีคณะสงฆ์เถรวาทอินโดนีเซียขึ้น และเจริญมั่นคงสืบมาดังที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้

ในฐานะนายกกรรมการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงริเริ่มส่งพระธรรมทูตไทยไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทวีปออสเตรเลียเป็นครั้งแรก พร้อมทั้งได้ทรงริเริ่มสร้างวัดไทยในทวีปออสเตรเลียขึ้นเป็นแห่งแรก คือวัดพุทธรังษี ณ นครซิดนีย์ เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วทวีปออสเตรเลียในเวลาต่อมา

ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงให้การส่งเสริมการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศเนปาล โดยการให้การศึกษแก่ภิกษุสามเณรชาวเนปาลมาอยู่ศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย เพื่อกลับไปช่วยงานพระศาสนาในประเทศของตน และได้เสด็จไปประทานบรรพชาแก่กุลบุตร ณ ประเทศเนปาล พร้อมทั้งเสด็จไปเยี่ยมชมกิจการพระศาสนาในประเทศนั้นหลายคราว

นอกจากการปฏิบัติพระศาสนกิจในด้านการสั่งสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดังกล่าวแล้ว เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ยังได้ประทานความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนด้วยการทรงนิพนธ์หนังสือทางพระพุทธศาสนาไว้ อีกเป็นจำนวนมาก มีทั้งบทพระนิพนธ์ที่เป็นคำสอนทั่วไปของพระพุทธศาสนา และบทพระนิพนธ์ที่เป็นธรรมเนียมปฏิบัติขั้นสูงที่ผู้สนใจทุกระดับสามารถนำไปศึกษาหาความรู้และนำไปเป็นแนวในการปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมแก่ภูมิชั้นของตน

ในฐานะอธิบดีสงฆ์แห่งพระอารามหลวง เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงปฏิบัติพระภารกิจในส่วนนี้อย่างไม่บกพร่อง กล่าวคือทรงโอวาทสั่งสอนพระภิกษุสามเณรในฐานะที่ทรงเป็นพระอุปัชฌาย์อาจารย์ด้วยพระองค์เองอย่างสม่ำเสมอตลอดจนทรงเอื้อเฟื้อแผ้วพระธรรมคำสอนแก่เหล่านายกทายิกาด้วยการแสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะและแสดงธรรมบรรยายอบรมสมาธิกรรมฐานเป็นประจำทุกวันพระ ในด้านการบูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามก็ทรงดำเนินการบูรณะเสนาสนะและปูชนียสถานภายในวัดบวรนิเวศวิหารเสมือนเป็นการสร้างใหม่หมดทั้งพระอารามดังเป็นที่ปรากฏ

ในฐานะองค์สกลมหาสังฆปริณายก พระประมุขแห่ง

คณะสงฆ์ไทย เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงปฏิบัติพระศาสนกิจอย่างครบถ้วนทุกด้าน กล่าวคือ เสด็จไปเยี่ยมเยียนพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคเป็นการสร้างขวัญและบำรุงใจให้พุทธบริษัททุกหมู่เหล่าได้อบอุ่นและมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ทั้งมีสำนึกมั่นคงในพระศาสนา ทรงประทานพระเมตตาตาสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยไม่เลือก ทั้งทางด้านศาสนธรรมและวัตถุธรรม มีประทานพระโอวาทสั่งสอนในโอกาสต่าง ๆ และสร้างศาสนสถานและถาวรวัตถุต่าง ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์มีโรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น

เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณมุนีการวิจิตรปฏิภาณ ได้ทรงริเริ่มส่งพระธรรมทูตไทยไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทวีปออสเตรเลียเป็นครั้งแรก พร้อมทั้งได้ทรงริเริ่มสร้างวัดไทยในทวีปออสเตรเลียขึ้นเป็นแห่งแรก คือวัดพุทธรังษี ณ นครซิดนีย์ เป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วทวีปออสเตรเลียในเวลาต่อมา

เนื่องในวโรกาสวันคล้ายวันประสูติ ในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๖ ขอถวายพระกุศลถวายพระพร ขออำนาจพระกุศลบารมีและอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยอำนวยการให้ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน ทรงพระสุขพลานามัยสมบูรณเสด็จสถิตเป็นธงชัยและธงธรรมของมวลพุทธบริษัทตลอดไป

ประวัติ วัดบวรนิเวศวิหาร

วัดบวรนิเวศวิหาร ตั้งอยู่ที่ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศน์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ กรมพระราชวังบวรสถานมงคลในรัชกาลที่ ๓ ทรงสถาปนาขึ้น ณ บริเวณอันเป็นที่พระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดาของพระองค์เจ้าดาราวดี พระราชชายาสิ้นนิชฐานว่าคงสถาปนาขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๖๙ - ๒๓๗๔

เดิมเรียกว่าวัดใหม่ คงเนื่องมาจากสร้างขึ้นใหม่ติดกับวัดรั้งษ์สุทธาวาส ซึ่งมีมาแต่รัชกาลที่ ๒ ครั้น พ.ศ. ๒๓๗๔

วัดนี้ว่างเจ้าอาวาส พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงอาราธนาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงผนวชอยู่และประทับจำพรรษา ณ วัดสมอราย (วัดราชาธิวาสในปัจจุบัน) ให้เสด็จมาอยู่ครองวัดนี้ อันเป็นเหตุให้ได้พระราชทานนามว่า วัดบวรนิเวศวิหาร หรือเรียกกันสั้น ๆ ในครั้งกระนั้นว่าวัดบน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงเป็นเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารเป็นพระองค์แรก และวัดบวรนิเวศวิหารได้ชื่อว่าเป็น วัดธรรมยุตวัดแรก

วัดบวรนิเวศวิหารได้มีเจ้าอาวาสครองสืบต่อกันมา ดังนี้

๑. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงผนวชอยู่และดำรงราชอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎสมมุติเทวาวงศ์ พ.ศ. ๒๓๗๙ - ๒๓๙๕
 ๒. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ (พระองค์เจ้าฤกษ์) พ.ศ. ๒๓๙๔ - ๒๔๓๕
 ๓. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (พระองค์มุนษยนาคนานพ) พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๔๖๔
 ๔. สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว. ชื่น นพวงศ์) พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๕๐๓
 ๕. พระพรหมมุนี (ดิน สุวโจ) พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๓
 ๖. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) พ.ศ. ๒๕๐๓ - ปัจจุบัน
- วัดบวรนิเวศวิหาร นับเป็นพระอารามที่มีความสำคัญทั้งในทางคณะสงฆ์และในทางบ้านเมือง กล่าวคือ

ในทางคณะสงฆ์ วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นจุดกำเนิดของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย เพราะเป็นที่เสด็จสถิตของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงผนวชอยู่และทรงดำริริเริ่มปรับปรุงวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์อันเป็นเหตุให้เกิดเป็นพระสงฆ์คณะธรรมยุตขึ้นในเวลาต่อมา วัดบวรนิเวศวิหารจึงนับว่าเป็นวัดแรกและวัดต้นแบบของคณะธรรมยุต ธรรมเนียมประเพณีและแบบแผนต่าง ๆ ของคณะธรรมยุตได้เกิดขึ้น ณ วัดนี้

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นที่เสด็จสถิตของสมเด็จพระสังฆราช องค์ประมุขของคณะสงฆ์ไทยถึง ๔ พระองค์ คือ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช

วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นแหล่งกำเนิดการศึกษาของคณะสงฆ์คือ เป็นที่กำเนิด มหามกุฏราชวิทยาลัย สถานศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งได้พัฒนามาเป็น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

พระพุทธศาสนาแห่งแรกของไทยในปัจจุบัน เป็นที่กำเนิดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “นักธรรม” อันเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ไทย

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญของไทย ซึ่งคนทั่วไปไม่ค่อยรู้จักคือพระพุทธรูชินสีห์ และพระศรีศาสดา ซึ่งสร้างโดยพระมหากษัตริย์ราชลัทธิไทย สมัยกรุงสุโขทัย สมัยเดียวกับพระพุทธรูชินราช และทั้ง ๓ องค์เคยประดิษฐานอยู่ด้วยกัน ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ ยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปคูปนศิลาแผ่นใหญ่สมัยสุโขทัย และพระไสยา (คือพระนอน) ที่งดงามสมัยสุโขทัยด้วย

ในทางบ้านเมือง วัดบวรนิเวศวิหารได้เคยเป็นที่ตั้งกองบัญชาการศึกษาหัวเมือง เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดให้มีการจัดการศึกษาหัวเมืองทั่วพระราชอาณาจัก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ โดยทรงอาราธนาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ให้ทรงอำนวยการในการจัดการศึกษาในหัวเมือง อันเป็นการวางรากฐานการประถมศึกษาของไทย

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ที่เสด็จออกทรงผนวชทุกพระองค์ คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๗ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ รัชการที่ ๙ ตลอดถึงพระบรมวงศ์ชั้นสูงที่ทรงผนวชเกือบทุกพระองค์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ ต่อเนื่องมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน

• พระศรีธมมมงคลบัณฑิต

อาจารย์ประจำคณะศาสนาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มจร

ท่านสาธุชนทั้งหลาย อำนาจของกรรมหรือแรงกรรม นั้นยิ่งใหญ่นัก ไม่มีอำนาจอะไรจะมาอยู่เหนืออำนาจแห่ง กรรมได้ ไม่มีอำนาจอะไรจะมาต้านทานไว้ได้ คือไม่มีอะไร หรือใครเลยสามารถที่จะมาบิดเบือนผลของกรรมให้ เปลี่ยนแปลงไปตามความชอบใจของตนได้

ทั้งนี้เพราะไม่มีอะไรหรือใครทั้งนั้นที่จะมาเปลี่ยนแปลง ผลแห่งกรรมดีคือบุญให้กลายเป็นบาปได้ และเปลี่ยนผล แห่งกรรมชั่วคือบาปให้กลายเป็นบุญได้ บุญหรือบาปที่ บุคคลนั้นทำแล้วย่อมจะเป็นทายาทของบุคคลนั้นตลอดไป บุญก็คงเป็นบุญเช่นเดียวกันบาปก็คงเป็นบาปเสมอ บุคคล นั้นจะต้องได้รับผลของการกระทำของตนแน่นอนสักวันหนึ่ง เมื่อกรรมแต่ละอย่างที่ท่านลงมือทำแล้วนั้นมีโอกาสให้ผล

เงื่อนไขการให้ผลของกรรมนั้นมีทั้งประเภทที่ให้ผล ทันทีทันใด หรือให้ผลในเวลาถัดไปในอภิปภนี้ เรียกว่า ต้อง ได้รับผลกรรมแน่ ๆ ในชาตินี้ หรือไม่ก็ให้ผลในภพหน้าติด กัน หรือสุดท้ายก็ให้ผลในภพชาติต่อ ๆ ไป จนกว่าจะบรรล ุธรรมเป็นพระอรหันต์สิ้นภพสิ้นชาติไม่เกิดต่อไป กรรมจึงจะ ให้ผลต่อไปไม่ได้อีก เรียกได้ว่า สิ้นกรรมถาวร

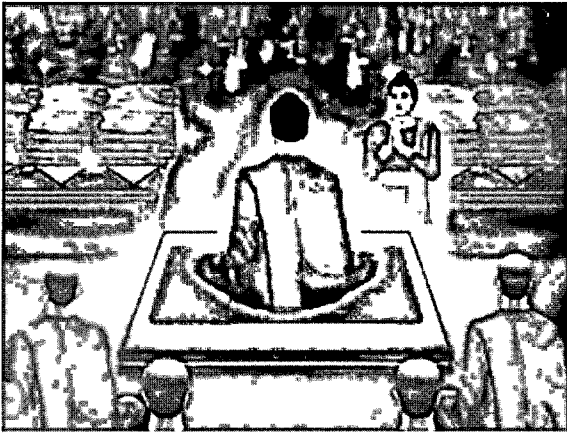
กรรมนั้นจำแนกให้คนเป็นต่าง ๆ กัน ท่านทั้งหลายก็ เห็นกันอยู่ว่า คนเรานั้นมีความแตกต่างกันจริง ๆ กรรมและ ผลแห่งกรรมนี้เป็นของคู่กันเสมอ เมื่อมีกรรมคือการทำความ ดีแล้วจะไม่ให้มีผลแห่งกรรมนั้นเป็นไปไม่ได้เลย

ตัวอย่างเรื่องกรรมนี้จะพูดถึงเรื่องบาปกรรมของ เจ้าหญิงโรหิณีเป็นตัวอย่าง

เจ้าหญิงโรหิณีนั้นท่านเป็นพระญาติของพระสัมมา สัมพุทธเจ้าโดยที่พระบิดาของท่านนั้นคือพระเจ้าพระเจ้า อมิตตพระเป็นพระอนุชาหรือน้องชายคนที่ ๒ ของพระเจ้า สุทโธตนะพระพุทธบิดา ต่อจากพระเจ้าสุกโกตนะ พระเจ้า อมิตตพระนั้นมมีพระราชบุตรและพระราชบุตริรวม ๓ พระองค์ คือ เจ้าชายมหานามะ เจ้าชายอนุรุธะซึ่งต่อมาก็เสด็จออก บรรพชาเป็นพระอนุรุธะเถระ พระเถระผู้ได้รับการยกย่อง ชมเชยไว้ในฐานะเป็นเอตทัคคะเลิศกว่าภิกษุทั้งหมดในด้าน ตาทิพย์จากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพวกเขา และเจ้าหญิง โรหิณี

ครั้งหนึ่ง พระอนุรุธเถระไปเมืองกบิลพัสดุ์พร้อมด้วย ภิกษุ ๕๐๐ รูป พวกพระประยูรญาติของท่าน ทราบว่าท่าน มา จึงพากันไปกราบรับมัลการท่าน เว้นแต่พระน้องนางของ ท่านคือเจ้าหญิงโรหิณี

พระเถระถามว่า เจ้าหญิงโรหิณี ไปไหนหละ พวก พระประยูรญาติตอบว่า อยู่ในตำหนัก พระเถระถามว่า เพราะเหตุไร เจ้าหญิงจึงไม่เสด็จมา พระประยูรญาติตอบว่า เพราะทรงละอายว่าตนเป็นโรคผิวหนัง พระเถระกล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงเชิญพระนางเสด็จมาเถิด เมื่อเจ้าหญิง โรหิณีเสด็จมาถึงพระเถระจึงถามว่า เพราะเหตุใด จึงไม่

มาหา เจ้าหญิงโรตีณีกล่าวว่า ทำไมไม่มาเพราะความละเอียดอ่อนที่ เกิดโรคผิวหนังทั่วร่างกาย

พระเถระถามว่า เจ้าควรทำบุญหรือไม่ เจ้าหญิงโรตีณี ตอบว่า จะให้ทำอะไร พระเถระกล่าวว่า จงให้สร้างโรงฉันทน์ เจ้าหญิงโรตีณีถามว่า หม่อมฉันจะทำอะไรได้ พระเถระ บอกว่า เครื่องประดับของเธอไม่มีหรือ ราคาเท่าไร เจ้าหญิง โรตีณีตอบว่า มีราคาหมื่นหนึ่ง พระเถระกล่าวว่า ถ้ากระนั้น เจ้าจงขายเครื่องประดับนั้นแล้ว ให้สร้างโรงฉันทน์เถิด

เจ้าหญิงโรตีณีถามว่า ใครจะช่วยทำให้ พระเถระก็ บอกแก่พระประยูรญาติให้ช่วยเป็นภาระดูแลการก่อสร้าง โรงฉันทน์ ทั้งพระเถระเองก็ช่วยดูแลอีกส่วนหนึ่งด้วย

พระเถระแนะนำในการสร้างโรงฉันทน์ว่า ให้ทำเป็น โรงฉันทน์ ๒ ชั้น เมื่อเรียบร้อยแล้วให้เจ้าหญิงโรตีณีกวาด ข้างล่าง ให้ปูอาสนะไว้เสมอ ๆ ให้ตั้งหมอน้ำดื่มไว้เสมอ ๆ พวกภิกษุก็พากันมานั่งเสมอ ๆ

เมื่อเจ้าหญิงโรตีณีทรงกวาดโรงฉันทน์อยู่ประจำ ๆ โรคผิวหนังก็หายไป เมื่อโรงฉันทน์เสร็จ เจ้าหญิงนิมนต์ภิกษุ สงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข แล้วได้ถวายขานนียะและ โภชนียะอันประณีตแด่ภิกษุสงฆ์ซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็น ประมุขนั้นจำนวนมากจนเต็มโรงฉันทน์

พระพุทธเจ้าเสวยภัตตาหารเสร็จแล้ว ตรัสถามว่า นี่เป็นทานของใคร

พระอนุตตรกราบทูลว่า ของเจ้าหญิงโรตีณีพระน้อง นางของข้าพระองค์ พระเจ้าข้า

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสถามหาเจ้าหญิงโรตีณีและโปรด ให้เรียกนางมา แม้เจ้าหญิงโรตีณีไม่ปรารถนาจะมา ก็ต้อง มา เมื่อเจ้าหญิงโรตีณีมาเข้าเฝ้า

พระพุทธเจ้าตรัสถามถึงสาเหตุที่ไม่มาเข้าเฝ้า

เจ้าหญิงโรตีณีกราบทูลว่า ทำไมไม่มาเข้าเฝ้านั้นเป็นเพราะ ละเอียดอ่อนว่าเป็นโรคผิวหนังเต็มตัว

พระพุทธเจ้าตรัสถามเจ้าหญิงโรตีณีว่า รู้ไหมว่า โรคผิวหนังนั้นอาศัยกรรมอะไรของเธอดีจึงเกิดขึ้น เจ้าหญิง โรตีณีกราบทูลว่า หม่อมฉันไม่ทราบ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า โรคผิวหนังนั้นอาศัยความโกรธ ของเธอ จึงเกิดขึ้นแล้ว เมื่อเจ้าหญิงโรตีณีทูลถามว่า หม่อมฉันทำกรรมอะไรไว้ จึงทรงเล่าเรื่องราวปกรณัมที่ เจ้าหญิงได้ทำไว้ว่า

ในอดีตกาล พระอัคมรเทสีของพระเจ้าพาราณสี ผูกอาฆาตในหญิงซึ่งมีหน้าที่เป็นนักฟ้อนรำคนหนึ่งของ พระราชา ทรงดำริว่า จักให้ทุกข์เกิดแก่หญิงคนนั้น แล้วให้ คนนำลูกเต่าร้างใหญ่หรือหมามัยมา รับสั่งให้เรียกหญิง นักฟ้อนนั้นมาเข้าเฝ้าตนแล้ว ให้ใส่ผงด่าร้างใหญ่ นั้น บนที่นอน ที่ผ้าห่ม และที่ระหว่างผ้าปูที่นอนเป็นต้นของ หญิงนักฟ้อนนั้น โดยที่นางไม่ทันรู้ตัว และไปรยลงแม่ที่ ตัวของนาง รวากะทำความเย้ยหยันเล่น

ทันใดนั้นเอง ร่างกายของหญิงนั้น ได้พุพองเป็นตุ่มขึ้น นางเกาอยู่และไปนอนบนที่นอน เมื่อนางถูกผงด่าร้างใหญ่ กัดแม่บนที่นอนนั้น ทุกขเวทนาทรมานยิ่งนักก็เกิดขึ้น พระอัคมรเทสีในกาลนั้น ในชาตินี้ได้เป็นเจ้าหญิงโรตีณี

เรื่องผลแห่งบาปกรรมนี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ใน พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ว่า น อนตลิกเช น สมุทฺทมชฺเชน น ปพฺพตานิ วิวรํ ปวิสส น วิชฺชติ โส ชคตฺติปปเทโส ยตฺตฺรฎฺฐิโต มุญฺเจยย ปาปกมฺมาทา แปลว่า บุคคลที่ทำบาปกรรมแล้วหนี เข้าไปในอากาศ ท่ามกลางมหาสมุทร ช่องภูเขา (หรือ) เขาสถิตอยู่ ณ ส่วนแห่งแผ่นดินใดพึงพ้นจากบาปกรรมได้ สถานที่เช่นนั้น ๆ ไม่มีเลย

ความหมายของพระพุทธรูปนี้ก็คือ เมื่อบุคคลใดก็ตามได้ลงมือกระทำการบาปกรรมเสร็จสมบูรณ์ไว้แล้ว ตนเองไม่ยอมรับผลแห่งกรรมจึงหาวิธีหนีไปอยู่ที่ต่าง ๆ เช่น ขึ้นเรือบินหนี ไปอยู่ดาวดวงอื่น ไปอยู่ที่อื่น ๆ อยู่ในท่ามกลางทะเล หรือไปเจาะภูเขาให้เป็นช่องแล้วพักอยู่ด้วยตั้งใจว่าด้วยการทำแบบนี้เราจะไม่ต้องได้รับผลบาปกรรมที่เราเองทำไว้แล้ว เรื่องเช่นนี้พระพุทธศาสนาสอนว่าเป็นไปไม่ได้เลย บาปใดใครทำคนนั้นต้องรับ สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นสังขธรรมว่า กลยาณการี กลยาณิ ปาปการี จ ปापกั คนที่มักทำดีก็จะได้รับความดี ส่วนคนที่มักทำชั่วก็ย่อมจะได้รับบาปแทน

พระพุทธเจ้าทรงสรุปเรื่องราวในอดีตของเจ้าหญิงโรหิณีว่า โรหิณี บาปกรรมนั้นเป็นบาปกรรมที่เธอทำแล้วในกาลนั้น ความโกรธ ความริษยาแม้ประมาณเล็กน้อยย่อมไม่ควรทำเลย

ครั้นพระพุทธเจ้าตรัสจบลง เจ้าหญิงโรหิณีดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล เป็นพระโสดาบันบุคคล พระสรีระของพระนางได้มีวรรณะดุจดั่งทองคำในขณะนั่นเอง สรุปก็คือทรงหายจากโลกผิวหนังแล้ว

การที่นำเรื่องเจ้าหญิงโรหิณีมาแสดงเป็นตัวอย่างนี้ ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายให้ท่านสาธุชนทั้งหลายรู้ว่า ผลของบาปกรรมนั้นไม่เคยยกเว้นผู้ใดเลย จะเป็นเพราะเหตุใดไม่ทราบ พระอัক্রมเหสีนั้นจึงทรงทั้งริษยาและโกรธหญิงที่เป็นทำหน้าที่เป็นนักฟ้อนรำนั้นซึ่งเทียบชั้นกับพระองค์ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอันสูงส่งคือทรงเป็นพระอัক্রมเหสีของพระราชินีไม่ได้เลย มันก็น่าคิด

จะลองสันนิษฐานดูว่า มันอาจเป็นเพราะพระอัক্রมเหสีเองไม่สวยไม่งามซึ่งก็ไม่น่าจะใช้ หรือเป็นเพราะนางแก่ไปหรือไม่ หรือเพราะพระนางไม่สนใจเรื่อง

งามคุณคือในการร่วมหลับนอนหรือไม่ หรือสนใจในเรื่องงามคุณน้อยลงไปกว่าเดิมหรือไม่ หรือเป็นเพราะหญิงนักฟ้อนนั้นสาวกว่า สวยกว่า รั้าใจได้มากกว่า หรือพระราชินีทรงให้ความสนพระทัยหญิงคนนั้นอย่างออกหน้าออกตา มากกว่า ใครเล่าอาจจะรู้ข้อจริงในเรื่องนี้ได้

แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ พระอัক্রมเหสีซึ่งเป็นพระอติชชาติของเจ้าหญิงโรหิณีได้ลงมือทำร้ายหญิงคนนั้นด้วยวิธีใดก็ตาม ผลแห่งบาปกรรมนั้นได้ติดตามมา จนกระทั่งได้มาทันตอนเกิดเป็นเจ้าหญิง แม้มาเกิดในพระราชวังในราชวงศ์ศากยะอันสูงส่งร่วมราชวงศ์กับพระพุทธเจ้าผู้ทรงประเสริฐเหนือเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ก็ยังต้องได้รับผลกรรมคือเป็นโรคผิวหนังทำให้เป็นที่อับอายต่อพระประยูรญาติและประชาชนทั่วไป

ท่านสาธุชนทั้งหลาย อำนาจแห่งบาปกรรมไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย ใคร ๆ จะมองข้ามไม่ได้ ดังนั้นเมื่อจะทำอะไรลงไปขอได้ใช้สติปัญญาขยับขยับขังใจดูก่อน เพราะเมื่อทำบาปกรรมแล้วจะไม่ให้บาปกรรมนั้นให้ผล มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย ดังตัวอย่างของเจ้าหญิงโรหิณี

พุทธศาสนศึกษา, ชีวิตศึกษา 'Buddhist Education, Life Education'

ปาฐกถา ในการประชุมพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๓

ณ มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา นครปฐม ๑๖-๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖

โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม (ส.วัดมันั้ เจริญสุข แปล)

Keynote & speech presented at the 3rd International Theravada Buddhist Conference on the main campus, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhonpathom, 16-18 May, 2013

by Saeng Chand-ngarm, Professor Emeritus

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

๕. เจ็ดข้อสนับสนุนโพธิ์ ๓ อย่าง

การบรรลุ 'โพธิ์' นั้นยากมาก เราทุกคนรู้ว่า พระโพธิ์สัตว์แต่ละองค์นั้น ต้องใช้เวลาหลายภพหลายกัลป์ในการบำเพ็ญบารมีก่อนบรรลุโพธิ์ เป็นพระพุทธรูปคือ:

๑) การเกิดเป็นมนุษย์ในโลกมนุษย์ ซึ่งเป็นสถานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการศึกษานั้นยากอย่างยิ่ง เหตุผลก็คือว่า ตามปกติแล้ว มนุษย์เรียนรู้ด้วยการเปรียบเทียบ เรารู้ว่า กิ่งไม้กึ่งหนึ่งยาว เพราะเราเปรียบเทียบกับกึ่งไม้สั้นกับกึ่งไม้ที่สั้นกว่า โลกมนุษย์มีสิ่งตรงกันข้ามหลายอย่าง คัมภีร์พระพุทธศาสนาบอกเราว่า พระโพธิ์สัตว์ทั้งหลายบรรลุธรรมเฉพาะในโลกมนุษย์เท่านั้น ไม่เคยบรรลุธรรมในสวรรค์ เพราะในสวรรค์นั้น มีแต่ความสุขอย่างเดียว ไม่มีความทุกข์ที่จะใช้เปรียบเทียบ พระโพธิ์สัตว์ไม่ได้บรรลุธรรมในนรก เพราะที่นั่น มีแต่ความทุกข์อย่างเดียว ไม่มีความสุขให้เปรียบเทียบเลย พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในธรรมบทว่า "กัจโฉ มนุสสปฏิลาโภ = การเกิดเป็นมนุษย์ยากมาก"

๒) การอุบัติของพระพุทธเจ้าทั้งหลายในโลกก็ยากยิ่ง (กัจโฉ พุทธาเน อูปปาโต) พระพุทธเจ้าองค์ใหม่จะทรงอุบัติเมื่อพระพุทธศาสนาปัจจุบันอันตรธานไปจากโลก เพราะตามพระคัมภีร์นั้น พระพุทธเจ้าไม่สามารถอุบัติและประกาศพระพุทธศาสนาในยุคสมัยเดียวกันได้ 2 พระองค์ พระพุทธเจ้า

5. The three Supportive conditions of Bodhi

Bodhi is very difficult to attain. We all know that a Bodhisattava has to spend aeons and aeons in developing the perfections or Pāramā before he attains Bodhi:

1) To be born as a human being in the human world which is the most appropriate place for learning is extremely difficult. The reason is that man usually learns by comparison. We know that a stick is long because we compare it with a shorter one. The human world is full of things with opposite qualities. The Buddhist tradition tells us that Bodhisattavas attained Enlightenment only in the human world; never in a heaven because there is only enjoyment in heaven; there is no misery to compare; neither does a Bodhisattava go down to attain Bodhi in a hell because there is only suffering there and no happiness to compare. And the Buddha says in Dhammapada "kiccho manussa patilabho to gain humanhood is very difficult".

2) The appearance of Buddhas in the world is extremely rare (kiccho Buddhānam uppado). A new Buddha would appear when the current Buddhism disappears from the world for, according to tradition, no two Buddhas could appear and establish two Buddhisms in the same period. And it is a Buddha who teaches

นั่นเองที่ทรงสอนพระพุทธธรรม

๓) แม้เมื่อพระพุทธธรรมมีอยู่อย่างในปัจจุบัน ก็เป็นการยากมากที่อุบาสก-อุบาสิกา จะได้ฟังการแสดงพระพุทธธรรม (กิจฉั สัทธมมสรวณ) ความจริงข้อนี้สามารถเห็นได้ง่าย ๆ เมื่อเราเปรียบเทียบจำนวนคนที่ไปวัดฟังธรรมในวันพระ กับจำนวนคนหนุ่มคนสาวที่ไปชมการแสดงดนตรี

เพราะขาดองค์ประกอบสนับสนุน ๓ ข้อนี้เอง การบรรลุโพธิจึงเป็นการยาก เพราะฉะนั้น เราจึงต้องเวียนว่ายตายเกิดหลาย ๆชาติเพื่อจะได้เรียนรู้ ชีวิต คือ กระบวนการศึกษาเรียนรู้อันยืดยาว

๖. ศึกษาเรียนรู้อะไร

คราวนี้เรามาถึงองค์ประกอบสำคัญอีกข้อหนึ่งของพุทธศาสนศึกษา คือ เนื้อหาวิชาที่เราจะต้องศึกษาเรียนรู้คืออะไร อะไรคือสิ่งที่ควรแก่การศึกษาเรียนรู้? คำตอบก็คือ สิ่งที่เราควรแก่การศึกษาเรียนรู้ก็คือ ความจริง (สังขะ)

ความจริงมีหลายประเภท เช่น ความจริงทางวิทยาศาสตร์ ความจริงทางอภิปรัชญา ความจริงทางศาสนา เป็นต้น ความจริงอะไร คือ เป้าหมายของการศึกษาเรียนรู้ในพุทธศาสนศึกษา? ข้าพเจ้าเห็นว่า พระพุทธศาสนาเน้นอริยสังข ๔ ชาวพุทธได้รับการส่งเสริมให้เรียนรู้และรู้อริยสังขจริงในอริยสังข 4 เพราะอริยสังข ๔ นั้น สามารถนำไปปฏิบัติไปสู่เป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ โภธิได้

ความจริงทางวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดเทคโนโลยี ทำให้เราสะดวก สบาย และสนุกสนาน แต่ก็นำเสียดายที่เทคโนโลยีนั้น บางครั้งก็ถูกนำไปใช้ในทางทำลาย ความจริงทางวิทยาศาสตร์ในกรณีดังกล่าวนี้ ไม่น่าจะถูกตำหนิ นักเทคโนโลยีที่ร่วมมือกับนักการเมืองและทหาร ผู้ซึ่งใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดต่างหากที่ควรจะถูกตำหนิ

แต่คิดดูอีกทีหนึ่ง แม้คนเหล่านั้นไม่สมควรจะถูกตำหนิ เพราะพวกเขาปฏิบัติหน้าที่ในทางทำลาย เช่น ประดิษฐ์และทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ใส่คนไม่รู้ชื่อไหนไหนเรือนแสน โดยมีกิเลสต่าง ๆ เป็นตัวผลักดัน เช่น โมหะ โลภะ และโทสะ ดังนั้น กิเลสนั่นเองคือตัวการสำคัญ แต่นำเสียดายที่วัฒนธรรมและอารยธรรมตะวันตกไม่โทษ ไม่ตำหนิ และไม่พยายามเอาชนะ กิเลสเหล่านั้น พวกเขาถือว่ามีกิเลสคือ คุณสมบัติตามธรรมชาติและติดตัวมาแต่เกิดของสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง พวกเขาอยู่กับกิเลสได้ และแสดงมันออกมาในชีวิตประจำวัน ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

๗. ความจริงทั่วไป ๓ อย่าง

นอกจากความจริงอันประเสริฐ ๔ อย่าง หรือที่เรียกกัน

Buddhadhamma.

3) Even when Buddhadhamma is available as it is now it is very difficult for lay people to listen to the preaching of Buddhadhamma (kiccham Saddhammasavanam). This truth can be easily seen when we compare the number of the people who go to the temple on Buddhist holidays and listen to the sermon with that of young people who attend a concert.

For the lack of these 3 supportive factors, it is difficult to attain Bodhi. So one is to undergo repeated rebirths in order to learn. Life is a long, long process of learning.

6. What to learn

Now we come to another important component of Buddhist education, i. e., what is the subject-matter that we have to learn. What is worth learning?. The answer is that the thing worthy of learning is the truth.

Now there are several kinds of truth such as scientific truth, metaphysical truth, religious truth etc. What truth is the target of learning in Buddhist education? In my opinion Buddhism puts emphasis on the Four noble Truths; Buddhists are encouraged to learn and realize the Four Noble Truths because they can lead the practiser to the ultimate goal of life or Bodhi.

Scientific truth gives rise to technology which, in its turn, gives us

convenience, comfort and entertainment. But unfortunately technology is occasionally used for destructive purposes. Scientific truths in such cases are not to blame. It is the technologist in co-operation with the politician and the military who misuse technology that are to blame.

At the second thought even these people are not to blame because they carry out their destructive duties like inventing and dropping nuclear bombs on hundreds of thousands of innocent people under the pressure of the defilements (kilesa) like delusion, greed and anger. So it is kilesas that are to blame. But unfortunately kilesas are not blamed, condemned and overcome by Western culture and civilizations. They are regarded as man's innate and natural property of all beings. They can live with kilesas and express them in daily life to the extent suitable to circumstances.

7. The Three Universal Truths

In addition to the Four Noble Truths there is another set of truths which is the direct and real target

ทั่วไปว่า อริยสัจ ๔ แล้ว ก็ยังมีความจริงอีกชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นเป้าหมายที่แท้จริงและตรงประเด็นของการศึกษาเพื่อความรู้จริงเห็นจริง ความจริงชุดนี้ประกอบด้วยความจริงทั่วไป ๓ อย่าง ดังต่อไปนี้ :

๑) ความไม่เที่ยง (อนิจจัง) หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ของสังขารทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ในโลกหรือจักรวาล สังขารทุกประเภทเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะ ไม่มีอะไรคงอยู่ในสภาพเดิมแม้ชั่วเวลา ๒ ขณะติดต่อกันได้ สังขารเปลี่ยนแปลงหรือไหลติดต่อกันเรื่อยไปเหมือนกระแสน้ำ ใครก็ตามที่รู้ความจริงข้อนี้ ย่อมจะสามารถเอาชนะหรือกำจัดโลภะได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับระดับความรู้ของเขาด้วย เนื่องจากสังขารเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เพราะถ้าเรายึดมั่นถือมั่นสิ่งใดแล้ว เราก็ย่อมเสี่ยงที่จะผิดหวังและเป็นทุกข์ เราจะต้องปล่อยวางแล้วเฝ้าดูโลกไหล (หรือเปลี่ยนแปลง) ไปภายใต้เท้าของเราอย่างสงบ

๒) ความไม่สมบูรณ์ (ทุกข์) ศัพท์บาลีว่า ทุกขัง นี้ มักจะแปลกันว่า suffering ในภาษาอังกฤษ การแปลอย่างนี้ก็ถูกต้องแต่มีความหมายไม่ครอบคลุมพอที่จะใช้กับสังขารทุกประเภททั้งที่มีใจครอง (สิ่งมีชีวิต) และไม่มีใจครอง (สิ่งไม่มีชีวิต) ความทุกข์เป็นเรื่องของสัญญา (ความจำ) เพราะฉะนั้น จึงใช้ได้กับสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเท่านั้น แต่คำว่า ความไม่สมบูรณ์ (imperfectness) ใช้ได้กับทั้งสังขารที่มีชีวิตและสังขารที่ไม่มีชีวิต

การรู้จริงเรื่องทุกข์ ย่อมจะทำให้เกิดความสงสาร (กรุณา) ขึ้นในใจของผู้รู้เองตามธรรมชาติ คนที่มีจิตกรุณา ย่อมไม่เบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด เพราะการเบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น หมายถึงการเพิ่มความทุกข์ให้พวกเขา ซึ่งก็แบกความทุกข์มากอยู่แล้ว ผู้รู้จริงเรื่องทุกข์ ย่อมจะช่วยเหลือคนอื่นสัตว์อื่น ด้วยวิธีการใดก็ตามที่เขาทำได้เท่านั้น เพราะการช่วยเหลือหมายถึงการบรรเทาทุกข์แก่เพื่อนมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธเจ้า ทรงเป็นตัวอย่างของคนที่มีมหากรุณา ซึ่งทรงทำงานหนักมากอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ พระองค์ทรงตื่นนอนประมาณ ๔ นาฬิกา ในตอนเช้า และทรงพักผ่อนเวลา ๒ นาฬิกา ของวันต่อมา นั้นหมายความว่า พระองค์บรรทมเพียง ๒ ชม./วัน เวลาที่เหลือถูกใช้ไปในการทำงานเพื่อผู้อื่น แม้แต่ในขณะสุดท้ายแห่งพระชนมชีพของพระองค์ ขณะกำลังจะปรินิพพาน ณ เมืองกุสินารา พระองค์ก็ยังทรงให้สุภทัตพรินิพพาน (สุภทัต นักรบขลุ่ยจระ) เข้าเฝ้า และทรงแสดงธรรมจนเขาได้บรรลुเป็นพระอรหันต์ จึงได้ปรินิพพาน

๓) ความไม่มีตัวตน (อนัตตา) ในที่นี้ เพียงแต่หมายความว่า ไม่มีตัวตนอมตะจนเรียกได้ว่า ‘ตัวเรา’ หรือ ‘ของเรา’ เป็นเพียงกระบวนการธรรมชาติ ที่ประกอบด้วย กายกับจิต

of learning for Enlightenment. It consists of the following three Universal truths :

1) Impermanence (Aniccama) or constant change of all compounded things (Sankhāra) in the universe. Every sankhara is changing every moment; nothing remains exactly the same for two consecutive moments it flows on and on like the stream of a river. Anyone who has realized this truth will be able to subdue or abolish greed (Lobha) depending on the level of his or her knowledge. Since even Sankhāra is flowing away, it is not worth clinging to; if one clings to anything, one will run the risk of being disappointed and suffering. One will let go and watch the universe flowing under his feet calmly.

2) Imperfectness (dukkham). This pāli term is usually translated suffering in English. This rendering is correct but not inclusive enough to be applicable to all Sankhārās, both animate and inanimate. Suffering is concerned with sensation and therefore applicable to sentient beings only. But the word imperfectness can be applied to both animate and inanimate Sankhāra.

The realization of Dukkha will create naturally and automatically compassion (Karunā) or mercy in the mind of the realizer. A man with compassionate mind will never harm other beings in any way because to harm them means to add more suffering to them who are already shouldering a lot of suffering. He will only help them in whatever way he can because to help means to relieve fellow beings from suffering. Our Lord Buddha can be cited as an example of a man with great compassion. (Mahākarunā) who tirelessly worked Very hard for the benefit of mankind. He got up at about four o'clock in the morning and had a rest at 2 o'clock of the next day. That means he slept only 2 hours a day. The rest was spent in working for others. Even in the last moments of his life on his death-bed at kusinārā, he gave an audience to Subhaddha Paribbājaka, enlightened him and passed away.

3) Impersonality (Anattā) here simply means there is no immortal personality that can be called “I” or “mine” in this natural process consisting of material component and mental component that flows on and on in time and space according to the law of cause and effect.

Clear understanding of impersonality will lead to destruction of delusion and misunderstanding of all conventional truths and values. One will be liberated from attachment to and desires for all things and will enjoy absolute freedom and peace.

ซึ่งเปลี่ยนแปลงเรื่อยไปตามกาลและอวกาศ (Time and Space) ตามกฎของเหตุและผล

ความเข้าใจชัดเจนถึงความไม่มีตัวตน ย่อมจะนำไปสู่ การกำจัด โมหะ และความเข้าใจผิดในเรื่องสมมติสัง และค่านิยมทุกอย่าง เราจะหลุดพ้นจากอุปาทานและตัณหาทุกประเภท และจะมีแต่ความหลุดพ้นและความสุขโดยสิ้นเชิง

สาม 'ม' คือความไม่เที่ยง, ความไม่สมบูรณ์ และความไม่มีตัวตน คือ ปรมัตถสัง และ เป็นเป้าหมายของการศึกษาใน พุทธศาสนศึกษา

๘. วิธีศึกษา

ลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งของพุทธศาสนศึกษาก็คือ พุทธวิธีในการศึกษา การที่จะเข้าใจคำนี้ เราจะต้องวิเคราะห์ คำนั้นตามระบบการศึกษาทางโลก คำว่า 'การศึกษา' นั้น โดยทั่วไปแล้วนิยามความหมายกันว่า "การถ่ายทอดความรู้, ทักษะ, ค่านิยม, วัฒนธรรม เป็นต้น จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง หรือหลายคน จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง" การศึกษาตรงกับคำบาลีว่า ลิกขา คำนี้แปลกันว่า ศึกษา, ฝึกฝน, อบรม, เอาชนะและพยายาม ตามพจนานุกรมบาลี-อังกฤษ โดย ริส เดวิดส์ และวิลเลียม สทิด คำอังกฤษว่า training ตรงกับ คำบาลีว่า 'ลิกขา' มากกว่า ดังนั้น การศึกษาในพระพุทธศาสนา จึงเป็นการฝึกฝน หรือฝึกหัดองค์ประกอบสำคัญ ๓ อย่างคือ กายกับวาจา, ใจกับจิต

กาย ฝึกได้ด้วย 'ศีล' เช่น ไม่ฆ่า, ไม่ลักขโมย, ไม่ประพฤติผิดในกาม, ไม่ดื่มหรือเสพของมึนเมา วาจา ฝึกได้ด้วย การไม่พูดเท็จ, ไม่พูดส่อเสียด, ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ

ใจซึ่งทำหน้าที่ ๔ อย่างของจิต คือ วิญญาณ, สัญญา และสังขาร ฝึกได้ด้วยสมาธิ

จิตซึ่งเป็นแกนกลางของคน เป็นที่เก็บบุญและบาป, เป็นที่เก็บอัมมารมณ และลักษณะนิสัยทุกอย่างของคน ฝึกได้ด้วย ปัญญา เมื่อลิกขาทั้ง ๓ นี้ได้รับการพัฒนาหรือฝึกอบรม ให้สมบูรณ์แล้ว 'ญาณ' ก็จะเกิด โภธิ ก็จะมีผู้บรรลุ ต่อจากนั้น ชีวิตก็จะหลุดพ้นจากสังสาระ คือ การเวียนว่ายตายเกิด

๙. เกณฑ์สำหรับวัดความสำเร็จ

ประเด็นสุดท้ายที่ข้าพเจ้าต้องการจะพูดถึงก็คือ ความสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผล จะวัดหรือประเมินได้อย่างไร การวัดผลสำเร็จมีเกณฑ์อยู่ ๒ อย่าง อย่างแรก คือ จำนวนสังโยชน์ที่ทานละได้ เกณฑ์ที่สองก็คือ จำนวนชาติที่เขาจะต้องเวียนว่ายตายเกิด เกี่ยวกับความสำเร็จของการศึกษาในพุทธศาสนศึกษานั้น สามารถแบ่งมนุษย์อย่างหยาบ ๆ ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๓ กลุ่ม ดังนี้ :

The three im (impermanence, imperfectness and impersonality) is the ultimate truth and targets of learning in Buddhist education.

8. How to learn

Another important aspect of Buddhist education is Buddhist methodology of learning. In order to understand this we have to scrutinize the word itself In the secular circle of education. The 'education' is usually defined 'as the transference of knowledge, skills, values, culture etc. from one person to another person or persons; from generation to generation'. Education corresponds to the Pali word Sikkhā. This word is interpreted as study, training, discipline, overcome and try in the Pali-English Dictionary by Rhys Davids and William Stede. The English word training is more equivalent to the Pali word Sikkhā. So education in Buddhism is to train the three main components of life, i.e., the body and the speech, the mind and the citta.

The body is trained by moral precepts (Sila) such as not to take life, not to take what is not given, not to commit adultery not to take intoxicants. The speech is trained by not to tell lies, harsh language, slander and foolish babble.

The mind, the four functions of citta. i.e., consciousness (Viññāṇa) perception (Saññā) and thought-formation (Saṃkhārā) is trained by concentration (samādhi).

The citta, the central core of a person where merit and demerit (puñña and pāpa), all dhammāramman and characters of a person are kept, is trained by paññā or wisdom. When the three sikkhā are perfectly developed, Nāṇa will shine forth and Bodhi will be achieved. Then life is liberated from samsāra or rounds of rebirth.

9. Criteria for evaluating the Achievement

The last point I want to talk about is how achievement is measured or evaluated. There are two criteria. The first is the number of fetters or Saṃyojanas he has overcome. The second criterion is the numbers of rebirths he has to undergo. Regarding the success of learning in Buddhist education human beings can be classified roughly into three main groups as follows:

1) The puthujjanas or ordinary people who are submerged under thick layers of kilesas. The numbers of rebirths they have to undergo cannot be numbered.

2) The undergraduate students (Sekka) who have less fetters and whose rebirths can be counted. The

๑) ปุณฺณหรือคนธรรมดา ซึ่งจมอยู่ในได้กองกิเลสหนาหลายชั้น จำนวนชาติที่พวกเขาจะต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่สามารถนับได้

๒) เสขบุคคล (อริยบุคคล ๗ ใน ๘ ประเภท) ผู้มีสังโยชน์น้อย และมีจำนวนชาติที่จะต้องเวียนว่ายตายเกิดสามารถนับได้ เสขบุคคลแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้ :

๒.๑ พระโสดาบัน ละสังโยชน์ได้ ๓ อย่าง คือ สักกายทิฏฐิ (ความเชื่อว่ามีตัวตน), วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย) สัสสปตปรามาส ความยึดมั่นในความเชื่อที่งมงายและลัทธิความเชื่อที่งมงาย เขาจะกลับมาเกิดอีกไม่เกิน ๗ ชาติ

๒.๒ พระสกิทาคามี ละสังโยชน์ได้ ๓ อย่างเหมือนพระโสดาบัน และมีโลภะ โทสะ และโมหะน้อยลง ท่านจะกลับมาเกิดอีกเพียงชาติเดียว

๒.๓ พระอนาคามี ละสังโยชน์ได้ ๕ อย่างแรก คือ ๓ อย่างแรก+๒ อย่างหลังคือ กามราคะและปฏิมะ (ความขุ่นเคือง) หลังมรณกรรม ท่านจะต้องไปเกิดในพรหมโลกซึ่งเรียกว่า ชั้นสุทธาวาสทันที และนิพพานที่นั่นโดยไม่กลับมาบังโลกมนุษย์อีกเลย

๓) อเสขบุคคล หรือ พระอรหันต์ ละสังโยชน์ได้ทั้งหมด คือ ๕ อย่างแรก+๕ อย่างหลัง คือ รูปราคะ, อรูปราคะ, มานะ, อุทธัจจะ และอวิชชา หลังมรณภาพ พระอรหันต์จะเข้าสู่พระนิพพาน

๑๐. สรุป

กล่าวโดยสรุป ข้าพเจ้าต้องการจะยืนยันว่า เราทุกคนเกิดมาเพื่อศึกษา และศึกษาเพื่อจะได้ไม่กลับมาเกิดอีก ชีวิตคือ กระบวนการศึกษาอันยืดยาว สิ่งสมควรจะศึกษามากที่สุดก็คือ ความจริงของ '๓ ม' คือ ความไม่เที่ยง, ความไม่สมบูรณ์ และความไม่มีตัวตน ความจริง '๓ ม' นี้ มีอยู่ในตัวเรานี่เอง เราเห็นมันตลอดเวลาแต่ไม่รู้จักมัน เพราะเราถูกอวิชชาปิดบังไว้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เรากำลังเพลิดเพลินอยู่ในเรือนที่กำลังถูกไฟไหม้ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้

เราโชคดีที่ได้เกิดมาในโลกมนุษย์ซึ่งเป็นโรงเรียนชั้นเลิศเพื่อศึกษา เราโชคดี ๒ ชั้น ที่ได้เกิดมาในยุคสมัยที่ยังคงมีพระลัทธิธรรม ทุกหนทุกแห่งคือห้องเรียน ทุกคนที่เราพบเห็นคือครูของเรา ทุกสิ่งรอบ ๆ ตัวเราคือตำรา เหตุการณ์ทุกอย่างในชีวิตของเราคือบทเรียน เหตุการณ์ทั้งหลายที่สนุกเพลิดเพลินคือบทเรียนชั้นเลว เพราะเราได้เรียนรู้เพียงเล็กน้อยจากบทเรียนเหล่านั้น แต่เหตุการณ์ที่ลำบากและเป็นทุกข์คือบทเรียนชั้นดี บทเรียนเหล่านั้นจะทำให้เราฉลาด และเข้มแข็งมากขึ้นกว่าเดิม จงขอบคุณโรงเรียนโลก เมื่อท่านประสบความลำบาก เพราะท่านกำลังได้รับบทเรียนชั้นยอด

sekha are classified into 3 subclasses as follows:

2.1 The stream-winner or Sotappanna who has extinguished 3 lower fetters of Sakkatayditthi or personality-belief, Vicikicchā or skeptical doubt, Silabbhataparāmāsa or clinging to superstition and creeds- He will undergo not more than 7 rebirths.

2.2 The once-returned (Sakidāgārn) who, in addition to the extinction of the 3 lower fetters, can have greed, anger and delusion mitigated. He will be reborn only once.

2.3 The non-returned (Anāgārn) who has abolished the last two lower fetters; kāmārāga a (sensual craving) and patigha (irritation). After death he will be born spontaneously in the Brahma world called the pure abode (Suddhāvāsa) and attains Nibbāna there without returning to the human world.

3) The graduate (Asekha) or the Arahant, the perfect one who has extinguished also the 5 higher fetters of desire for fire material existence (Ruparāga), for immaterial existence (aruparāga), conceit (māna) restlessness (uddhacca) and Ignorance (Avijjā). After death, an Arahant will attain Nibbāna.

10. Conclusion

In conclusion I want to affirm that we are all born to learn and learn not to be born again. Life is a long process of learning. What is most worthy of learning of all is the truths of the three im: impermanence, imperfectness and impersonality. These three im are inside us. We see them all the time but we don't know them because we are blind-folded by Ignorance. So we are enjoying ourselves in a burning house as said by the Buddha.

We are lucky to be born into the human world which is the best school for learning. We are double lucky to be Born into the period when Buddhadhamma is still available. Everywhere is a classroom. Everyone we meet is our teacher. Everything around you is your text-book. Every event in your life is a lesson Joyful events are bad lessons because we have just a little to learn from them. But hard and painful event are good lessons. They will make you wiser and stronger than before. Thank the world school when you encounter hardships because you are receiving the best lessons.

คุณจารย์-เจ้าหน้าทีคณะศาสนาและปรัชญา ไปศึกษาดูงานพระพุทธศาสนา และศิลปวัฒนธรรมประเทศเมียนมาร์ ๑-๔ ปี.ค.๕๖

(ต่อจากฉบับที่ ๓๕)

• ส. ศรีประจันต์

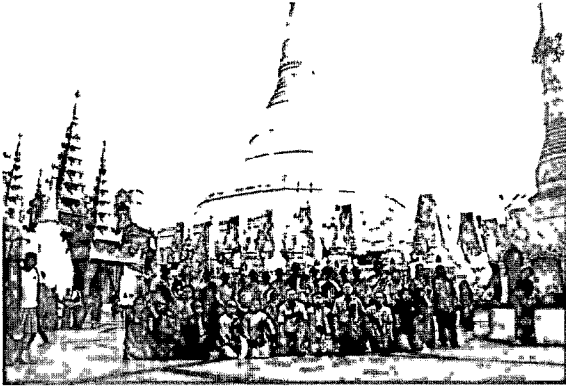
การจัดงานสมโภช ก็สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี พระอุปคุตเถระ จึงกลับมาหาพญามาร โดยยืนอยู่ห่างๆ เพื่อฟังเสียงพญามารว่า ละพยศร้ายแล้วหรือยัง เมื่อรู้ว่าพญามารสิ้นพยศแล้ว จึงแก้ประคตออก ปลอ่ยให้พญามารเป็นอิสระ จากนั้นพญามาร ก็กลับคืนสู่สวรรค์ ชั้นที่ ๖ วิมานของตน และนับแต่นั้นเป็นต้นมา พญามารได้มีจิตอ่อนโยน น้อมเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา หมั่นทำความมีใจริษยาและบำเพ็ญบารมีเพื่อปรารถนาพุทธภูมิต่อไป

การเดินทางมายังเมืองลิเรียมเพื่อนมัสการเจดีย์เยลพญา ซึ่งห่างจากกรุง ย่างกุ้งไม่ไกลนักประมาณ ๒๕ กิโลเมตรโดยใช้เวลาเดินทางประมาณ ๔๕ นาที ถนนหนทางค่อนข้างดี เป็นถนนลาดยางสามารถเดินทางได้สะดวกชาวคณะของเราหลังจากเที่ยวชมสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ที่นี้แล้ว เมื่อได้เวลาพอสมควรก็เดินทางกลับมาอย่างกุ้งอีกเพื่อเช็คอินเข้าพักโรงแรมกรีนฮิล (Green Hill) เป็นโรงแรมระดับ ๕ ดาวเลยทีเดียว มีความสะดวกสบายมาก มีชาวต่างชาติมาพักมากพอสมควร

เมื่อถึงเวลา ๑๖.๓๐ น. โกดัลลีคำได้นำคณะของเราไปนมัสการมหาเจดีย์ชเวดากอง เป็นเจดีย์ที่ยิ่งใหญ่จริงๆ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศเมียนมาร์ เห็นเจดีย์ชเวดากองก็เห็นประเทศพม่า ถึงประเทศพม่าก็ต้องถึงเจดีย์ชเวดากอง ก่อนจะขึ้นไปบนมหาเจดีย์ชเวดากองทุกคนไม่เลือกชนชั้นวรรณะ

จะยากดีมีจนเป็นยากจนเข็ญใจ หรือเป็นผู้ลากมากดีขนาดไหน...ต้องถอดรองเท้าครึ่งทาน!...ตัวอย่างดี ๆ แบบนี้ประเทศไทยน่าเอาอย่างเขาบ้าง ชาวพม่าจะนิยมไปสวดมนต์นั่งสมาธิไปไหว้พระมหาเจดีย์ชเวดากองเวลาตอนเย็น เพราะอากาศจะไม่ร้อนรมเย็นสบาย พวกเขาไปกันด้วยศรัทธาจริง ๆ ไปไหว้ด้วยจิตด้วยวิญญาน อยู่กับพระพุทธศาสนาจริง ๆ ชาวคณะของเราหลังจากขึ้นไปบนมหาเจดีย์แล้วก็ทำการสวดมนต์ ทำวัตรเย็น นั่งสมาธิและเดินเวียนเทียน ๓ รอบ การเวียนเทียนครั้งนี้กว่าจะครบ ๓ รอบ ก็เล่นเอาปวดแข้งปวดขาทีเดียว เพราะวงรอบมหาเจดีย์ชเวดากองนั้นใหญ่และกว้างมาก แต่ทุกคนส่วนใหญ่ก็เดินกันได้ครบ ๓ รอบ เป็นเพราะทุกคนที่มาทำบุญศาสนาและปรัชญาครั้งนี้ มากันด้วยจิตใจที่เปี่ยมล้นเพื่อสร้างบุญกุศลทุกสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวัดหรือมหาเจดีย์สำคัญ ๆ คณะของเรา ก็ไม่พลาดในการเก็บสะสมบุญทานไปเรื่อย ๆ มากบ้างน้อยบ้าง ตามกำลังศรัทธาและปัจจัยที่มี คนไทยเราเรื่องการทำทานก็ไม่แพ้ชนชาติใดเหมือนกัน...สาธุ

มหาเจดีย์ชเวดากองนั้นเป็นหัวใจหัวใจของชาวพม่าเลยทีเดียว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สุดของชาวพม่าทุกคน มหาเจดีย์ชเวดากองหรือมหาเจดีย์ทองแห่งเมืองดากองหรือตะเกิง สมัยมอญเรืองอำนาจ ต่อมาตกอยู่ในอำนาจของพม่าจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็นย่างกุ้ง เป็นมหาเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุด

ชาวคณะของเราด้วยกันถ่ายรูปที่มหาเจดีย์ชเวดากอง

ของประเทศ มีความสูงถึง ๓๒๖ ฟุต พระมหากษัตริย์มอญ ทรงพระนามว่าพระเจ้าโองกะลาปะ ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ทรงก่อสร้างองค์มหาเจดีย์ชเวดากอง เมื่อราว ๒,๐๐๐ ปีก่อน ต่อมาพระมหากษัตริย์มอญและพม่า แทบทุกพระองค์ได้ถือเป็นพระราชภารกิจในการบูรณปฏิสังขรณ์ก่อสร้างเสริมองค์พระเจดีย์ให้สูงใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ จนสูงถึง ๓๒๖ ฟุต กว้าง ๑,๓๕๕ ฟุตในปัจจุบัน มหาเจดีย์ชเวดากองมีทองคำโอบหุ้มอยู่เป็นน้ำหนักถึง ๑,๑๐๐ กิโลกรัม โดยชาวพม่าจะใช้ทองคำแท้ตีเป็นแผ่นปิดองค์เจดีย์ไว้รอบองค์ หากสังเกตในรายละเอียดจะเห็นรอยต่อของแผ่นทองคำ ซึ่งมีได้ผสานเป็นเนื้อเดียวกัน แต่จะเป็นแผ่น ๆ มาเรียงกัน ครั้นเมื่อแผ่นทองคำทองคำก็จะแกะแผ่นทองออกมาขัดล้างปีละครั้งเป็นประจำเพื่อบริสุทธิ์

การไปไหว้มหาเจดีย์ชเวดากอง ชาวพม่าจะนิยมไปช่วงเย็นหลังจากเลิกงานแล้วเป็นส่วนใหญ่ เพราะมหาเจดีย์ชเวดากองเปิดเวลา ๖ โมงเช้า และจะปิดเวลา ๔ ทุ่มของทุกวัน ชาวคณะของเราอยู่ที่เจดีย์จนถึง ๒ ทุ่ม ก็กลับไปทานอาหารเย็นกันที่ภัตตาคารนการเวก เป็นภัตตาคารที่

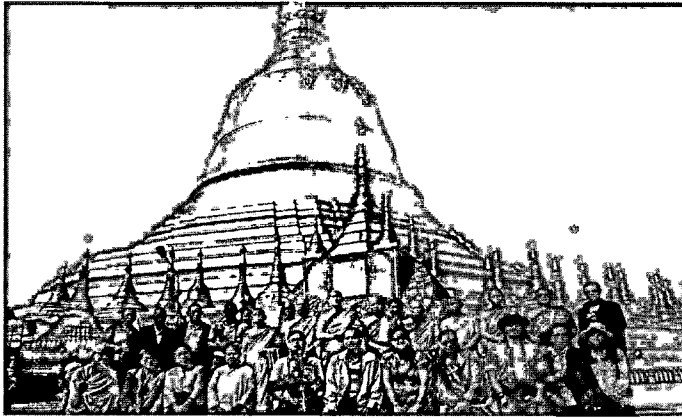
พระศรีมิ่งคลเมธี รก.คณบดี คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นำคณะไหว้พระสวดมนต์เจริญจิตภาวนาที่มหาเจดีย์ชเวดากอง

โอ้อ่าหรรษามาก ยิ่งกับพระราชวังแถมมีการแสดงศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ ของพม่าสวยงามสลบกันไปจนระยับประ ทานอาหาร เรียกได้ว่าทำให้ชาวคณะของเราตื่นตาตื่นใจ หัวใจของหลายคนไม่อยากจะกลับเมืองไทยเลยละ เมื่อได้เวลาพอสมควรก็กลับไปพักยังโรงแรมกรีนฮิล (Green Hill) เช่นเดิม

เช้าวันนี้ชาวคณะของเราตื่นนอนกันแต่เช้าเพราะจะต้องเดินทางไกลไปเมืองหงสาวดีไปนมัสการพระธาตุนิรทรวน เป็นเป้าหมายหลักในวันนี้ หลังจากทานอาหารเสร็จแล้วก็ออกเดินทางไปเมืองหงสาวดีจะต้องไปพักโรงแรมที่ตั้งอยู่บนภูเขาสูงใกล้ ๆ กับพระธาตุนิรทรวน ก่อนจะไปถึงพระธาตุนิรทรวนคณะของเราได้ไปศึกษาศิลปะวัฒนธรรมตามวัดต่าง ๆ ตามเส้นทางที่ผ่านไปเรื่อย ๆ เมืองหงสาวดีหรือเมืองพะโคนั้นมีสัญลักษณ์เป็นรูปหงส์คู่ซ้อนกัน ๒ ตัว ตัวเมียเกาะอยู่บนตัวผู้ มีประวัติปริศนาเล่าว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาถึงยังดินแดนแห่งนี้ ได้ทอดพระเนตรเห็นหงส์ทอง ๒ ตัว เล่นน้ำอยู่จึงได้ทรงทำนายว่า ในภายภาคหน้าเมืองนี้จะเป็นเมืองมหานครชื่อว่า “หงสาวดี” หลังจากนั้นมาดินแดนที่มีหงส์ ๒ ตัวเล่นน้ำก็ได้เป็นมหานครในเวลาต่อมา ส่วนที่หงส์ตัวเมียเกาะอยู่บนหงส์ตัวผู้นั้นเป็นเพราะหงส์ตัวผู้บินมาเกาะอยู่เหนือพื้นดินเล็ก ๆ ในทะเลผืนดินแผ่นนี้เล็กจนกระทั่งตัวเมียไม่มีที่เกาะ และต้องมาเกาะอยู่บนหลังของหงส์ตัวผู้ นี่ก็คือประวัติหงส์คู่

รูปหงส์คู่เป็นสัญลักษณ์ของเมืองหงสาวดี ประเทศพม่า

ชาวคณะของเราถ่ายรูปหมู่ที่พระธาตุโเบเตา เมืองหงสาวดี พม่า

ชาวคณะของเราศึกษาไปตามทางที่ผ่านพร้อมทั้งฟัง
โกตบรยายไปบนรถอย่างสนใจ บางคนก็หลับไปฟังไป โดย
เฉพาอย่างยิ่งได้ไปนมัสการพระธาตุโเบเตา

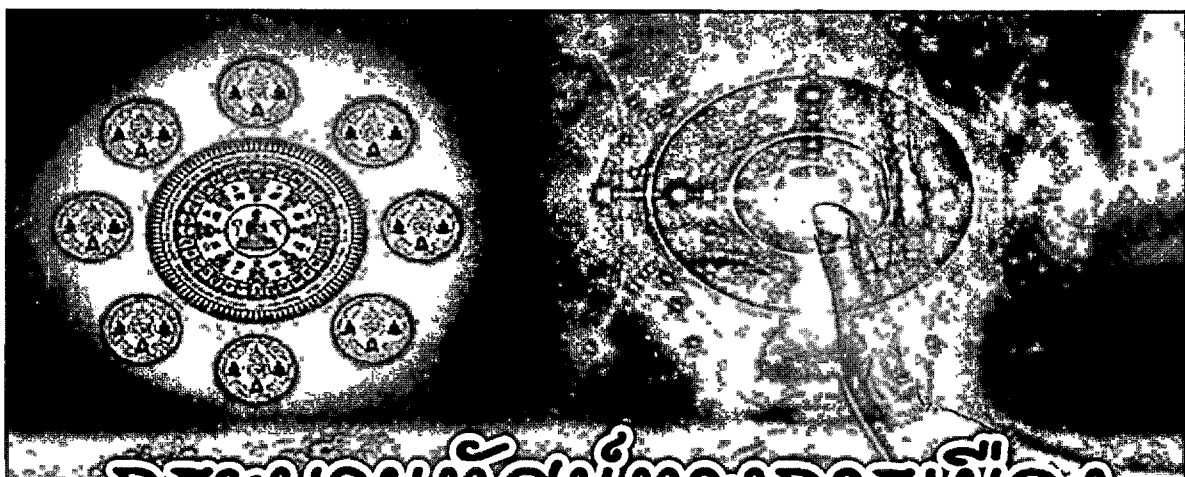
เป็นศิลปะแบบมอญมีความเก่าแก่ดงามมาก เล็กกว่า
มหาเจดีย์ชเวดากองนิดหน่อย แต่ก็ใหญ่พอดู มีนักท่องเที่ยว
และผู้แสวงบุญไปกันเป็นจำนวนมาก หลังจากชื่นชมความ
งามในศิลปะวัฒนธรรมแบบมอญแล้ว โกตสาวลีคำก็พาชาว
คณะของเราไปทอดผ้าป่าทำบุญเลี้ยงเพลพระสงฆ์ที่วัดมอญ
ชื่อว่า “Kha Khat Wain Kyaung monastery” มีเจ้าอาวาส

เป็นชาวมอญอายุ ๗๓ ปี และวัดนี้มีพระสงฆ์สามเณรอยู่
ประมาณ ๕๐๐ รูป

นับว่ามีพระสงฆ์สามเณรจำพรรษาอยู่เป็นจำนวน
พระสงฆ์เหล่านั้นท่านก็เรียนทั้งทางโลกและทางธรรม เมื่อ
เสร็จสิ้นก็เดินทางไปทานอาหารที่ภัตตาคารกลางทาง และที่
ร้านนี้ก็มีอาหารพิเศษคือกึ่งเผาชาวคณะก็ทานกันอย่าง
ถูกปากถูกคอ พม่าเขามีกึ่งแม่น้ำเยอะอาหารการกินอุดม
สมบูรณ์ ต่างจากประเทศไทยที่หากกึ่งแม่น้ำไม่เจอแล้วระบบ
นิเวศน์ธรรมชาติถูกทำลายไปมาก

ภาพบน (ซ้ายมือ) พระศรีมงคลเมธี สนทนาภาษามอญกับท่านเจ้าอาวาส
และชาวคณะของเราได้ร่วมบุญทอดผ้าป่าเลี้ยงภัตตาคารเพลพระที่วัดนี้ด้วย

กระบวนการทัศน์ทางการเมือง ตามแนวพระพุทธศาสนา

• ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

อาจารย์ประจำ คณะภาสาและปรัชญา มจร

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเกิดความวุ่นวายทางการเมืองการปกครองอยู่นี้ บุคคลหลายกลุ่มได้ออกมาแสดงความคิดเห็นและพยายามผลักดันแนวความคิดของตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับของคนอื่นมากยิ่งขึ้น ให้เกิดพลังมวลชนที่มีความคิดเห็นตรงกับตนเอง เพื่อเป็นการต่อรองหรือถ่วงดุลบางอย่างที่จะนำไปสู่นโยบายอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประโยชน์ตนเองหรือส่วนรวม

การแสดงออกทางความคิดนั้น เป็นไปโดยอิสระเสรีที่ไม่ไปกระทบกับบุคคลอื่นก็เป็นเรื่องที่พึงกระทำ และควรกระทำมากขึ้นถ้าการแสดงออกนั้นมีเหตุผลและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือคนหมู่มาก หรืออาจจะไม่ใช่คนหมู่มาก แต่ถ้าเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของคนบางคน แต่คนอื่น ๆ ไม่ได้รับความเสียหาย ก็เป็นสิ่งที่ควร

กระบวนการทัศน์ทางการเมืองของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน น่าจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างแนวคิดให้เป็นสัมมาทิฐิมากยิ่งขึ้น เป็นไปตามแบบแผน ขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทย ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกันทางความคิดอยู่ขณะนี้

พระพุทธเจ้า เกิดในวรรณะกษัตริย์ เป็นตระกูลชนชั้นปกครอง แนวคิดที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ไพร่ฟ้าประชาชนนั้น เป็นเป้าประสงค์หลักในชีวิตของพระองค์ เพราะได้เห็นประชาชนมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน หลังจากตรัสรู้แล้วก็ได้ปฏิบัติสังคัมเติมด้วยการสร้างสังคัมใหม่ขึ้นมา เรียกว่า “สงฆ์” สิ่งสำคัญที่ได้รับการยอมรับจนถึงทุกวันนี้ ได้แก่หลักการปกครอง(ไม่ใช่รูปแบบการปกครอง) เรียกว่า “พุทธธรรม” ใช้แนวความคิดที่เป็นระบบเป็นหลัก เริ่มจากการใช้กฎธรรมชาติที่สำคัญที่ยังเป็นความจริงในปัจจุบัน ซึ่งพุทธธรรมนี้ ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะในการปกครองให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับสภาพสังคัมทุกยุคทุกสมัย บางข้อของพุทธธรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างโดยเน้นไปที่ผู้นำและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้

๑.) ทศพิธราชธรรม หมายถึงหลักธรรมสำหรับนักปกครอง ๑๐ ประการ*

๑. ทาน การให้ คือเป็นผู้ให้ ให้ทรัพย์ ให้การช่วยเหลือต่าง ๆ ตลอดจนให้ปัญญา คือให้ความรู้แก่ประชาชน

* พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ที่บริษัทธรรมิกจำกัด, ๒๕๔๕, หน้า ๒๔๐

ให้ตามที่ต้องการ เมื่อประชาชนต้องการอะไร ก็ให้สิ่งที่ต้องการ

๒. ศิล คือความประพฤติดีงาม งดเว้นจากที่ชั่วเสียหาย ไม่ทำอะไรอันเป็นการไม่เหมาะสมไม่ควร

๓. ปริจาคะ การบริจาค คือการยอมสละเพื่อประโยชน์ที่ยิ่งกว่า เช่น ยอมสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังจะเห็นได้ว่า พระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตกาลมาได้ทรงออกหน้านำทหารออกในสงคราม ดังเช่นสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เป็นต้น ทรงยอมสละพระชนม์ชีพเพื่อรักษาประเทศชาติ ประชาชน

๔. อาชชวะ ความเป็นคนตรง ไม่คด ทนยศต่อประเทศชาติและประชาชน

๕. มัทวะ ความสุภาพ อ่อนโยน ไม่แข็งกระด้างหยาบ หมั่นหม่อมต้ออันตรายที่จะได้รับ

๖. ตปะ ความเพียรไม่เกียจคร้าน ปฏิบัติกรณียะนั้น ๆ ให้เต็มความสามารถ

๗. อโภธะ ความไม่โกรธ คือไม่ลุอำนาจของความโกรธ และทำอะไรไปด้วยอำนาจของความโกรธ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้น ก็เป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรม

๘. อวิหิงสา ไม่เบียดเบียนหมายความว่า ไม่ทำอะไรเป็นการเบียดเบียนประชากรราษฎรมีกรุณาแผ่ไปในประชาชนทั่วไป เมื่อมีความทุกข์เดือดร้อนบังเกิดขึ้นในทีใด ก็จะต้องเสด็จไป หรือทรงกระทำการช่วยในที่นั้น แม้จะเป็นถิ่นทุรกันดารก็ตาม

๙. ชันติ ความอดทน คือมีความอดทนต่อปัจจัยที่จะนำให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลงทั้งหลาย อดทน

ต่อความลำบากตรากตรำทั้งปวง อดต่อถ้อยคำที่จาบจ้วงล่วงเกิน

๑๐. อวิโรธนะ ความไม่ผิด คือ จะทำอะไรก็ศึกษาพิจารณาไตร่ตรองให้ดีมีความรู้ทั่วถึงรอบคอบ เพื่อให้เกิดความไม่ผิดพลาด แต่ให้ถูกต้องเรื่องทั้งปวง

๒.) อธิปไตย ๓ หมายถึงหลักการบริหารการปกครอง นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความสำเร็จหรือความสำเร็จเหลือในการบริหารการปกครอง มี ๓ ประการดังนี้

๑. อัตตอธิปไตย การถือตนเองเป็นใหญ่ คือ ถือตนเองเป็นศูนย์กลางเชื่อมั่นในตนเองสูง

๒. โลกาธิปไตย การถือคนอื่นเป็นใหญ่ คือ ไม่มีจุดยืนเป็นของตัวเอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ใครเสนออะไร มากก็คล้อยตามหรือส่วนมากเห็นอย่างไรก็เห็นอย่างไร

๓. ธรรมาธิปไตย การถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญ คือ ยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นที่ตั้ง จะไม่นำเอาเรื่องส่วนตัวหรือประโยชน์เข้าเกี่ยวข้อง

ในบรรดาอธิปไตยทั้ง ๓ ประการดังกล่าว พระพุทธศาสนายกย่องธรรมาธิปไตย เพราะผู้ปกครองจะต้องยึดหลักธรรมาธิปไตยโดยจะต้องเป็นผู้รู้ธรรม คือรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง จะต้องเป็นธรรม คือ จะต้องดำเนินการปกครองและแก้ปัญหาอย่างเป็นธรรม จะต้องมีธรรมคือ มีความประพฤติดีทางกาย วาจา ใจ เป็นผู้ซื่อตรง และจะต้องสร้างธรรม คือ ทำให้เกิดความเป็นธรรมต่าง ๆ ของรัฐหรือของสังคม ส่วนประชาธิปไตย ก็คงจะสงเคราะห์เข้าในโลกาธิปไตย พุทธศาสนาก็ยอมรับประชาธิปไตยที่อยู่บนพื้นฐานของธรรมาธิปไตย

๓.) ราชสวัสดิธรรม คือ หลักปฏิบัติราชการ มีดังนี้

๑. เมื่อเข้ารับราชการใหม่ๆ ยังไม่มีชื่อเสียงและยังไม่มียศศักดิ์ก็อย่าล้าจนเกินพอดีและอย่าขาดกลัวจนเสียงานราชการ

๒. ข้าราชการต้องไม่มั่งง่าย ไม่เลินเล่อเพลอสติแต่ต้องมีความระมัดระวังให้ต้อยเสมอ ถ้าหัวหน้าทราบความประพฤติสติปัญญา และความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ย่อมไว้วางใจและเผยความลับให้ได้ทราบด้วย

๖ คุณ โทชนันท์, พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๔

๓. เมื่อหัวหน้าเรียกใช้ในงานราชการ อย่าหวั่นไหว ไปด้วยอำนาจอคติพึงปฏิบัติงานราชการให้สำเร็จไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คุณตราฐที่อยู่ในระดับเที่ยงตรง

๔. เมื่อมีราชการเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนก็ตามที่ถูกเรียกใช้พึงปฏิบัติราชการนั้นๆ ให้สำเร็จสมประสงค์ไม่พึงบิดพลิ้วหรือหวั่นไหวไปตามอารมณ์

๕. ทางเดินที่เขาตกแต่งไว้เป็นราชวิถีแม้จะได้รับพระบรมราชานุญาตให้เดินด้วย ก็ไม่ควรเดิน

๖. ไม่พึงใช้ของเสมอพระราชอาหรือหัวหน้า ไม่บริโภคให้ทัดเทียมกับพระราชอาหรือหัวหน้า พึงปฏิบัติให้ต่ำกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง

๗. ไม่พึงใช้กิริยาท่วงท่าจางอย่างตีเสมอกับพระราชอาหรือหัวหน้า ต้องแสดงให้ต่ำชั้นลงมา จึงจะชอบด้วยประเพณีนิยม และเป็นการรักษาตนให้พ้นราศีโทษ

๘. เมื่อพระราชากำลังทรงสำราญอยู่ในหมู่อำมาตย์มีพระสนมกำนัลเฝ้าแทนอยู่ราชเสวกไม่พึงแสดงอาการทอดสนิทในพระสนมกำนัล ไม่พึงเป็นคนฟุ้งซ่าน แสดงอาการโอ้อวดอย่างคะนองกาย

คะนองวาจา ให้เสียมารยาทของข้าเฝ้า

๙. ไม่พึงเล่นหัวกับพระสนมกำนัล

๑๐. ไม่พึงปรีการาชการในที่ลับ

๑๑. ไม่พึงลักลอบเอาพระราชทรัพย์ออกจากพระคลังหลวง (ไม่คอร์รัปชัน)

๑๒. ไม่พึงเห็นแก่หลบนอนจนแสดงให้เห็นเป็นการเกียจคร้าน

๑๓. ไม่พึงดื่มสุราจนเมามาย

๑๔. ไม่พึงฆ่าสัตว์ที่ได้รับพระราชทานอภัย (สัตว์ที่ห้ามฆ่า)

๑๕. ไม่พึงทงนงตนว่าเป็นคนที่พระราชอาหัวหน้าโปรดปราน แล้วขึ้นร่วมพระแท่นบัลลังก์เรือพระที่นั่ง หรือรถพระที่นั่ง

๑๖. ต้องรู้จักที่เฝ้าอันเหมาะสม อย่าให้ห่างเกินไปหรือชิดเกินไป ต้องอยู่ในที่ซึ่งพระราชอาจะทอดพระเนตรเห็นถนัด หรือพึงกระแสรบพระดำรัสได้โดยง่าย

๑๗. อย่าชะล่าใจในเมื่อพระราชอาทรงกระทำพระองค์เป็นเพื่อน หรือเมื่อหัวหน้ากระทำตนเป็นเพื่อน

๑๘. เมื่อได้รับการยกย่องเชิดชูก็อย่าทงนงตัวว่าตนเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตและไม่ควรจ้วงจาบเพ็ดทูลพระราชอา หรือเสนองานต่อหัวหน้า ในลักษณะที่เป็นการเยอหยิ่ง ทงนงตน

๑๙. แม้ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เข้านอกออกในได้ก็ไม่ควรทอดสนิท แต่ควรขอพระบรมราชานุญาตก่อนทุกครั้งไป ให้มีสติดำรงตนเป็นคนรอบคอบเสมอ

๒๐. เมื่อพระมหากษัตริย์จะทรงยกย่องพระราชอาหรือพระราชวงศ์โดยพระราชทานบ้าน นิคม รัฐ หรือชนบทให้ครองครอง ก็ควรนิงดูก่อน ไม่ควรด่วนเพ็ดทูลคุณหรือโทษ

๒๑. เมื่อพระราชอาหรือหัวหน้าจะบำเหน็จความชอบแก่ผู้ใด ไม่ควรทูลหรือเสนอชดัดดลากลของผู้นั้น พึงรอบคอบสอบสวนให้ถ้วนถี่มีจิตใจอ่อนโยนไปในทางที่เหมาะสม ที่ควร

๒๒. ข้าราชการต้องเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ได้ไม่ยอมตนให้ตกอยู่ในอำนาจของความอยาก ต้องทำตัวให้เหมือนปลา คือทำเป็นไม่มีลึน ไม่เจรจาหาเรื่องให้เกิดความขุ่นเคืองใจแก่หัวหน้าหรือเพื่อนข้าราชการด้วยกัน

๒๓. ไม่ใช่จ่ายเงินของแผ่นดินไปในทางฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย

๒๔. ต้องสอดส่องรักษางานราชการให้ดีอย่าให้ผิดระเบียบ ประเพณีและกฎหมาย และต้องต่อสู้กับอุปสรรคข้อขัดข้องและเหตุขัดขวางเสมอ

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

บทกวีเวธภาวินี

• Vijo

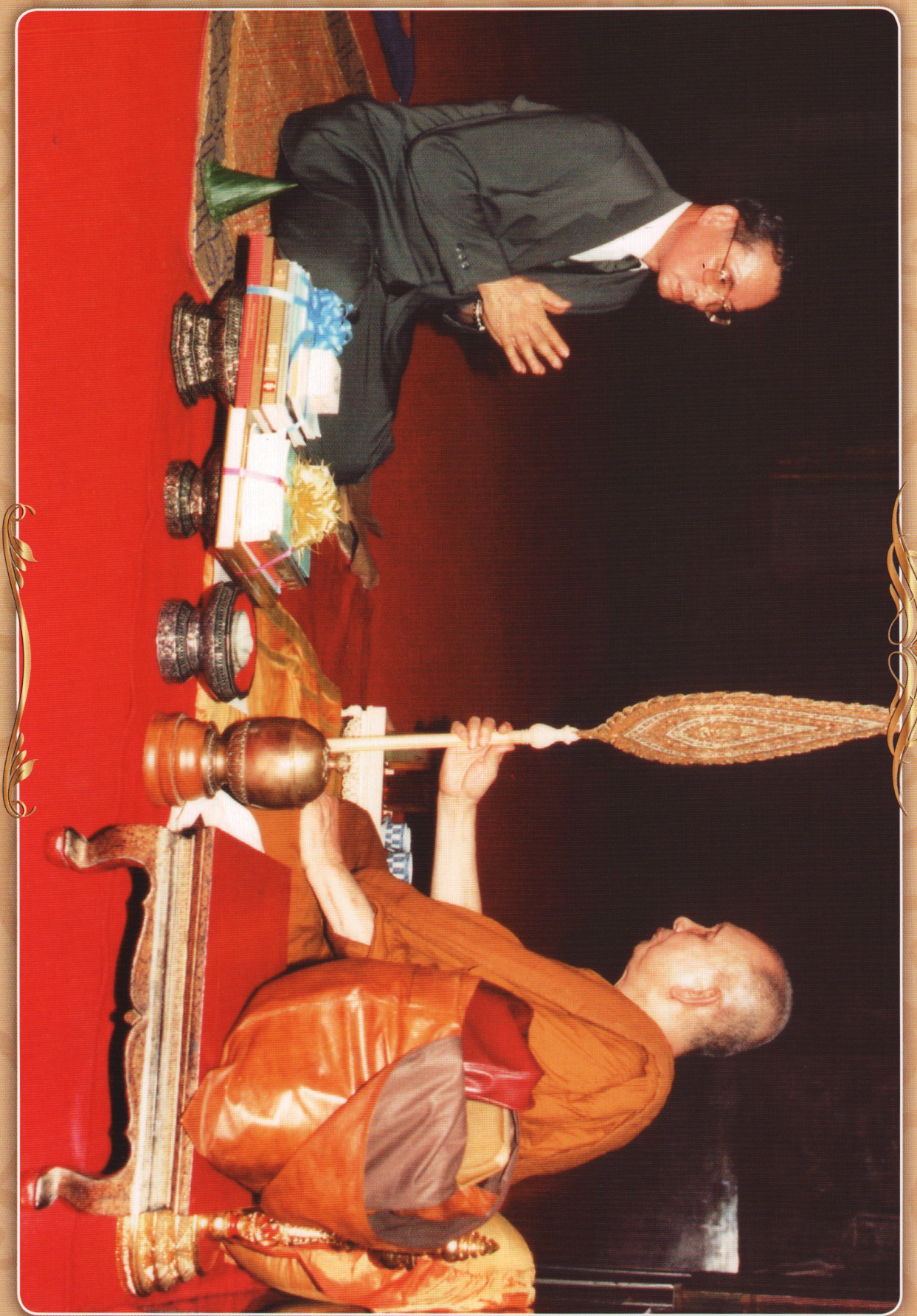
๑) วาฑะตถาคต

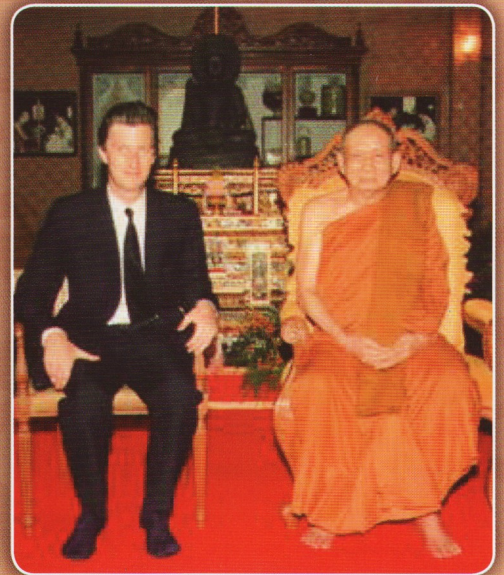
อัคร์ลิกซึ่งถึงขั้นชั้นโลกุตตร์
 สุวิมุตตีหลุดพ้นจากตนข้า
 กอปรด้วยธรรมนำทมนสุญญตา
 ล้วนมีค่าน่าตริกันที่กลอง

ควรเจียหุดถ้วนวาฑะถ้อย
 ลัจจะร้อยเรียงไว้มิให้หลง
 เป็นถ้อยธรรมคำวาฑะพุทธองค์
 ที่สูงส่งทรงตรัสไว้ให้ยลยิน

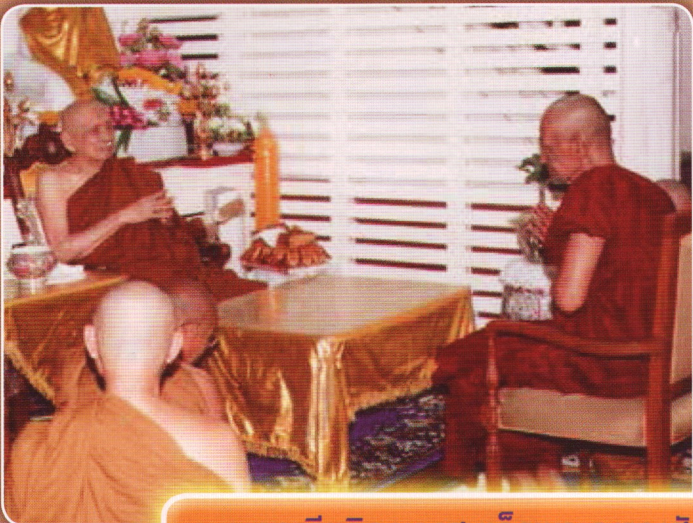
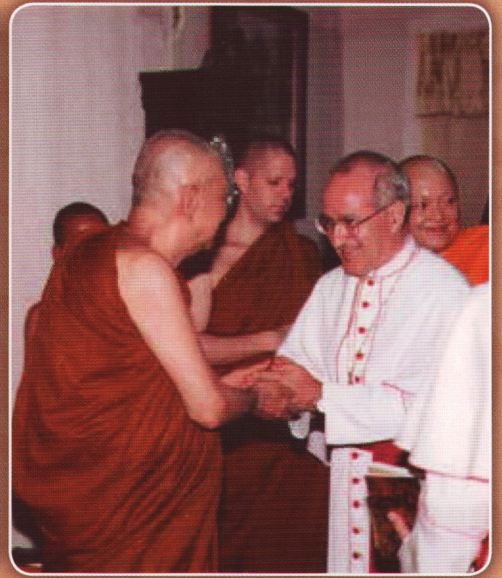
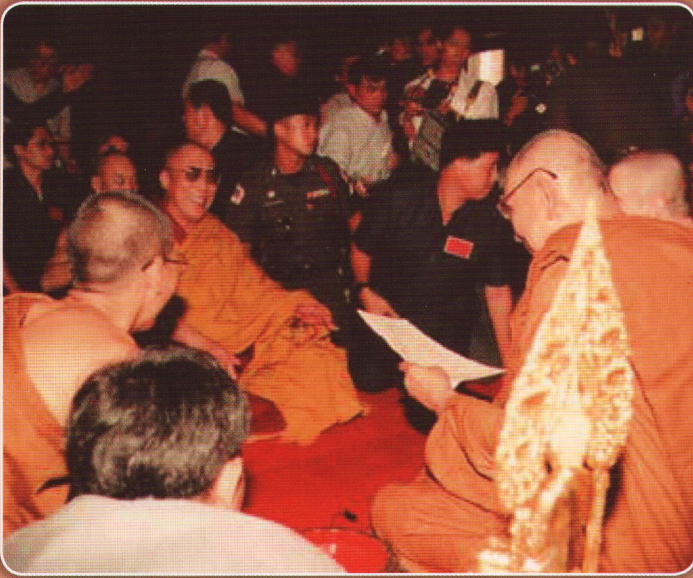
ไม่หลงไปตักน้ำตามห้วยหนอง
 ที่ถูกต้องตักคงคาราราสินธุ์
 อริยลัจฉนั้นประเสริฐเป็นเลิศสิ้น
 ธรรมตัดลีนตัดตมทาตัวล่ำเรา

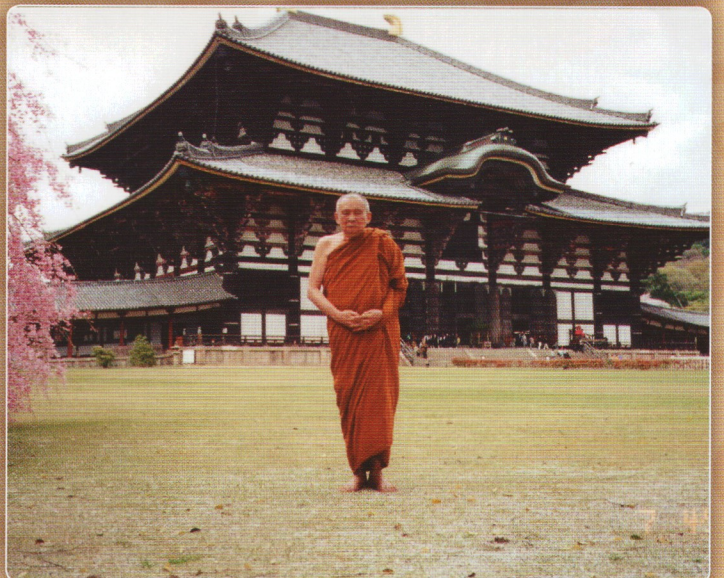
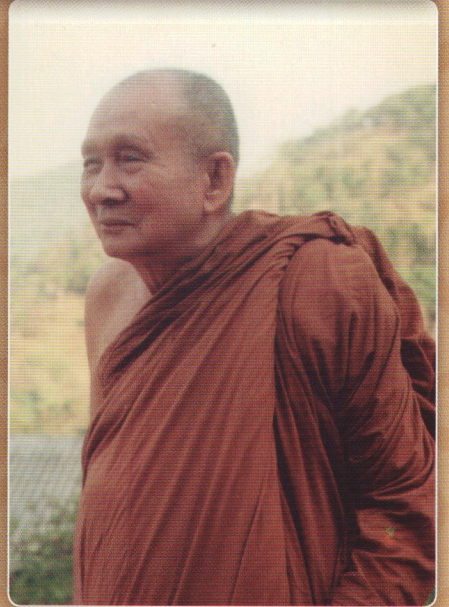
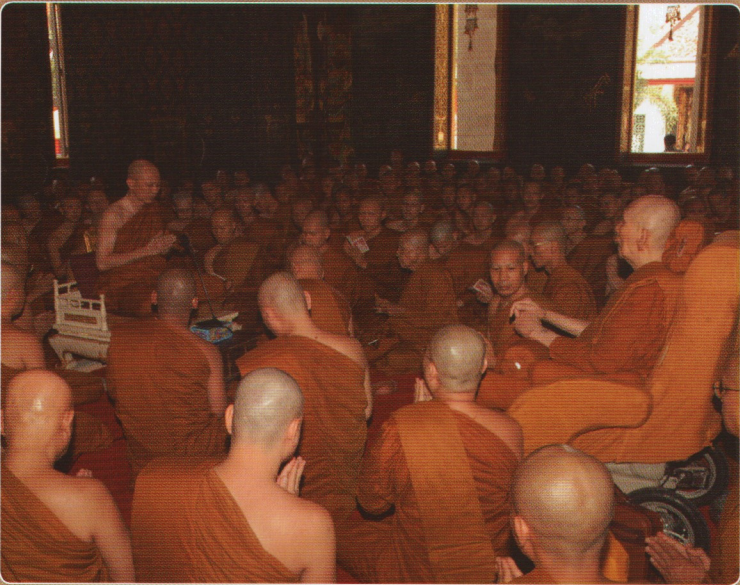
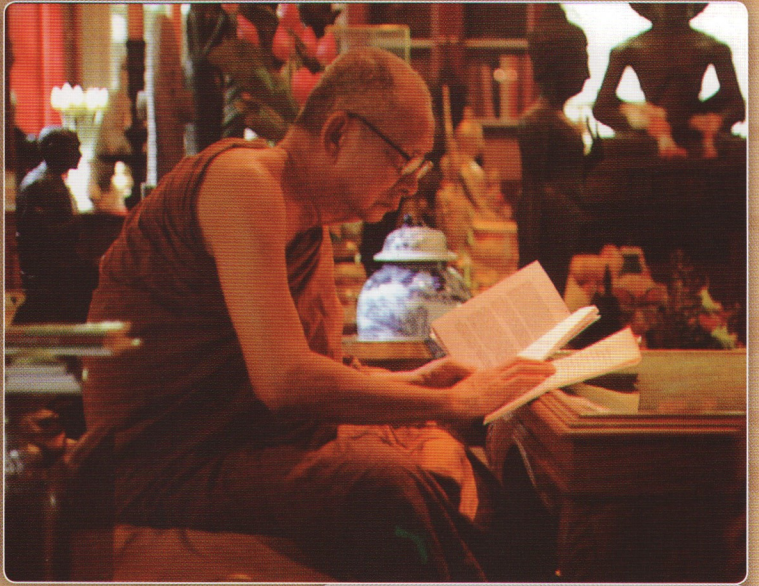
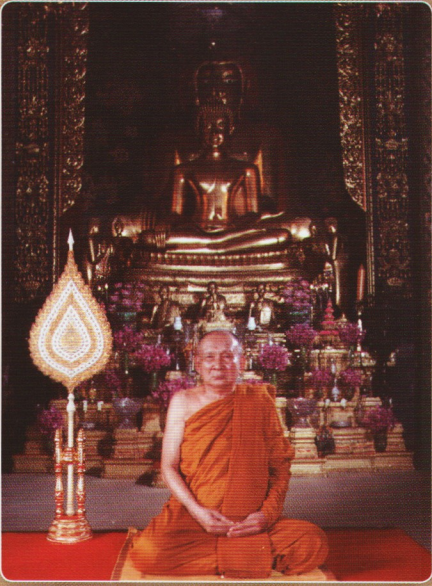

พระกรณียกิจ ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

พระกรณียกิจ ของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

๒ วิธีตากต

อยู่ที่ใดไร้ปราณีต่อกิเลส
เนรเทศอกุศลทุกหนแห่ง
กำราบรอกษากชั่วร้ายก่อไฟแรง
ทรงจุดแสงสว่างใสให้ทางเดิน

ตรัสกำชับสำคัญหนักไว้พักผ่อน
พระองค์สอนทั้งก่อนหลังมีทางเห็น
ดูช่างหม้อจ้อทุบปั้นมีขาดเกิน
ทรงสรรเสริญผู้ทนได้ใจมุ่งธรรม

เป็นลัทธิตาของเวไนยใต้หล้าโลก
ขจัดโศกทุกข์โรครภัยในสัตว์สำ
ตรัสให้ฝืนคลื่นกระแสไม่แพ้ตาม
ค้นหาสามที่คอยสนทุกตนตัว

ไตรสิกขาสามมัจจทรงชี้บอก
ผู้สละนอกรหรือภายในดูให้ทั่ว
อย่าให้ช่องแค้นผองมารแฝงมานมัว
ยุให้ชั่วเอาตัวแข่งแข่งเจ้า-นาย

มาเกิดมวบฎิบัติก่อนกาลสิ้น
มาตัดสิ้นชีวิตหน้าทีมาใหม่
อย่าให้ชนธเป็นมารต่อดวงกลีย
หยุดเสียได้ในชาตินี้จึงคืนัก

เหล็กสาวกขอยกไว้ใส่เหนือเศียร
มงพากเพียรจิตบำเพ็ญเด่นให้หนัก
สละชีพริบเถอะหนออย่ารอพิภ
ผลพระจักษุทรงส่องถึงสิ้นทุกข์แล

• สก.ดร.จันทน์ คันธิก
• คณ.นบ.นุชศาสตร์ มน

(ต่อจากฉบับที่ ๗๕)

ปราสาทนางสามาวดีถูกเผาหรือถูกไฟไหม้

อรธกถาธรรมบทภาค ๒ อัปปมาทวรรค เรื่องนางสามาวดีเป็นเรื่องที่ยาวมาก แบ่งเป็นตอน ๆ มีเรื่องย้อนอดีตก็มี ประวัติบุคคลหรือตัวละครเป็นตอน ๆ ไป เฉพาะในที่นี้นำมา ๓ ท่าน หรือ ๓ องค์ คือ

๑. พระเจ้าอุเทน มีประวัติความเป็นมาค่อนข้างโลดโผน คือ พระเจ้าปรีดิ์ประภัสร์เมืองโกสัมพี วันหนึ่งพระราชินีของพระองค์ซึ่งทรงครรภ์แก่กำลังออกมานั่งระเบียบปราสาทกลางแจ้งแล้ว (ว่านั่งผิงแดดอ่อน พาลาดยี่ ตปปมาโน) ห่มผ้ากำพลีแดง มีค่าแสนหนึ่ง ถอดพระอารังของพระราชามาสวมที่นิ้วตัวเอง (เล่น) เกิดเหตุไม่คาดฝัน นกหัสดีลิงค์ (คือนกใหญ่ขนาดช้าง) บินมา เห็นพระเทวีห่มผ้าแดงนึกว่า เป็นชิ้นเนื้อ โฉบลงติดกรงเล็บพาบินไป พระราชาทรงหนีทัน (คงมีประเด็นพูดต่อว่า พระราชาพาตัวรอด) พระราชินีตั้งครรภ์แก่จะหนีทันได้อย่างไร นกพาพระนางไปที่ต้นไทรใหญ่ ในป่าหิมวันต์ เตรียมฉีกกิน พระนางจึงปรบพระหัตถ์และส่งเสียงร้อง นกตกใจบินหนีไป พอตกเย็นถึงเวลาพระครรภ์ปั้นปวนใกล้คลอดก็เกิดขึ้น ทรงทรมาณจนรุ่งสาง จึงประสูติพระโอรส จึงขนานพระนามว่า อุเทน แปลว่า เวลาพระอาทิตย์ขึ้น ต่อมาอุเทนราชกุมารได้เป็นกษัตริย์ครองเมืองโกสัมพี

๒. พระนางสามาวดี เดิมเป็นธิดาของภัททเวทียศเรขฐีแห่งเมืองภัททเวดี เกิดอหิวาตกโรคในเมืองนั้น เศรษฐีภริยาและลูกสาว จึงหนีความตายมาเมืองโกสัมพี เพราะมีเพื่อนชื่อ โฆสกเศรษฐีอยู่เมืองนี้ พอมาถึงเมืองโกสัมพี เศรษฐีใช้ลูกสาวไปขออาหารจากโรงทานมากขึ้น เนื่องจากอดมาหลายวันพอกินข้าวไปกลางคืนอาหารไม่ย่อย (หรืออาหารเป็นพิษ) รุ่งเช้า เศรษฐีถึงแก่ความตาย ทั้งแม่ลูกร้องไห้ วันที่ ๒ ลูกสาวไปขออาหารมา ๒ ส่วน ส่วนที่ ๒ แม่กินเข้าไป พอรุ่งเช้าตายอีกคน เหลือลูกสาวร้องไห้คร่ำครวญอยู่คนเดียว ทิวมากเข้าก็ไปขออาหารที่โรงทาน ผู้จัดการโรงทาน (มิตต-กุกุมพี) จำได้ว่า นางได้มาขอ ๓- ๒ ส่วน ใน ๒ วันแรก วันนั้นมาขอส่วนเดียวคงเพราะโลกไม่รู้จักประมาณจึงดำ นางได้ยินจึงบอกเรื่องต่าง ๆ ให้ทราบ ผู้จัดการโรงทานพอได้ยินก็เสียใจร้องไห้ด้วย แล้วรับ

นางสามาวดีไว้เป็นลูกสาว เมื่อลูกในฐานะธิดาของผู้จัดการโรงทาน วันหนึ่งนางได้ยินเสียงเอะอะโกลาหล เนื่องจากคนที่มารับอาหารแย่งลำดับก่อนหลัง จึงได้บอกพ่อให้ทำช่องทางเดินเข้ารับอาหารช่องทางหนึ่ง ออกทางหนึ่ง (เข้าคิว) คนที่มาก็ต้องไปตามคิวจึงลดเสียงลง ปกติโฆสกเศรษฐีได้ยินเสียงจากโรงทานทุกวัน พอเสียงจากโรงทานเงียบไป จึงเรียกผู้จัดการไปถาม ได้ทราบความว่า โรงทานยังมีปกติ แต่ที่เงียบเสียงเพราะนางสามาวดี มาจัดวิธีการเข้าแถวรับให้ เศรษฐีถามว่า ท่านมีลูกสาวอีกหรือ ผู้จัดการโรงทานจึงบอกความเป็นมาของนางสามาวดี เศรษฐีครั้งได้ฟังว่า เป็นลูกสาวของอหิฏฐรูปพสหาย (เพื่อนที่ติดต่อทางสื่อสาร แต่ไม่เคยพบตัวกัน) จึงให้รับมาเป็นลูกสาวของตนเอง

วันหนึ่ง มีงานนักขัตฤกษ์การอาบน้ำ พวกกุลธิดาที่ปกติไม่ออกจากบ้าน ก็ออกไปทำงานนี้โดยมากจะไปพร้อมหญิงบริวาร นางสามาวดีก็ออกไปพร้อมบริวาร ๕๐๐ คน เดินผ่านพระลานหลวง พระเจ้าอุเทน ทอดพระเนตรเห็นเกิดความสันทนา จึงถามว่า เป็นธิดาของใคร พอทราบว่า เป็นธิดาของโฆสกเศรษฐี จึงส่งราชสาส์นให้ส่งธิดามา เศรษฐีไม่ยอมส่ง กุลธิดาโดยดีลงโทษธิดา เมื่อไม่ยอมพระราชาทรงกริ้ว รับสั่งให้ตีตรายึดเรือน ให้จับเศรษฐีและภริยาขังไว้นอกเรือน นางสามาวดีกลับมาพบเหตุการณ์จึงถามพ่อ เมื่อทราบว่า เป็นความประสงค์ของพระราชาก็ต้องทำตามนั้น เศรษฐีเห็นว่า เป็นความพอใจของนางสามาวดี จึงทำตามพระราชประสงค์ นางสามาวดีได้รับตำแหน่งอัครมเสด็จแต่นั้นมา

๓. นางมาคันทิยา เป็นธิดาของพราหมณ์มาคันทิยะในแคว้นกุรุ เป็นหญิงมีรูปร่าง บิดามารดาถือว่าธิดาของตนมีรูปเหมือนเทพอัปสร ตระกูลใหญ่ ๆ มาขอก็ไม่ให้ ถือว่าไม่สมควรกับธิดาของตน วันหนึ่ง พระศาสดาทรงตรวจดูสัตว์โลกตอนใกล้รุ่งเห็นว่า พราหมณ์มาคันทิยะและภรรยาจะสำเร็จมรรคผล จึงเสด็จไปใกล้ที่อยู่ของเขา พราหมณ์เห็นพระพุทธรูปเจ้า ซึ่งสมบูรณด้วยมหาปฐิสลักษณ์แล้วคิดว่า บุรุษนี้สมควรแก่ธิดาของเรา แล้วบอกให้พระพุทธรูปเจ้าประทับรอตนเองรีบไปบอกภริยาและนำลูกสาวมา พอมาถึงที่นั้น พระพุทธรูปเจ้าได้แสดงเจตยคือรอยพระบาทไว้ พระองค์เองได้ออกไปประทับ ณ ที่หนึ่ง เมื่อพราหมณ์และนางพราหมณ์มา

ถึงเห็นรอยพระบาท นางพรหมณีเป็นคนรู้วิชาดูลักษณะรอย
เท้าพอเห็นรอยพระบาทก็บอกว่า

ท่านพรหมณ์ นี่มิใช่รอยเท้าของผู้มีกเสพกามคุณ ๕
แล้วกล่าวคาถาต่อไปนี้ว่า

ก็คนเจ้าราชา พึงมีรอยเท้ากระหย่ง (เว้ากลาง)
คนเจ้าโทสะ ย่อมมีรอยเท้าอันสั้นปับ (หนักสั้น) คนเจ้า
โมหะ ย่อมมีรอยเท้าจิกลง (หนักทางปลายนิ้วเท้า) คนมี
กิเลสเครื่องมุงบังอันเปิดแล้ว มีรอยเท้าเช่นนี้
ต่อจากนั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสบอกว่า พระองค์ออก
ผนวชจนถึง (เหตุการณ์) ที่ต้นขอปลาณีโครธ การประเล้า
ประโลมของธิดามาร (บัดนี้)

เรามีได้มีความพอใจในเมถุน เพราะเห็นนางตัณหา
นางอรดีและนางราชา โฉนเล่า จักมีความพอใจเพราะ
เห็นธิดาของท่านนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยมูตรและกรีส เราไม่
ปรารถนา จะถูกต้องธิดาของท่านนี้แม้ด้วยเท้า

ด้วยพระธรรมเทศนาและคาถานี้ พรหมณ์และพรหมณ์
และพรหมณีตั้งอยู่ในอนาคามีผล ฝ่ายนางมาคันธียาได้ผูก
อาฆาตในพระศาสดาว่า ดูหมิ่นตน ถ้าได้สามีดีสูงส่งด้วยยศ
ศักดิ์ จักทำการอันควรทำแก่สมณโคตม (แก่แค้น)

ต่อมานางมาคันธียาก็ได้เป็นมเหสีองค์หนึ่งของพระเจ้า
อุเทนขณะทีนางสามาวดีเป็นผู้เลื่อมใสเป็นสาวิกาของ
พระพุทธเจ้า นางมาคันธียาซึ่งอาฆาตพระพุทธเจ้า จึงอาฆาต
ไปถึงพระนางสามาวดีด้วย เมื่อแผนแก้แค้นต่าง ๆ ไม่สำเร็จ
จึงใช้วิธีสุดท้าย คือ ให้นายมาคันธียะผู้เป็นอา (ซึ่งได้คิดตาม
นางมาคันธียา มาเป็นใหญ่ในวังด้วย ให้เอาผ้าชุบน้ำมันพัน
เสา จุดไฟเผาปราสาทนางสามาวดี นางสามาวดีและบริวาร
ถูกไฟคลอกถึงแก่กรรมทั้งหมด แต่ขณะไฟกำลังไหม้ นาง
สามาวดีได้ให้โอวาทให้บริวาร ให้กำหนดเวทนาปริคคหัมมัญ
ฐาน บางพวกบรรลุผลที่ ๒ (สกทาคามี) บางพวกบรรลุผลที่ ๓
(อนาคามี) ฝ่ายนางมาคันธียา เมื่อความจริงปรากฏภายหลัง
ถูกพระเจ้าอุเทนลงโทษพร้อมบริวารด้วยการประหารหมดสิ้น

เรื่องสามาวดี เป็นเรื่องขนาดยาวมาก มีนิทานซ้อน
นิทานหลายตอน บางตอนบอกถึงอดีตชาติว่า ทำให้ถึงได้รับ
ผลปัจจุบันเช่นนี้ เช่น นางสามาวดี มีเรื่องเล่าถึงอดีตว่า เคย
เอาไฟก่อกองหญ้าเพื่อเผา ไม่ทราบว่ามีพระปัจเจกพุทธเจ้านั่ง
อยู่ พอเห็นมีพระปัจเจกพุทธเจ้าก็กลัวผิด จึงเอาพินมาสูม
เพื่อให้ไหม้หมด (ทำลายหลักฐาน) ด้วยกรรมนั้นนางสามาวดี
และบริวารถูกไฟคลอกมา ๑๐๐ ชาติแล้ว

ต่อไปนี้เป็นข้อความในพระไตรปิฎก

อุเทนสูตร

ว่าด้วยหญิง ๕๐๐ ถูกเผา

ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วอย่างนี้
สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ โขสิตาราม ใกล้
พระนครโกสัมพี ก็สมัยนั้นแล เมื่อพระเจ้าอุเทนเสด็จประพาส
พระราชอุทยาน ภายในพระราชวังถูกไฟไหม้ หญิง ๕๐๐ มี
พระนาง สามาวดีเป็นประมุขท่ากालะ ครั้งนั้นแล เป็นเวลา
เช้า ภิกษุมากด้วยกันนุ่งแล้ว ถือบาตรและจีวรเข้าไป

บิณฑบาต ยังพระนครโกสัมพี ครั้นเที่ยวบิณฑบาตในพระนคร
โกสัมพี กลับจากบิณฑบาต ภายหลังภัตแล้ว เข้าไปเฝ้าพระผู้มี
พระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้าง
หนึ่ง ครั้นแล้วได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์
ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส เมื่อพระเจ้าอุเทนเสด็จ
ประพาสพระราชอุทยาน ภายในพระราชวังถูกไฟไหม้
หญิง ๕๐๐ มีพระนางสามาวดีเป็นประมุขท่ากาละ
คติแห่งอุบาสิกาเหล่านั้นเป็นอย่างไร ภพหน้าเป็นอย่างไร
พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาอุบาสิกา
เหล่านั้น อุบาสิกาที่เป็นพระโสดาบันนีมีอยู่ เป็นพระสกทาคามี
นีมีอยู่ เป็นพระอนาคามีนีมีอยู่ ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกา
ทั้งหมดนั้นเป็นผู้ไม่ไร้ผลท่ากาละ

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว
ทรงเปล่งอุทานนี้ในเวลานั้นว่า

สัตว์โลกมีโมหะเป็นเครื่องผูกพัน ย่อมปรากฏเหมือน
สมบุรณ์ด้วยเหตุ คนพาลมีอุปธิเป็นเครื่องผูกพัน ถูก
ความมืดท้อมทอไว้ ย่อมปรากฏเหมือนว่า เทียงยังยืน
กิเลสเครื่องกังวลย่อมไม่มีแก่ผู้พิจารณาเห็นอยู่

(๒๕/๑๕๗/๒๐๕ สยาม.)

ข้อความในพระไตรปิฎก บอกเพียงแต่คำหนักถูกไฟไหม้
ไม่ได้บอกว่า ถูกเผาอย่างไรในอรรถกถาธรรมบท ถือเหตุการณ์
เป็นกลาง ๆ ตามข้อความที่ปรากฏในคัมภีร์คงมีไฟไหม้ใน
พระราชวังและมีคนเสียชีวิตจริง ๆ ในพระไตรปิฎกบอกเพียง
เหตุที่ปรากฏที่ภิกษุเห็นแล้วมากราบทูลพระผู้มีพระภาค
ข้อความแบบมุขปาฐะเต็มแท้ ส่วนอรรถกถาเป็นแบบรจนา
เรื่องราวมีการเจรจาระหว่างตัวละคร หากอ่านเอาสาระทาง
ธรรมจะปรากฏในพระไตรปิฎก หากอ่านให้ชวนติดตามเรื่อง
หรือเกิดความซาบซึ้งต้องอ่านอรรถกถา บุรพจารย์ท่านเห็น
เหตุนี้ก็ได้ จึงทำเอาอรรถกถาธรรมบทมาเป็นหลักสูตรการ
ศึกษาบาลีเบื้องต้นประโยค ๑-๒

อนึ่ง ประวัติพระเจ้าอุเทน ท่านที่อ่านในแบบพุทธจาก
เรื่องนางสามาวดีแล้ว หากต้องการเทียบเคียงพากย์สันสกฤต
ควรอ่าน ภารตนิยายของศักดิ์ศรี แย้มนัลดดา เรื่องที่ ๒๖
อุทัยนั กัปวาสาวัตตดา สำนักพิมพ์แม่คำผาง ๒๕๔๔
หน้า ๒๕๓-๒๕๕

หนังสือประกอบการเรียบเรียง

๑. สยามรัฐศาสตร์ เดปิฎก, สุตตปิฎก ขุททกนิกายสุ
ส-สุตตปิฎก (๒๕) สยามรัฐศาสตร์ ราชธานีย์ มห
มกุฏราชวิทยาลัยเยน ปกาลิโต ๒๕๒๓
๒. สยามรัฐศาสตร์ เดปิฎกขุททก, ธมมปิฎกขุททก (ปัจ
ภาโค) (๑๗) สยามรัฐศาสตร์ สยามรัฐศาสตร์ ราชธานีย์
มหามกุฏราชวิทยาลัยเยน ปกาลิโต ๒๕๓๕
๓. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย คาถา
ธรรมบท เล่ม (๔๐) โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖
๔. หนังสือแนะนำอ่านประกอบ, ภารตนิยาย, ศ.ดร.ศักดิ์ศรี
แย้มนัลดดา, สำนักพิมพ์ แม่คำผาง, ๒๕๔๔

**ความพึงพอใจของผู้ปกครอง
ที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี**

**THE PARENTS'S SATISFACTION TO MANAGEMENT IN THE CHILDREN
CARE CENTER OF TAMBON MAI KHET ADMINISTRATIVE ORGANIZA-
TION, MUANG DICTRICT, PRACHIN BURI PROVINCE**

• ดวงพร ปานพราหมณ์

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อ
การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วน
ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีมีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหาร
จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ไม้เค็ด
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ประชากรที่ศึกษาได้แก่ผู้
ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วน
ตำบลไม้เค็ด ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑๗๓
คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี
ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ ค่า (Rating Scale)
และคำถามแบบปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหา
ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard
Deviation) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า:

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด
อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีโดยรวมและรายด้านอยู่ใน

ระดับมาก ($\mu = ๓.๘๘ \sigma = ๐.๓๗$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจาก
มากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติสูงที่สุด
คือ ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๙๖ \sigma = ๐.๔๗$)
รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก
($\mu = ๓.๙๓ \sigma = ๐.๓๔$) ด้านการบริหารงานอยู่ในระดับ
($\mu = ๓.๙๑ \sigma = ๐.๔๙$) ด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก
($\mu = ๓.๘๙ \sigma = ๐.๕๕$) และด้านงบประมาณ อยู่ในระดับ
มาก ($\mu = ๓.๗๐ \sigma = ๐.๖๒$) ตามลำดับ

ABSTRACT

The objectives of this independent research seeks
to study the parents's satisfaction to management in
the children care center of tambon mai kheth Sub
district Administrative Organization, Muang district,
Prachinburi province. By conducting this survey
research, the idea of the quantitative approach was
used, and carried out in the form of a questionnaire
survey. The survey was conducted in student parents's
as the children care center of tambon mai kheth Sub

district Administrative Organization where 173 copies. The questionnaire survey was Random Sample by used Rating Scale, Mean, Standard Deviation and Content Analysis.

The research of results was found as follows:

The parents's satisfaction to management in the children care center of tambon mai khet Subdistrict Administrative Organization, Muang district, Prachinburi province that overall and each side were high level ($\mu = 3.88 \sigma = 0.37$). When consider the average from high into less found that the average of the highest practice as environment were high level ($\mu = 3.96 \sigma = 0.47$). Subordinate as educational personnel were high level, ($\mu = 3.93 \sigma = 0.38$), administer ($\mu = 3.91 \sigma = 0.49$), academic ($\mu = 3.89 \sigma = 0.55$) and budget ($\mu = 3.70 \sigma = 0.62$).

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของกรวิจัย

ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติไว้ให้การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้การศึกษานปฐมวัย หรือก่อนประถมศึกษาเป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชน ผู้ปกครองได้รับการเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ม.ป.ป.:๘) องค์กรบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบหนึ่งที่จะต้องรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้งและดำเนินการวางแผนในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดตั้งและดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเดิมอยู่ในความดูแลของส่วนราชการต่างๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและได้มาตรฐาน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ม.ป.ป.:๑) เนื่องจากเด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต การพัฒนาเด็กเล็กให้ได้รับความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา จึงเป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องตระหนักและให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ในด้านการบริหาร ด้านบุคลากรทางการศึกษาด้านงบประมาณ ด้านวิชาการและด้านสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือเด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน

๒. คำถามเพื่อการวิจัย

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด

๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

๔. สมมติฐานของการวิจัย

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อ การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในระดับมาก

๕. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีดังนี้

๕.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีในครั้งนี้ เป็นไปตามหลักการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๕ ประเภทได้แก่

- ๑) ด้านการบริหาร
- ๒) ด้านบุคลากรทางการศึกษา
- ๓) ด้านงบประมาณ
- ๔) ด้านวิชาการ
- ๕) ด้านสภาพแวดล้อม

๕.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนศูนย์เด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำนวน ๑๗๓ คน

๕.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

๕.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕-๓๑ มกราคม ๒๕๕๖

๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๖.๑ ทำให้ทราบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

๖.๒ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามความพึงพอใจของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับคณะกรรมการการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในด้านต่างๆ

๖.๓ สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

๗. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้มีศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะการวิจัยที่ผู้วิจัยนิยามไว้ให้เป็นที่เข้าใจตรงกันดังนี้

ความพึงพอใจ หมายถึง สิ่งที่ผู้ปกครองคาดหวังว่าเด็กจะได้รับ หรือเป็นบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต้องจัดให้กับเด็กนักเรียน เพื่อความปลอดภัยของเด็กด้านอาคารและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สนามเด็กเล่น และการจัดสวัสดิ์ศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้ปกครองนักเรียน หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้อุปการะเด็กที่รับผิดชอบในการเลี้ยงดู และส่งเสียค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของเด็ก เช่นปุ๋ย ยา ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะหมายถึง ผู้ที่มีบุตร หรือเด็กในอุปการะเรียนอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ปกครองนักเรียน ๑ คน ต่อนักเรียน ๑ คน เท่านั้น

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารดำเนินการกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ใน ๕ ด้าน ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อม

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลพัฒนาการเด็ก และจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กเล็ก อายุระหว่าง ๓ - ๕ ปี เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดรับผิดชอบ ได้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแหลมหิน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแหลมไผ่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเต่า และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองยาว

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ของผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

เพศ หมายถึง ๒ อย่าง คือ

๑. เพศชาย
๒. เพศหญิง

อายุ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีที่บ่งบอกถึงช่วงวัย จำแนกเป็น ๔ ช่วงวัย ดังนี้

๑. อายุต่ำกว่า ๒๕ ปี
๒. อายุ ๒๕-๓๕ ปี
๓. อายุ ๓๖-๔๕ ปี
๔. อายุ ๔๖ ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. ต่ำกว่าปริญญาตรี
๒. ปริญญาตรี
๓. สูงกว่าปริญญาตรี

อาชีพ หมายถึงอาชีพปัจจุบันของผู้ปกครองของเด็กที่ทำรายได้หลักให้กับครอบครัว แบ่งเป็น

๑. เกษตรกร

๒. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

๓. ประกอบธุรกิจส่วนตัว

๔. รับจ้าง

ด้านการบริหารงาน หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดฯ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีการดำเนินการในเรื่อง การจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้นำในชุมชน และบุคลากรภาคเรียนละ ๑ ครั้ง หรือตามความจำเป็น มีระบบงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สะดวก รวดเร็วเมื่อท่านไปติดต่อ มีระบบงานประชาสัมพันธ์ สัมครผู้เข้าเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ มีความชัดเจนของนโยบายการจัดการศึกษา มีการจัดให้ผู้ดูแลเด็กออกเยี่ยมบ้านนักเรียน และมีการจัดบริการตรวจสอบและอนามัยให้นักเรียน

ด้านบุคลากรทางการศึกษา หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ไม้เค็ดฯ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีจำนวนบุคลากรทางการศึกษามีความเพียงพอ บุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ให้แก่นักเรียนได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ บุคลากรทางการศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้มาติดต่อ การให้บุคลากรทางการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ การส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ด้านงบประมาณ หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดฯ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีงบประมาณเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน มีการสนับสนุนงบประมาณด้านอาหารกลางวันแก่นักเรียนทุกคน มีการสนับสนุนงบประมาณด้านอาหารเสริมแก่นักเรียน มีบริการจัดการรถรับส่งนักเรียน และให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ด้านวิชาการ หมายถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดฯ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีการใช้สื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาเด็กเล็ก มีความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน มีการประเมินผลนักเรียนได้พิจารณา

จากการพัฒนาความประพฤติ พฤติกรรมการเรียนและการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดฯ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีการจัดบริเวณอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขนาดห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐาน ความสะอาดของบริเวณอาคารสถานที่และภายในห้องเรียน สถานที่ประกอบอาหารมีความสะอาด เป็นระเบียบ ถูกสุขอนามัย ห้องน้ำ ห้องส้วม มีความเพียงพอ สะอาด ถูกสุขอนามัย การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑๑. สรุปผลการวิจัย

๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการบริหารงาน

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ในแต่ละรายการจากมากไปหาน้อย พบว่า ระบบงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สะดวก รวดเร็วเมื่อท่านไปติดต่อ การจัดประชุมผู้ปกครอง ผู้นำในชุมชน และบุคลากรภาคเรียนละ ๑ ครั้ง หรือตามความจำเป็น ระบบงานประชาสัมพันธ์สมัครผู้เข้าเรียนให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ ความชัดเจนของนโยบายการจัดการศึกษา การจัดการบริการตรวจสอบสุขภาพและอนามัยให้นักเรียน การจัดให้ผู้ดูแลเด็กออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ตามลำดับ

๒) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ด้านบุคลากรทางการศึกษา

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละ

รายการจากมากไปหาน้อย พบว่าบุคลากรทางการศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้มาติดต่อ รองลงมา บุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กเรียน จำนวนบุคลากรทางการศึกษามีความเพียงพอ การให้บุคลากรทางการศึกษาประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ ให้แก่นักเรียนได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และการส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเอง เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาต่อในระดับที่สูง ตามลำดับ

๓) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ด้านงบประมาณ

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ในแต่ละรายการจากมากไปหาน้อย พบว่าการสนับสนุนงบประมาณด้านอาหารกลางวันแก่นักเรียนทุกคน รองลงมา งบประมาณเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุน งบประมาณด้านอาหารเสริมแก่นักเรียน การให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการจัดการรถรับส่งนักเรียน ตามลำดับ

๔) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ด้านวิชาการ

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ในแต่ละรายการจากมากไปหาน้อย พบว่าความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน รองลงมา การใช้สื่อการเรียนการสอน การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน และการประเมินผลนักเรียน ได้พิจารณาจากการพัฒนาความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน และการร่วมกิจกรรมของนักเรียน ตามลำดับ

๕) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ด้านสภาพแวดล้อม

โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการจากมากไปหาน้อย พบว่า ขนาดห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐาน รองลงมา การจัดบริเวณอาคารสถานที่

ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ความสะอาดของบริเวณอาคาร สถานที่และภายในห้องเรียน สถานที่ประกอบอาหารมีความ สะอาด เป็นระเบียบ ถูกสุขอนามัย ห้องน้ำ ห้องส้วม มีความ เพียงพอ สะอาดถูกสุขอนามัย และการกำหนดมาตรการ ป้องกันความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามลำดับ

๑๒. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มี ต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การ บริหารส่วนตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ได้มี ข้อเสนอแนะ เชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียน และ ผู้ปกครอง เสนอแนวคิดในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมใน กิจกรรมของนักเรียนมากขึ้น

๒. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน เกิดการ พัฒนาที่เหมาะสมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ รวมถึงความปลอดภัยต่างๆ ให้มากขึ้น

๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ด

๒) รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กตามนโยบาย ของรัฐบาล

๑๓. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). มาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมฯ.

กุลยา นังคลาภิวัฒน์. (๒๕๔๘). ความต้องการของ ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาล ทฤษฎีความคาดหวัง. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.idis.ru.ac./report/index.php?topic=1928.0> (๕ มิถุนายน ๒๕๕๓)

กนกรัตน์ เสนานุช. (๒๕๔๙). ความพึงพอใจของผู้ปกครอง นักเรียนปฐมวัยที่มีต่อการใช้ยุทธศาสตร์ เชิงรุกใน การจัดการในโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ การจัดการ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน กนกขวัญ ประชุมพรรณ. (๒๕๔๗). การบริหารหลักสูตร

การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ของโรงเรียน เอกชนระดับอนุบาลจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรวิทยาเขตกระบี่

คัทลียา กันกา. (๒๕๔๗). การศึกษาการจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยตามนโยบายการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์กรบริหาร ส่วนตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. ปริญญาโท ค.ม (ครุศาสตร์). อุตรดิตถ์. : บัณฑิต วิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. อุดลำนนา.

คำลี ลินภูเขียว. (๒๕๔๙). การศึกษาการจัดการศึกษา ปฐมวัยในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต ๑-๕. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

จันทร์ เชนน้อย. (๒๕๕๐). ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องใน บทบาทหน้าที่ของนายความขอแรง : ศึกษาเฉพาะ กรณีศาล จังหวัดร้อยเอ็ด. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัย

ไชยวัฒน์ ชัยเจริญกุล. (๒๕๕๑). ความพึงพอใจของประชาชน ที่มีต่อการให้บริการด้านสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะ กรณีเทศบาลตำบลสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เดือนใจ เกษณียบุตร. (๒๕๕๖). ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ต่อการบริหารการศึกษา กรณีศึกษา โรงเรียนวัด ตำนกใต้ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. ปริญญา นิพนธ์ ศศ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อุดลำนนา.

นภดล สุรนครินทร์ (๒๕๕๓). การนำหลักการมาภิบาลมาปรับใช้ ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐ ประศาสนศาสตร์,บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

บัลลังก์ จันทบูรณ. (๒๕๕๕) แนวทางการจัดการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เบญจวรรณ วันดีศรี. (๒๕๕๖). การศึกษาความเป็นธรรมชาติของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา

ปณิดา สวรรณภา (๒๕๕๔). ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลไซติวิทย์ จังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (๒๕๕๐). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ภมร เอมะสิทธิ์. (๒๕๕๖). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อโรงเรียนอนุบาลเอกชนในอำเภอเมือง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม (การบริหารการศึกษา) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. อัดสำเนา.

มณี โพธิเสน. (๒๕๕๓). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนโพธิเสนวิทยา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย. รายงานค้นคว้าอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มีทิ ธารสุข. (๒๕๕๕). ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย อำเภอสี จังหวัดลำพูน ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยพิษณุโลก ยุทธ โกยวรรณ. (๒๕๕๙). สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเรลิมกรุงเทพฯ ระเบียบองค์การบริหารส่วนตำบลว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๕๗. (ออนไลน์). (๒๕๕๙). แหล่งที่มา : <http://www.geocities.com/wichakhanlocal/ra.html?20066000>.

วรุณี ภาชนนท์. (๒๕๕๐). ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ใจ จังหวัดพะเยา การศึกษาอิสระ ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วาสนา ชัดติยวงษ์. (๒๕๕๔). การดำเนินการจัดตั้งและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัย

อนุบาลอย่างมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีศึกษาตำบลกกโกอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

ศิริพร เพิ่มผล. (๒๕๕๙). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองน่าน : กรณีศึกษาโรงเรียนสามัคคีวิทยาการ (เทศบาลบ้าน พระเนตร). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุดรดิตต์. : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์. อัดสำเนา.

สมัย สมสงวน. (2546). ความต้องการและความพึงพอใจในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏเลย

สุพจน์ ศรีนารายณ์ (๒๕๕๔). ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดเทศบาลจังหวัดสมุทรสาคร ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม,

อรัญญา ม่วงแดง. (๒๕๕๙). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองลำพูน. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อักรชัย ชัยแสงและคณะ. (๒๕๒๗). ความรู้ของนักศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตร ศาสนศาสตร์บัณฑิต. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ.(๒๕๕๔). จิตวิทยาบริการ. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.

Melhuish, E.C., Lloyd, E., Martin, S., & Mooney, A. (2551). Type of childcare at 18 months- II. Relations with cognitive and language development. Journal of Child Psychological Psychiatry, 31 (6),861-870.

Rustia, J., & Barr, L. (2551). Feasibility of screening young children in day care center-A preliminary investigation. Public Health Report, 101 (2),191-200.

รถค้อย

○ อยุรยาธาจกัลัน	คนดี พ่อเออย
ยามศึกมาราวี	ต่อสู้อย
ตัวตายตกเป็นผี	เลือดสาด ดินแยะ
ร่วมจิตร่วมมือกู้	ต่อบ้านเดิมเมือง
○ อัปรีภัยเกิดชั่วขึ้น	แห่งใด
ศึกนอกเรีศึกใน	หันเหี่ยน
ใครดีจกักลัวโย	บำเหน็จ ปูนเฮย
ใครชั่วมันหนามเสี้ยน	โคตรบำบ้นคอง
○ โฉนหนอกูจกัได้	พบเห็น อิกเออย
คนชั่วก่อล่ำเค็ญ	บัดนี้
ฉ้อราษฎ์รก่อทุกข์เข็ญ	ทวยราษฎ์
ถูกจับตัวมาจี้	จ้อด้วยเหล็กแดง
○ กำแหงนักแลเนื้อ	ตอกเล็บ
ลงแลยังบ่เจ็บ	ชื่อค้ำ
โคตรเหง้าเล่าจกัเก็บ	ผูกล่ำม ชังนา
ไม่เข็ดข้างทียบซ้ำ	บ่ม้วยจับต่อน
○ ดูกรเพชรฆาตผู้	เฝ้าไทย กูเออย
หลบอยู่แห่งหนใด	ทั่วหล้า
บ้านเมืองลูกเป็นไฟ	ผีท่า กลินฤา
ทวยราษฎ์จั้งไ้บ่บ้า	กู้อ้องรถค้อย ๆ

ขุนร่ายอง

เผด็จการ หมายเลข ๒

๐ โอม ฤทธิ ฤทธิ สิทธิ สิทธิ
 ชัยยะ ชัยยะ ลัพพะฤทธา ประสิทธิเม ๑

๐ ก้มลงจูบรอยเลือดร้อยศพซาก
มันข้ามผีเข้าสภายังไม่พอ	สยามอย่างยุควิบากอีกแล้วหนอ
ยังผูกพ้อล้าแม่สนตะพาย
๐ ผูกเทพमारลันดานหยาบยังเหยียบย่ำ
สิบสามกันยายนคนเป็นควาย	ประชาชนดาดำด้ายยังแพ้วพาย
ยังซื่อง่ายขายคลองสิทธิ์เสรี
๐ เผด็จการเงินตราโจรทำร้าย
ยังฉกฉวยปล้นชาติประชาชี	ได้คนถ่อยเข้าสภาไอ้หน้าผี
โสเภณีการเมืองยังเฟื่องฟู
๐ ยังเล่นกลมารยาสาไทย
ยังร้อยเล่ห์พันเหลี่ยมกูก็รู้	ยังล้วงดับกินไตทำไขหู
จะนั่งดูนอนดูโจรกวารเมือง
๐ เถอะนา...ฟ้าดินจะปฏิวัติ
อาณำประชาราษฎร์ยังขัดเคือง	ผู้แทนถ่อยตระบัดสัตย์ที่ฟูเฟื่อง
จะเอาเรื่องล้มสภาบูชายัญวันพรุ่งนี้ ๑

ขุนร่ายอง

เผด็จการ หมายเลข ๓

- ◉ ไครมครามสามทาวเจ้าหน้าที
ยึดกระทรวงทบวงกรมชดน้ำชา
- ◉ ได้ช่องซี่ข้างกินซี่ข้าง
ตาสีตาสาคูณยาคุณยาย
- ◉ ฉ้อราษฎร์บังหลวงร้อยเล่ห์
เข้าขามเย็นขามคือการทำงาน
- ◉ หยั่งรากแหยลิกแผ่นดินร้าว
ขุนนางเจ้านายประชาชน
- ◉ สำนึกสำเหนียกเสียวันนี้
แผ่นดินแม่วันพรุ่งจะรุ่งเรือง
- ◉ ผีห้าชาดานพลหลงผิด
สิ้นยุคเผด็จการจัญไร
- นั่งเก้าอี้ขึ้นนิ้วหน้า
ปิดแข็งเลียขาทานาย
- ยึดดอกอวดอ้างคือความหมาย
คือว้าวคือควายโง่ดักดาน
- เข้าฮาเย็นเฮทุกหย่อมย่าน
เผด็จการเจ้าคนนายคน
- ฝังฝากลูกเต้าหาดอกผล
คือวังวนสยามยุคमारครองเมือง
- ไพร่ฟ้าประชาชีจะฟูเฟื่อง
ปลดเปลื้องเลิกทาสเป็นไท
- ถอดเขี้ยวพิษสู่ยุคสยามใหม่
ดับไฟนรกโลกกันดับบนแผ่นดิน ฯ

ขุนรายอง

ทำสวนทวณธรรม

• นรา ใสติสงข

เกษียณจากงานแล้ว กลับไปอยู่ราชบุรีในสวนมะพร้าว น้ำหอม ซึ่งจะมีพ่อค้าขายส่งมาตัดหลายมะพร้าวถึงสวนใน สนมราคาดีที่พออยู่ได้ ถ้าดำรงชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอ เพียง หรืออิงอาศัยหลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ เคยศึกษามาจนได้นักธรรมชั้นเอก และเปรียญธรรม ๕ ประโยค แถมทำด้วยศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) ก็อยู่ ได้อย่างสบาย ถึงแม้ขัดสนอึดคักบ้างก็แก้ไขได้ตามสำนวน บาลีที่ว่า ชะมะณียัง (พอทนได้)

การใช้ชีวิตแบบนี้เห็นเหนื่อยยากแต่ก็ได้เหงื่อ หลาย ท่านบอกว่าจะทำให้ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง ก็ยังไม่ รับรอง แต่สิ่งหนึ่งที่ได้รับคือเข้าใจคำสั่งสอนของพุทธองค์ ยิ่งขึ้น อาจเนื่องจากได้ใช้จริงในชีวิตแทนที่ต้องพยายามจำ ตามที่ผู้รู้อธิบายไว้ตามความรู้หรือความเข้าใจของท่าน เหล่านั้น แล้วทำข้อสอบเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ที่แม่กองธรรม สนามหลวง แม่กองธรรมแผนกบาลีสนามหลวง หรือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ตรงตามคุณลักษณะของ พระธรรมที่ว่า สนตฺถุริโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก กล่าวคือ เป็นธรรมชาติดที่ผู้ปฏิบัติตามหรือใช้จริง ๆ ในชีวิต เท่านั้นได้รับผลประโยชน์ ใช้เมื่อไรได้เมื่อนั้นไม่จำกัดเวลา เชิญทดลองได้ด้วยตนเองหรือควรทำให้เกิดมีขึ้นในตนเอง และแก้ข้อสงสัยที่มีอยู่ในใจตั้งนานแล้วว่าทำไมฆราวาส จึงต่างจากภิกษุสามเณรที่เข้าถึงและศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์อย่างจริงจัง อาจเป็นเพราะบาง ส่วนวางท่าทำตนเลื่อมใสในพระรัตนตรัยเพื่อให้ผู้อื่นเห็น คุณค่าในตนเองเท่านั้น จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมขึ้นบ่อยครั้ง อาจกล่าวได้ว่าพุทธศาสนิกชนใน

ปัจจุบัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาด้วยลึ้น หรือให้ ความสำคัญกับพุทธศาสน์สัญลักษณ์เท่านั้น กิจกรรมนอกกลุ่ม นอกทางโดยอิงอาศัยพระพุทธศาสนาจึงเกิดมากมาย ประหนึ่งดอกเห็ด

ตามปกติแล้วผู้เกษียณอายุราชการมีบำนาญใช้เป็น เดือน ๆ ผู้เกษียณงานจากรัฐวิสาหกิจหรือพนักงานอื่น ๆ ของรัฐ รวมถึงเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของหน่วยงานเอกชนก็ จะได้รับเงินบำเหน็จ หรือเงินก้อนหนึ่งซึ่งมีจำนวนมากพอที่ จะเลี้ยงชีวิตได้อย่างสบายอีก ๒๐ - ๓๐ ปี แต่งานเอกชน นั้นปัจจุบันกฎหมายกำหนดให้รัฐบาลเข้าไปดูแลและกำกับ การทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตเช่นเดียวกับข้าราชการ บำนาญ สำหรับบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏ ราชวิทยาลัยที่ต้องเกษียณอายุงานในช่วงนี้จนถึงอีกไม่เกิน ๘ ปีข้างหน้า จำเป็นที่ต้องมีการวางแผนชีวิตให้ดี เพราะเงิน ก้อนที่ได้รับหลังเกษียณอายุงานไม่เก็นล้านบาท เมื่อใช้ เดือนละ ๘,๐๐๐.๐๐ บาท (ปีละ ๙๖,๐๐๐.๐๐ บาท) จะใช้ได้ ๑๐ ปี ๑๕ วัน ซึ่งตอนนั้น ก็จะมีอายุได้ ๗๐ ปี ๑๕ วัน ถ้าโชค ดีมีอายุมากกว่านั้น ท่านจะใช้เงินส่วนไหนคิดเอาเอง สำหรับผู้เขียนใช้เวลา ๙ ปีก่อนเกษียณอายุงานจัดหาที่ดิน ซึ่งเป็นสวนมะพร้าวเนื้อที่ ๑๒ ไร่เศษ และที่ดิน(ปัจจุบันให้ เช่า) ๙ ไร่ และตลอดระยะเวลา ๙ ปีนั้น ในช่วงวันหยุดงาน จะไปทำงานในสวนเพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยและ ทักชะการทำงาน เป็นการวอร์มอัฟ (warm-up)ไปในตัว ปัจจุบันได้ทำจริง ๆ รู้สึกเหนื่อยแต่ภาคภูมิใจในตนเองที่ชีวิต นี้ยังมีคุณค่า ความจริงแล้วงานสวนไม่ใช่งานที่ใช้พละกำลัง อย่างเดียวตามที่บางคนคิดและพูดเท่านั้นแต่ต้องใช้สมอง

คิดและองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วย ผลจากการวางแผนและเตรียมตัวดังกล่าวทำให้ปัจจุบันมีสภาพชีวิตเหน็ดเหนื่อยแต่พออยู่ได้ไม่อึดอัดเกินไปถึงแม้ต่อไปข้างหน้าจะมีอายุมากกว่า ๗๐ ปี ๑๕ วันก็ตาม

รตน์รัตน์ไม่ไปพลาจ คิดถึงหลักธรรมที่เคยร่ำเรียนมาเมื่อหลายสิบปีก่อนไปด้วย มองแง่มุมแล้วขบคิดตีประเด็น โดยเฉพาะเรื่องของวงจรวชิวัต ซึ่งต้องการความพอดีพอดี อันมาจากการกระทำของพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลที่ต้องเข้าใจคำว่า “ดูแลอบรมพร่ำสอน” ซึ่งมีนัยที่เราไม่ค่อยใส่ใจกันนัก ความจริงคำว่า “ดูแล” ได้แก่การติดตามเฝ้าดูและควบคุมพฤติกรรม รวมถึงการจัดสรรปัจจัยเกื้อกูลการเป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้ต้องทำและมอบให้เหมาะสมเหมาะสมแก่วัยของผู้รับ ถ้ามากเกินไปผู้รับจะเกิดความรำคาญ อึดอัด เครียดในอารมณ์ ก้าวร้าว สำรภัก ผลที่ตามมาคือไม่เห็นคุณค่าและไม่ให้ความสำคัญต่อสิ่งของหรือการสนองตอบที่ตนได้รับ ส่วนคำว่า “อบรม” เป็นกริยาเช่นกันที่พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีหน้าที่ดูแลต้องกระทำด้วยวิธีการอบ คือ การกำหนดขอบเขตที่เหมาะสม “รม” ฝึกฝนให้ลงมือกระทำ หรือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคุ้นชินกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ (อบ) เช่นเดียวกับการรมาตราของพระภิกษุสามเณร ต้องมีการเตรียมบมาตราโดยขัดสีด้วยกระดาษทราย หรือวัสดุอะไรก็ได้เพื่อให้สนิมออก แล้วล้างให้สะอาดและทำให้แห้งสนิท ขึ้นต่อไปทาด้วยน้ำมันตั้งอ้วให้ทั่วพื้นผิวนอกของลูกบาตรแล้วคว่ำไว้บนเตาครอบด้วยขี้บหรือภาชนะที่ใหญ่พอเพื่อให้ความร้อนทั่วถึงทั้งลูกบาตร ทั้งไว้ประมาณ ๑๕ นาที ทำตามขั้นตอนที่กล่าวมาประมาณ ๕ ครั้ง แต่ละครั้งควรทาน้ำมันตั้งอ้วพอประมาณ อยาให้เยิ้ม เพราะถ้าทาน้ำมันตั้งอ้วมากเกินไปในแต่ละครั้งหลังจากรมไฟแล้วจะมีสีดำไม่สม่ำเสมอ เป็นลูกกลิ้ง บริเวณที่หนาเมื่อใช้เล็บขูดน้ำมันตั้งอ้วที่แห้งแล้วจะลอกติดเล็บออกมา

ดังนั้น ขั้นตอน “ขัดทาคว่ำบนเตา” จึงได้แก่ “รม” การครอบลูกบาตรด้วยภาชนะจึงได้แก่ “อบ” ความดำเงางามของลูกบาตร จึงหมายถึง “พฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการอบรม” สำหรับคำว่า “พร่ำสอน” เป็นคำกริยาทั้งสองคำคือ “พร่ำ” ได้แก่พูดบ่อย ๆ “สอน” คือ การบอก การแนะนำ หรือการให้ความรู้อย่างเป็นทางการหรือกระบวนการ นอกจากนี้ยังรวมถึงการอธิบายให้เกิดความแจ่มแจ้ง และการจูงใจเกิดการเรียนรู้อีกด้วย รวมความว่า “พร่ำสอน” ได้แก่ “การให้ความรู้เรื่องเดียวกันบ่อย ๆ” เพื่อผู้รับการสอนจักได้จำได้ ฟังลึก และเกิดทักษะที่ภาษาบาลีเรียกว่า “วสี” การพร่ำสอนต้องกระทำให้พอดีไม่บ่อยหรือน้อยครั้งเกินไป เพราะถ้าบ่อยครั้งในเรื่องเดียวกันก็เป็นการซ้ำซากทำให้เกิดความรำคาญ น้อยครั้งเกินไปก็จำไม่ได้ ไม่มีทักษะจึงไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามการพร่ำสอนควรเป็นกระบวนการสอนให้เห็นถึงคุณค่าของชีวิต และวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามคตินิยมซึ่งไม่ละทิ้งศีลธรรม

วันหรือเวลาที่ว่างจากงานแล้วก็หันหน้าเข้าหาหนังสือ ทบทวนสิ่งที่ได้ศึกษามาก่อน และหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม ทำสมาธิไปบ้าง ขบคิดข้อธรรมไปพลาจ ทำให้เกิดความรู้สึกศรัทธาต้องการสร้างผลงานด้านกลอนธรรมบ้าง ซึ่งตนเองมีความรู้ด้านกลอนอยู่บ้างครั้งเรียนในระดับบูรพศึกษาและเตรียมศึกษา (มัธยมต้น-ปลาย) ของสภาการศึกษาหมามกุฏราชวิทยาลัย แต่ไม่สันทิต พอกล่อมแกล่อมไปได้ จึงได้ทดลองแต่งเล่น ๆ ไว้ ๓ เรื่อง คือ ผลบุญทุนสวรรควิธีทำบุญ และอำนาจใจ หลักธรรมของกลอนทั้ง ๓ เรื่องได้แนวทางมาจากพระไตรปิฎก บทความนี้ขอนำเอาเรื่องผลบุญทุนสวรรคมาลงให้ท่านได้อ่านและช่วยให้คำแนะนำ ซึ่งมีเนื้อหาของบทกลอน ดังนี้

ผลบุญทุนสวรรค์

บนโลกนี้ ทุกสิ่ง เรื่องจริงแท้
คือเกิดแก่ เจ็บตาย วายชีวิ
ทุกสิ่งมี ทิ้งไว้ ในโลกนี้
เพียงชั่วดี ดิดไป ในโลกหน้า

แดนสวรรค์ ชั้นฟ้า อภิรมย์
ผู้สั่งสม บุญไว้ ได้พระรา
ส่วนนรก แดนอดอยาก มากทุกข
กรรมสร้างมา กำนัล ผู้ทำบาป
เวลาและ นาที ไม่คอยใคร
กินตัวไป ไม่หยุด เหมือนถูกสาป
ชีวิตนี้ น้อยนิด ท่านจงทราบ
เร่งละบาป สร้างบุญ ทุนสวรรค์
เป็นเสบียง สร้างทาง ชีวิตใหม่

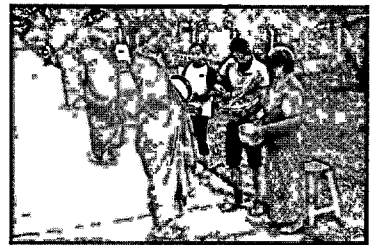
เกิดชาติใด ได้สุข ไร้โทษทัณฑ์
มีเงินทอง ของใช้ สารพัน
ชื่อสนั่น เกรียงไกร ไม่จิตจาง
ทำบุญด้วย เงินทอง สิ่งของมี
ผลบุญที่ ท่านได้ ไม่ไกลห่าง
คือสมบัติ มากมาย หลากหลายอย่าง
พระท่านอ้าง กล่าวไว้ ในคัมภีร์

ได้แต่บอก คนอื่น ตนไม่ทำ
บุญเสริมบำ บริวาร เพิ่มราศี
มีพวกพ้อง น้องพี่ ช่วยทุกที่
เมื่อกิจมี ต้องทำ ไม่ล่าต้อย

จ่ายทรัพย์พร้อม ชี้อวน หม่อมลอมิตร
ผลไม่ผิด สิ้นทรัพย์ นับไม่น้อย
ญาติสนิท มิตรเพื่อน ไม่เลือนลอย
จักทยอย ลอยมา เป็นของตน
ทั้งไม้ให้ ของมีอยู่ นิ่งดูตาย

ไม่ชวนชวาย บอกชวน หม่อมลชน
ให้ร่วมด้วย ช่วยกัน ทำกุศล
ต้องอับจน คนทรัพย์ ท่านกล่าวไว้

ขอเชิญท่าน ไตร่ตรอง มองเหตุผล
เวลาผัน ผ่านไป กลับไม่ได้
ตายเมื่อไร ไม่รู้ ใสใจไว้
ท่านจักได้ ไม่หมิ่นบุญ ทุนสวรรค์ฯ

การแนะนำ อบรม พร่ำสอน และการสั่งสมบุญที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นเงื่อนไขของการรังสรรค์ชีวิตมนุษย์ให้เป็นคนดี
เจริญก้าวหน้า มีความสงบสุข ตามแนวการจัดการศึกษาของไทยที่ว่า “เก่ง ดี มีสุข”

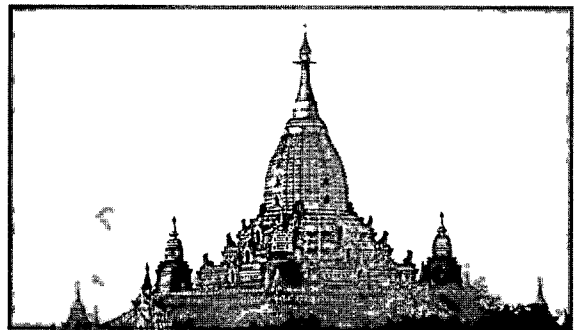

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมและพุทธลักษณะ พระพุทธรูปยืนแบบพม่า วิหารอานันทเจดีย์

• กุษา เรื่องชีวิต

กณมนุญย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

พุกาม เมืองที่ได้รับสมญานามว่า ดินแดนแห่งเจดีย์ห้าพันองค์ หลากหลายรูปแบบของเจดีย์ที่เรียงรายไปทั่วอาณาบริเวณ คือคำตอบที่ดีสำหรับแหล่งที่มาของชื่อเรียกดินแดนนี้ สลุปหรือเจดีย์ของพุกามเหล่านี้สามารถแบ่งจำแนกออกได้เป็นสองประเภทหลัก คือ เจดีย์ประเภทที่ก่อตัน มักจะเป็นเจดีย์ทรงระฆังก่อด้วยอิฐ ตั้งบนฐานสี่เหลี่ยม ตัวเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุหรือพระธาตุของพระอรหันต์ อาทิ เจดีย์ชเวชีกอน ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือเจดีย์วิหาร ลักษณะเป็นคูกา มีช่องโค้งสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป แปลนเป็นสี่เหลี่ยม บางทีก็ต่อชายคาออกมาจากช่องโค้ง ส่วนยอดเป็นทรงระฆังเลียนแบบเจดีย์ บางแห่งเป็นสิขร วิหารสี่เหลี่ยมนี้ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมพยู^๒ เห็นได้จากโครงสร้างของ วิหารอานันทเจดีย์

ภาพที่ ๑ : วิหารอานันทเจดีย์

ตำนานที่มา

วิหารอานันทเจดีย์ (Ananda Temple) เป็นลักษณะของศิลปะพุกาม สร้างขึ้นในสมัยของพระเจ้าจันชิตตา หรือกษัตริย์ชิตตาในปี พ.ศ. ๑๖๓๔ และถูกยกย่องว่าเป็นศาสนสถานที่มีขนาดใหญ่และมีความงดงามที่สุดในพุกาม^๓ ตามตำนานมีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งอินเดียซึ่งเป็นดินแดนกำเนิด

^๒ น. ณ ปากน้ำ, ศิลปกรรมโบราณในสยามประเทศ, (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์บรรณกิจ ๒๕๒๔) ๑๑๒-๑๑๓.

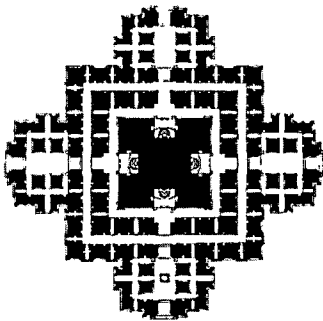
^๓ Arian Snodgrass, The Symbolism of Stupa . สัญลักษณ์แห่งพระสลุป, แปลโดย รศ.ดร ภักพรพร สิริกาญจน, (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๓๗) ๓๕๐.

^๔ เรื่องเดียวกัน ๓๓๔-๓๓๖

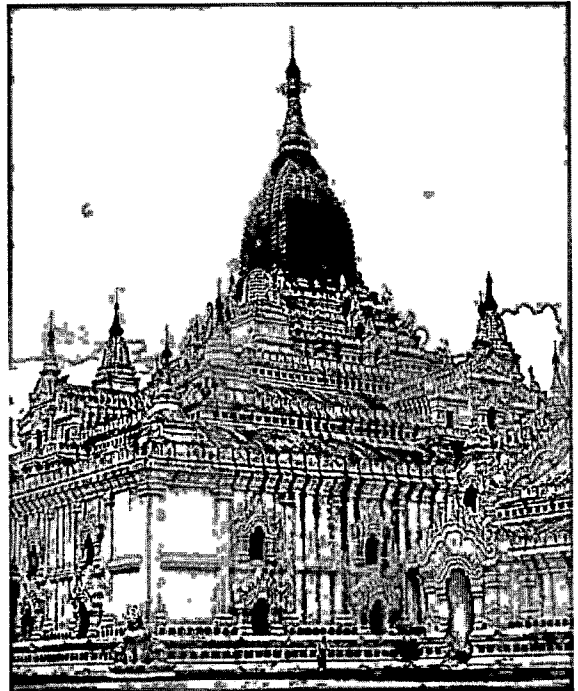
^๕ น. ณ ปากน้ำ, สลุปเจดีย์ในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ . สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์ ๒๕๑๖.) ๔-๕

พุทธศาสนา ถูกกองทัพชาวมุสลิมเข้าตี ทำลาย พระพุทธศาสนา พระภิกษุอินเดียบางส่วนหนีภัยเข้ามายัง พุกาม ในจำนวนนั้นมีพระภิกษุ ๘ รูป ที่พร้อมด้วยจริยวัตร รดงาม พระเจ้าจันชิตตา เกิดความเลื่อมใส ซึ่งแต่เดิม พระภิกษุเหล่านั้นอาศัยอยู่ในวิหารนั้นทมูล บริเวณเทือกเขา ทิมาลัย จึงทรงให้พระภิกษุเหล่านั้นร่างภาพวิหารนั้นทมูลขึ้น และโปรดให้สร้างวิหารตามภาพนั้น ชนนานามว่า “วิหาร อานันท”^๕ แต่บางตำนานกลับกล่าวว่า พระเจ้าจันชิตตา ทรงโปรดให้ภิกษุชาวอินเดียกลุ่มหนึ่งสร้างโดยจินตนาการ การจำลอง ถ้ำนั้นทมูล ในป่าทิมพานต์ ด้วยอุดมคติว่า ถ้ำดังกล่าวเป็นที่สถิตของเหล่าพระอรหันต์ และบรรดา พระปัจเจกพุทธเจ้า คือผู้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าและ ปรีณิพพานไปโดยไม่สั่งสอนธรรมแก่ผู้ใด^๖

คำว่า อานันท นั้นยังมีการเข้าใจอีกว่า อานันท มาจาก อนันตปัญหา มีความหมายถึงปัญหาอันไม่มีที่สิ้นสุดของ พระพุทธเจ้า และยังเชื่อมโยงอีกว่าเป็นชื่อเรียกพ้องจากคำ ว่า อนันตะ หรืออานันท์ ซึ่งเป็นนามของของพระอานันท์ ผู้เป็นญาติ และสาวกสนิทของพระพุทธเจ้า^๗

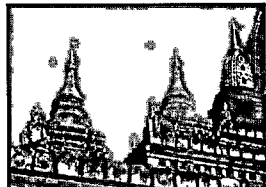
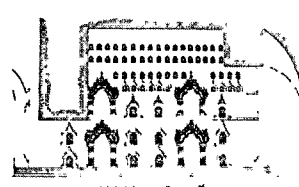
ภาพที่ ๒-๓ : ผังของเจดีย์-วิหาร อานันท แกนทึบสี่เหลี่ยม ตรงกลางเป็นระบบเสากลางรับน้ำหนัก ซึ่งเว้ากลางที่ด้าน ทั้งสี่ เพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปด้านละองค์ และมีมุขยื่น ออกมาเท่ากันทั้ง ๔ ด้าน

ภาพที่ ๔ : รูปแบบของวิหารอานันทเจดีย์

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวิหารอานันทเจดีย์

โดยทั่วไปแล้ว เจดีย์วิหาร ขนาดใหญ่ของพุกาม ประเภทที่มีเสา โครงสร้างหลักเป็นเสาสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ก่อ ไว้กลางคูหา แต่ละเหลี่ยมของเสาโครงสร้างหลักนั้น ก่อไว้ เป็นจรรยาเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ประทับยืน สมส่วนกับเสา ตำแหน่งที่ประดิษฐานแต่ละด้านจะตรงกับทิศ หลัก และตรงกับแนวเปิดของระเบียงทางเดินอันเป็นมุขทาง เข้า โดยตัดขวางกับระเบียงคูหาที่ล้อมรอบโครงสร้างหลัก^๘

ภาพที่ ๕ : ผังแสดงระเบียงทางเดิน
ภาพที่ ๖ : มุมจะเป็นเจดีย์จำลองสลักรับกับสิงห์

^๕ สันติ เล็กสุขุม, “เจดีย์ทุกแห่งหน ในพุกาม” เอกสารในโครงการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕, ๒๙.
^๖ Pictorial Guide to Pagan p.๒๗
^๗ สันติ เล็กสุขุม, “เจดีย์พุกาม-สุโขทัย-ล้านนา” , เมืองโบราณ ๒๔,๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๔๕), ๘๖.

ภาพที่ 7 : ระเบียงทางเดินโดยรอบ

โดยลักษณะของ วิหารอานันท์เจดีย์นี้ มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาว ด้านละ ๖๗ เมตร สูงจากฐานชั้นล่างถึงยอดฉัตร ๕๗ เมตร ตัววิหารเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีมุขเด็จยื่นออกไปเท่ากันทั้ง ๔ ด้าน ตั้งอยู่ด้านหน้า ซึ่งทำให้แผนผังกลายเป็นรูปกากบาท มุขนี้เตี้ยกว่าตัวอาคารตรงกลาง โดยมีแกนกลางเป็นเสาศาครที่รองรับน้ำหนักจากส่วนบนของอาคารไว้ ตัวอาคารสูง มีหน้าต่าง ๒ ชั้น และสูงราว 12 เมตร เหนืออาคารตรงกลางจะเป็นลานหลายชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป ที่ลานแต่ละชั้นประดิษฐานเจดีย์จำลองไว้ทุกมุม และมีมุขยื่นออกมาทั้งสี่ทิศด้วย จนถึงชั้นที่รองรับทรงศิขร ถัดจากชั้นหลังคาขึ้นไปจะมีซุ้มจำลองอยู่ และที่มุมจะเป็นเจดีย์จำลองสลักกับสิ่งทุกมุม ชั้นสุดท้ายรองรับทรงศิขรหรือหลังคาทรงสูงของอินเดีย และมียอดเป็นเจดีย์ทรงกระบอกแบบพุกาม^๗

ภายในวิหารยังประกอบด้วยระเบียงแคบๆ 2 ชั้นขนานกันไปโดยรอบของตัววิหารทั้ง 4 ด้าน ระเบียงทั้งสองติดต่อกันโดยทางเดินแคบและเตี้ยด้านหน้าหน้าต่างซึ่งทำให้แสงสว่างอาจส่องลอดเข้าไปได้ นอกจากนี้ยังมีทาง

ภาพที่ 8 : พระพุทธเจ้ากกุลันธะ - ทิศเหนือ,

ภาพที่ 9 : พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ - ทิศตะวันออก (สร้างใหม่ใน ศตวรรษที่ 18)

ภาพที่ 10 : พระพุทธเจ้ากัสสปะ - ทิศใต้

ภาพที่ 11 : พระพุทธเจ้าศากโคตม - ทิศตะวันตก (สร้างใหม่ใน ศตวรรษที่ 18)

เดินใหญ่จากมุขแต่ละทิศตัดผ่านระเบียงทั้งสองนี้อีก ตรงกลางวิหารก่อเป็นแท่นที่สี่เหลี่ยมใหญ่ซึ่งแต่ละทิศประดับด้วยซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ สลักด้วยไม้ 4 องค์ โดยคติความเชื่อแล้ว พระพุทธรูปทั้ง 4 หมายถึง พระอดีตพระพุทธเจ้า ที่อยู่ตามทิศทั้ง 4 ได้แก่ พระพุทธเจ้ากกุลันธะ - ทิศเหนือ, พระพุทธเจ้าโกนาคมนะ - ทิศตะวันออก, พระพุทธเจ้ากัสสปะ - ทิศใต้ และพระพุทธเจ้าศากโคตม - ทิศตะวันตก^๘

(อ่านต่อฉบับหน้า)

^๗ มรว สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ศิลปะงามและศิลปะพม่าโดยสังเขป, (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์, ๒๕๓๐), ๔๕-๔๖.

^๘ Pictorial Guide to Pagan. p.๒๓-๓๐

จารึกวัดบวรนิเวศวิหาร

• พจนารถ สุพรรณกุล

ตอน ๔

๓. จารึกที่พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

บริเวณตำหนักจันทรด้านทิศตะวันออกติดกับรั้วเหล็ก มีพลับพลาเล็ก ๒ ห้อง มีพาไล ๒ ด้าน ฝาผนังทาสี ก่ออิฐถือปูน ข้างบนโค้ง เครื่องไม้ ทิ้งคามงกระเบื้องสี จั่วและช่อใบระกาประดับกระจก เดิมเป็นพลับพลาเล็กที่ประทับของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี พระบรมราชชนนีใน พระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ เรียกสมเด็จพระพันวัสสา ปลูกอยู่ใน สวนพระราชวังเดิม เมื่อสวรรคตแล้ว (พ.ศ.๒๓๗๙) ได้โปรดให้รื้อมาปลูกที่วัดนี้เป็นอาสนศาลายู่ ที่ริมคูด้านหน้าถนนพระสุเมรุ หน้าพระตำหนัก ต่อมา จึงย้ายมาปลูกใหม่ใน บริเวณตำหนักจันทรนี้ เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๕ เมื่อครั้งสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงครองวัดบวรนิเวศวิหาร ได้ใช้พลับพลานี้เป็นที่สอนภาษาบาลี กล่าวกันว่า พลับพลาที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงผนวชอยู่ใช้เป็นที่พักผ่อนเยื้อง สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินีอีกด้วย

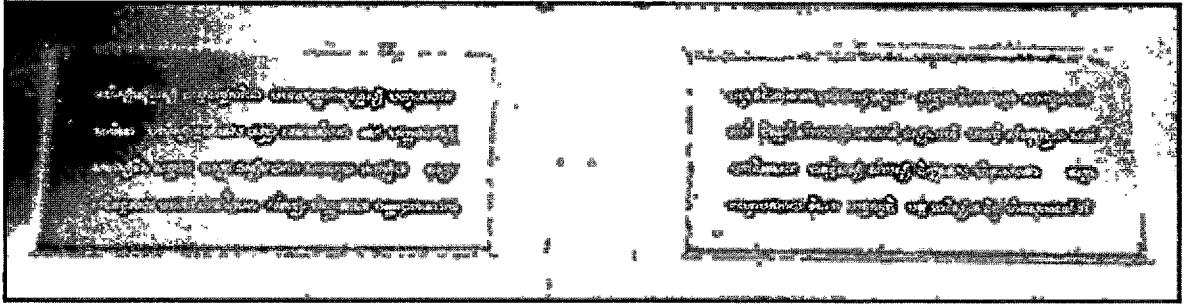
สำหรับจารึกที่พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วัดบวรนิเวศวิหาร มีคำจารึกและ คำแปล ดังนี้

ภาพ ๓ พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วัดบวรนิเวศวิหาร

เรียบเรียงเป็นคาถาดังนี้

มหัสสรสุนทรสส	ธมเมน รชชการิโน
มหาบุญโถมบุญณสส	ปญจเสเตภสสามิโน
ปรมิสสรคคมเทสิ	เสฏฐสา สมานวสิกา
เทวี ปญญวตา วสส	สทสสินิติสวทยา
ตสสา วิสมนาคาร	สาลา ภูตา อยมปุเร
ตสสา สุทิวคตาย	มกุฎี นาม โอโรโส
ส่วทโธม ปญญเตเชน	ปญญาปารคโต อหุ

ภาพถ่ายจารึกที่พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วัดบวรนิเวศวิหาร

ปลจว วชิรญาณโณติ
 สกุฏานานี ทราเปตวา
 ชินณมกั สัชวราเปตวา
 โภคคถั สัสมุฏฐานัน
 จาตทุทิสสส สัสมส
 ตสสา พหุวการาย
 ปตติ อาทิสสเด นิฉจ

ปากโฏ พุทรมณฑล
 สสมุการมเสสกั
 โสภณั ทสสารท
 สาลั ปวรนิเวสเน
 นิยยาเทสิ ทิตาสโย
 สุตาย ยตถกถถจ
 ทิตสุโขทยั วร

กับทั้งเครื่องสัมภาระทั้งหมดแล้ว จึงซ่อมแซมของเก่าที่ชำรุดให้งาม และให้เป็นที่ควรดูควรชมแล้ว จึงมอบถวายให้เป็นศาลาสงฆ์อุปฐาก เพื่อสงฆ์ที่มาแต่จตุรทิศจะมาพักอยู่ในวัดบวรนิเวศ เพื่อจะได้อาศัยบริโภคในศาลานี้

เมื่อพระราชเทวีบุญรอดนั้น เป็นผู้มืพระคุณูปการแก่เรามากดังนี้ เสด็จสถิต รั ที่แห่งใดแห่งหนึ่งก็ดี ขอให้พระราชเทวีบุญรอดนั้น จงมารับส่วนบุญอันประเสริฐ ซึ่งเป็นที่เกิตขึ้นแห่งประโยชน์เกื้อกูลและความสุขสิ้นกาลเป็นนิจเทอยุ ๓

(พระมหาวชิราธรรม (เรื่อง เปรียญ) แผลและเรียบเรียง)

คำแปล

ความว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้ามหิศรสุนทร ผู้เสวยราชสมบัติโดยชอบธรรม และเป็นผู้เต็มเปี่ยมแล้วด้วยท่วงแห่งบุญบารมีอันยิ่งใหญ่ ทั้งสิ้นเจ้าของคชเสวตร ๕ เชือก

พระอรรคมเหสี ผู้เป็นใหญ่ยิ่งของพระเจ้ามหิศรสุนทรนั้น เป็นผู้ประเสริฐด้วยศิวลาจารคุณทั้งมีวงศ์ตระกูลอันเสมอกัน ทรงพระนามว่า พระราชเทวีบุญรอด เป็นพระพันปีหลวง

ในกาลก่อนศาลานี้ เป็นศาลาที่พักของพระราชเทวีบุญรอดนั้น และเมื่อพระราชเทวีบุญรอดนั้น เสด็จดับขันธทิวงคตแล้ว พระราชโอรสทรงพระนามว่า มกุฎราชกุมาร ครั้นสังวัตนาการเจริญวัยด้วยบุญเดขานาภาพแล้ว ได้ถึงซึ่งฝั่งพระปัญญาบารมี ในกาลภายหลัง ทรงพระนามว่าวชิรญาณปราภกฏในพระพุทธศาสนาณณฑล เป็นผู้มือัยยาคัย เพื่อจะให้เป็นที่दानุทิศประโยชน์ จึงใช้ให้ปริชนไปขนสิ่งของที่มีอยู่ในที่ของตน

ปฏฐะระฐฐาณณณิ ตุคคะตถุชชชชช สฐฐาณนิภกรบชฐา สสมุการมเสสกั
 สคิ สกุฏานานีทราเปตวา ชินณมกั สัชวราเปตวา โภคคถั สัสมุฏฐานัน
 จาตทุทิสสส สัสมส ตสสา พหุวการาย ปตติ อาทิสสเด นิฉจ

จารึกที่พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วัดบวรนิเวศวิหาร

เรื่องเรียงเป็นคาถาบทนี้

มัทศตรขุนทรส มหาปฎิไชยปุตต ปรมิสตรกนกหะ เทวี ปุญชตรา วร ตสสา วิสมณถ ตสสา สุตวิจกถ ชัฟุโต ปุญชเดชน ปลจว วชิรญาณโ ตฐฐานัน ทราเปตวา ฉิตถั สิงวราปร โคคคถั สัสมุฏฐาน จาตทุทิสส สัสม ตสสา ปวรนิเวสเน ปตติ อาทิสสเด นิฉจ	มุนเน รชชภาวิ ปญชเสกตานิ เสฐฐา ทนาวธิ กทสิสิสิสิทวธา ตถา ฎฐา อมฺปโร นุกุโณ นโม โอร ปญชปรคโค อญ ปากโฏ พุทธธมท สสมุการมเสสกั โศภณั ทสสารท สาลั ปวรนิเวส นิยยาเทสิ ทิตา สุตาย ยตถกถถ ทิตสุโขทยั วร
---	--

กล่าวว่ เมื่อสมเด็จพระเจ้ามหิศรสุนทร ผู้เสวยราชสมบัติโดยชอบธรรม และเป็นผู้เต็มเปี่ยมแล้วด้วยท่วงแห่งบุญบารมีอันยิ่งใหญ่ ทั้งสิ้นเจ้าของคชเสวตร ๕ เชือก

พระอรรคมเหสี ผู้เป็นใหญ่ยิ่งของพระเจ้ามหิศรสุนทรนั้น เป็นผู้ประเสริฐด้วยศิวลาจารคุณทั้งมีวงศ์ตระกูลอันเสมอกัน ทรงพระนามว่า พระราชเทวีบุญรอด เป็นพระพันปีหลวง

ในกาลก่อนศาลานี้ เป็นศาลาที่พักของพระราชเทวีบุญรอดนั้น และเมื่อพระราชเทวีบุญรอดนั้น เสด็จดับขันธทิวงคตแล้ว พระราชโอรสทรงพระนามว่า มกุฎราชกุมาร ครั้นสังวัตนาการเจริญวัยด้วยบุญเดขานาภาพแล้ว ได้ถึงซึ่งฝั่งพระปัญญาบารมี ในกาลภายหลัง ทรงพระนามว่าวชิรญาณปราภกฏในพระพุทธศาสนาณณฑล เป็นผู้มือัยยาคัย เพื่อจะให้เป็นที่दानุทิศประโยชน์ จึงใช้ให้ปริชนไปขนสิ่งของที่มีอยู่ในที่ของตน

กับทั้งเครื่องสัมภาระทั้งหมดแล้ว จึงซ่อมแซมของเก่าที่ชำรุดให้งาม และให้เป็นที่ควรดูควรชมแล้ว จึงมอบถวายให้เป็นศาลาสงฆ์อุปฐาก เพื่อสงฆ์ที่มาแต่จตุรทิศจะมาพักอยู่ในวัดบวรนิเวศ เพื่อจะได้อาศัยบริโภคในศาลานี้

เมื่อพระราชเทวีบุญรอดนั้น เป็นผู้มืพระคุณูปการแก่เรามากดังนี้ เสด็จสถิต ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งก็ดี ขอให้พระราชเทวีบุญรอดนั้น จงมารับส่วนบุญอันประเสริฐ ซึ่งเป็นที่เกิตขึ้นแห่งประโยชน์เกื้อกูลและความสุขสิ้นกาลเป็นนิจเทอยุ ๓

(พระมหาวชิราธรรม (เรื่อง เปรียญ) แผลและเรียบเรียง)

จารึกและคำแปลที่พลับพลาสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี วัดบวรนิเวศวิหาร

ปูปวดเป็นปะ?

• WPr.as.พษษัย.พิษรสุนรศนุทล

<http://DrPornchai.com/> พษษัย พิษรสุนรศนุทล

<http://www.facebook.com/pornchai.pacharintanakun/> บัทธิวธิการอธิส:

อาจารย์พิศนคณวิภยคศศตร จุฬฬฬ คณ:คศศนคณ:ปษษรณคณ มมส. แล:คณ:พิศนคณ:คศศตร มจส.

“ปู” ในที่นี้หมายถึงสัตว์น้ำที่เป็นปูจริงๆ ไม่ใช่นกการเมืองที่มีชื่อว่า “ปู” แต่ประการใด “ปูปวดเป็นปะ?” (ปูปวดเป็นหรือเปล่า?) จึงหมายความว่า สัตว์น้ำที่เป็นปูนั้นสามารถรับรู้ความเจ็บปวดได้หรือไม่? ไม่ได้หมายความว่า คุณปู้มีความรู้สึกเจ็บปวดหรือไม่? ซึ่งยอมเป็นที่แน่นอนว่า ในฐานะที่เป็นมนุษย์ คุณปู้ยอมมีเส้นประสาทที่สามารถรับรู้ความเจ็บปวดได้อย่างแน่นอน และยิ่งในฐานะที่เป็นนักการเมืองด้วยแล้ว คุณปู้ก็ยอมต้องเผชิญกับความเจ็บปวดจากการเสียดสีทางการเมืองด้วย ซึ่งไม่ใช่เป็นความปวดทางกาย หากแต่เป็นความปวดจิตใจเข้าไปในหัวใจเนื่องจากการกระทบกระทั่งกันในทางวาจา และในทางสื่อมวลชนต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ตามธรรมชาติธรรมดา (ธรรมชาติ) ของการเมือง

(คำว่า “ปะ” สะกดอย่างนี้ถูกแล้ว โดยไม่ต้องใส่ไม้เอก เพราะ “ปะ” เป็นเสียงวรรณยุกต์เอกอยู่แล้ว จึงไม่ต้องใส่เครื่องหมายวรรณยุกต์ไม้เอกกำกับไว้อีก)

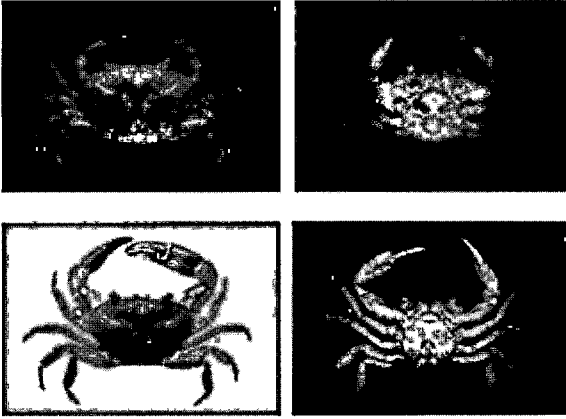
การที่สัตว์ใดๆ รวมทั้งปู้ด้วย จะสามารถรับรู้ความเจ็บปวดได้หรือไม่ ย่อมขึ้นกับว่าสัตว์นั้นมีระบบประสาทหรือไม่ ซึ่งในกรณีของปู และสัตว์ที่มีเปลือกแข็งทั้งหลาย (crustacean) เช่น กุ้ง และกั้ง เป็นต้น เราารู้อยู่แล้วว่ามีระบบประสาทอย่างแน่นอน ประเด็นอยู่ที่ว่าเปลือกของสัตว์เหล่านี้จะสามารถป้องกันการกระทบกระทั่งจากสิ่งภายนอกสู่ลำตัวอ่อนนุ่มของมันได้หรือไม่? และถ้า

ป้องกันไม่ได้ สัตว์นั้นจะรู้สึกเจ็บปวดหรือไม่? และจะสามารถหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีจากความเจ็บปวดได้หรือไม่? คำถามทั้งหมดข้างต้นนี้ ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์สามารถตอบได้แล้วว่า “สัตว์เปลือกแข็งทั้งหลายสามารถรับรู้ความเจ็บปวดได้ และสามารถแสดงออกโดยการหลีกเลี่ยงสภาพการณ์เดิมที่เคยทำให้มันเจ็บปวด” หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ปูปวดเป็นปะ”

นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดลองกับปู และได้พบว่าปูสามารถตอบสนองต่อไฟฟ้าช็อค และสามารถหลีกเลี่ยงไฟฟ้าช็อคในครั้งต่อไปได้ แสดงว่าปูสามารถรับรู้ความเจ็บปวดเนื่องจากถูกไฟฟ้าช็อคนั่นเอง และนอกจากนี้ยังพบอีกว่ากุ้งและปูเสฉวนก็สามารถมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานะของความเจ็บปวดได้เช่นกัน

งานวิจัยนี้ได้ตีพิมพ์ในวารสารชีววิทยาเชิงปฏิบัติการ (Journal of Experimental Biology) ชื่อสรุปของงานก็คือ เราอาจจะไม่สามารถล่วงรู้ลึกเข้าไปภายในจิตใจของปูว่า มันคิดอะไร แต่จากพฤติกรรมของปูแสดงว่าพฤติกรรมนั้นไม่ใช่การตอบสนองของระบบประสาทแบบอัตโนมัติ ดังเช่นเมื่อเราใช้ค้อนยางตีที่หัวเข่าของเรา แล้วหน้าแข้งก็จะดิคกระเต็งเตะออกไปโดยอัตโนมัติฉะนั้น แต่พฤติกรรมของปูนี้แสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดอย่างชัดเจน

ความรู้สึกเจ็บปวดเป็นความรู้สึกภายในที่เป็นส่วนตัวที่คนหรือสัตว์อื่นไม่มีทางที่จะรับรู้ได้ ความปวดของใคร

ก็เป็นของคนหรือสัตว์นั้น (ความเจ็บปวดเป็นความรู้สึกเฉพาะตัว เช่นเดียวกับธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งที่รู้ได้เฉพาะตัว เช่นกัน) ผิดกับสิ่งภายนอก เช่น ก้อนหิน ก้อนหิน ดวงดาว ฯลฯ ซึ่งคนหรือสัตว์ทุกตัวจะรับรู้ตรงกันหมด ดังนั้นการศึกษารูสึกเจ็บปวดในคนหรือในสัตว์จึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายนัก ไม่ว่าจะเป็นหมูหมาไก่ หรือกุ้งหอยปูปลา ฯลฯ

ในกรณีของการศึกษาเรื่องของปูนี้ นักวิทยาศาสตร์ได้คิดวิธีการศึกษาที่เฉลียวฉลาดมาก ดังนี้

นักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยควีนส์ เมืองเบลฟาสต์ รัฐไอร์แลนด์เหนือ ประเทศสหราชอาณาจักร ได้ทำการศึกษาทดลองกับปูพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ตามชายทะเลปูพันธุ์นี้มีชื่อว่า คาร์ซินุส มาเอนัส (Carcinus maenas) ซึ่งโดยปกติในช่วงเวลากลางวัน ปูนี้จะชอบหลบซ่อนอยู่ภายใต้ก้อนหินเพื่อหลบเลี่ยงจากนกนางนวล ซึ่งจะคอยสอดส่องค้นหาและจับไปเป็นอาหาร

นักวิทยาศาสตร์ได้จับปูชนิดนี้มาจำนวนหนึ่ง แล้ววางปูลงในภาชนะที่ได้รับแสงส่องสว่าง โดยมีก้อนหินสองก้อนวางไว้ในภาชนะนั้นด้วย เราจะเรียกหินสองก้อนนี้ว่า หิน ๑ และ หิน ๒ ผลปรากฏว่าปูทั้งหมดจะวิ่งหลบภายใต้ก้อนหินทั้งสอง บางตัวก็หลบอยู่ใต้ก้อนหิน ๑ บางตัวก็หลบใต้ก้อนหิน ๒ ปูที่หลบอยู่ภายใต้ก้อนหิน ๑ จะได้รับไฟฟ้าช็อค แต่ปูที่หลบอยู่ภายใต้ก้อนหิน ๒ จะไม่ได้รับไฟฟ้าช็อค

ต่อไปนักวิทยาศาสตร์ได้นำปูเฉพาะที่ถูกช็อคใต้ก้อนหิน ๑ ออกมาปล่อยใหม่เป็นครั้งที่สองในที่สว่าง ปรากฏผลเป็นที่น่าอัศจรรย์ว่าปูส่วนใหญ่ยังคงกลับเข้าไปภายใต้ก้อนหิน 1 ก้อนเดิมที่มันเคยได้รับไฟฟ้าช็อค มีส่วนน้อยหนีเข้าไปอยู่ใต้หินก้อนใหม่ คือก้อนหิน ๒ นี่หมายความว่าปูชอบ

ไฟฟ้าช็อคกระนั้นหรือ?

เพื่อให้แน่ใจ นักวิทยาศาสตร์ได้ใส่ไฟฟ้าช็อคให้แก่ปูที่อยู่ภายใต้ก้อนหิน ๑ อีก รวมเป็นไฟฟ้าช็อคสองครั้ง ส่วนปูที่หลบอยู่ภายใต้ก้อนหิน ๒ คงได้รับไฟฟ้าช็อคจากครั้งแรกเพียงครั้งเดียว เราจะดูต่อไปว่าเกิดอะไรขึ้น

นักวิทยาศาสตร์จับปูทั้งหมดในการทดลองครั้งที่สองมาปล่อยใหม่เป็นครั้งที่สาม ปรากฏว่าปูที่ได้รับไฟฟ้าช็อคสองครั้งจะหนีไปอยู่ใต้ก้อนหิน ๒ เป็นสัดส่วนที่มากกว่าปูที่ได้รับไฟฟ้าช็อคครั้งเดียว แสดงว่า ประสบการณ์ที่ไม่พึงปรารถนาสองครั้งจะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของปูได้

นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการทดลองอีกแปดครั้งเฉพาะกับปูที่ได้รับไฟฟ้าช็อคสองครั้ง โดยไม่มีไฟฟ้าช็อคใดๆ อีก ปรากฏว่าปูทั้งหมดหนีก้อนหิน ๑ ไปอยู่ใต้ก้อนหิน ๒ กันหมด แสดงว่า ปูสามารถจำความเจ็บปวดของไฟฟ้าช็อคภายใต้ก้อนหิน ๑ ได้เป็นอย่างดี และจะไม่ยอมให้ถูกไฟฟ้าช็อคอีกแล้ว ราวกับมันชักชวนกันว่า "ปูที่รักทั้งหลาย เราหนีไฟฟ้าช็อคไปอยู่ภายใต้ก้อนหิน ๒ ดีกว่า!"

สรุปว่า ปูไม่ได้แสดงออกแบบระบบประสาทสะท้อนโดยอัตโนมัติ แต่ปูสามารถเรียนจากประสบการณ์ได้ และจากประสบการณ์นี้ทำให้ปูสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมในอนาคตได้

อนึ่ง นักวิทยาศาสตร์คณะเดียวกันนี้ยังได้เคยทำการวิจัยพบว่า กุ้งและปูเสฉวนก็สามารถแสดงพฤติกรรมที่แสดงว่ามันสามารถรับรู้ถึงความเจ็บปวดได้เช่นเดียวกัน ปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์สามารถสรุปได้ว่า สัตว์เปลือกแข็งที่มีสิบเท้า (decapod crustacean) ทั้งหมด รวมทั้งกั้งด้วย สามารถรับรู้ต่อความเจ็บปวดได้

เมื่อมองในแง่ของพุทธศาสนา สัตว์ใดมีระบบประสาทแสดงว่าสัตว์นั้นสามารถรับรู้ความสุขและความทุกข์ได้ และถ้ารับรู้แล้วยึดติดในความสุขและความทุกข์นั้นด้วย เราจัดว่าเป็นสัตว์ที่อยู่ในกามภูมิ ซึ่งคำว่ากามนี้ไม่ได้หมายถึงการเสพเมถุนหรือการมีเพศสัมพันธ์กันเท่านั้น แต่หมายถึงความชอบและความชังในการรับรู้สัมผัสทุกชนิดที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัส สัตว์ในกามภูมินี้ต่างจากสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตในอีกสองภูมิที่มีอยู่ในจักรวาล นั่นคือรูปภูมิและอรุภูมิในความหมายว่า สิ่งมีชีวิตในรูปภูมิไม่ยึดติดในการสัมผัสทางระบบประสาท แต่ยังยึดติดในการมีรูปร่าง ส่วนสิ่งมี

ชีวิตในอรูปภูมิก็ไม่ยึดติดในการสัมผัสทางระบบประสาท เช่นเดียวกับสัตว์ในรูปภูมิ แต่ยังยึดติดในการที่ไม่มีรูปกาย หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ

สัตว์ในกามภูมิ ยึดติดในประสาทสัมผัส รูปกาย และจิต

สัตว์ในรูปภูมิ ยึดติดในรูปกาย และจิต

สัตว์ในอรูปภูมิ ยึดติดในจิต

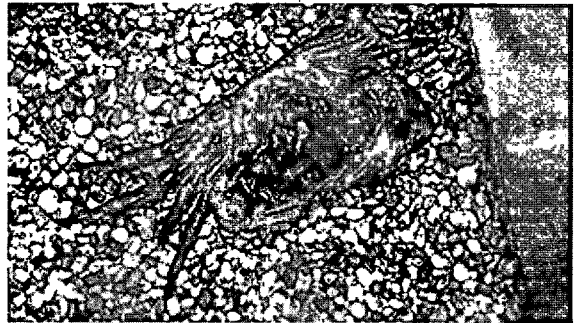
แล้วถ้าไม่ยึดติดในอะไรเลย จะเป็นสัตว์อะไร? คำตอบก็คือสัตว์ในโลกุตรภูมิ ซึ่งก็คือพระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เท่านั้น

สัตว์ในกามภูมีย่อมได้รับความสุขและความทุกข์จากประสาทสัมผัส ซึ่งในทางพุทธศาสนามีสัมผัส ๖ ทาง ไม่ใช่ ๕ ทาง นั่นคือไม่ใช่สัมผัสทางตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง เท่านั้น แต่ยังมีสัมผัสทางใจด้วย โดยสัมผัสทางใจหมายถึงความคิดต่างๆซึ่งก็สามารถก่อให้เกิดความสุขและความทุกข์ได้เช่นเดียวกับสัมผัสทางประสาททั้งห้า การเห็นทางตา การได้ยินทางหู การได้กลิ่นทางจมูก การได้รสทางลิ้น การได้สัมผัสทางกาย และการคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางใจ บางทีก็ก่อให้เกิดความสุข บางทีก็ก่อให้เกิดความทุกข์ และเมื่อสัตว์ (ซึ่งหมายถึงมนุษย์ ปุ่ กุ้ง และกิ้ง ในบทความนี้ด้วย) ได้รับความสุขหรือความทุกข์แล้ว ย่อมอยากจะได้ดังใจ เข้าหาความสุขและอยากจะไม่สัมผัสใดสิ่งหนึ่งจากความทุกข์ ความอยากนี้เรียกว่าตัณหา เมื่อสัตว์ใดมีตัณหาสัตว์นั้นย่อมต้องตายแล้วเกิดอีก เพราะ ตัณหาทำให้เกิดอีก ดังคำบาลีที่ว่า “ตัณหาโปโนพหวิกา”

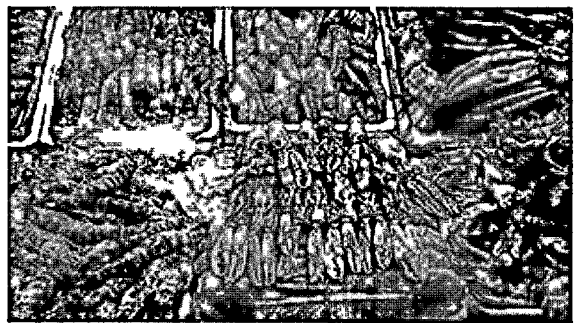
จากการเห็นเหตุผลดังกล่าว ทำให้เราเห็นว่าสัตว์ที่มีระบบประสาทจะต้องตายแล้วเกิดอย่างแน่นอน สัตว์ที่มีระบบประสาทนับเป็นสัตว์เกือบทั้งหมดในโลก ได้แก่ กุ้ง หอยปูปลา หมูหมาไก่ ช้างม้าวัวควาย ลิงค่างป่างชะนี ฯลฯ ซึ่งมีทั้งสัตว์น้ำ สัตว์บก และสัตว์อากาศ (นก แมลง ค้างคาว ฯลฯ) สัตว์ที่เหลือนอกจากนี้เป็นสัตว์ชั้นต่ำที่ไม่มีระบบประสาท (แต่อาจมีระบบชั้นต่ำอื่นที่สามารถรับรู้ต่อสิ่งเร้าได้) ซึ่งมีจำนวนสายพันธุ์น้อยกว่าสัตว์ที่มีระบบประสาทดังกล่าว สัตว์ชั้นต่ำที่ไม่มีระบบประสาทนั้นอาจตายแล้วสูญ เช่น เชื้อแบคทีเรีย ไวรัส และจุลชีวันต่างๆ ฯลฯ นอกจากนี้พืชก็อาจตายแล้วไม่เกิดอีก เพราะพืชย่อมไม่มีระบบประสาทแบบสัตว์ (แต่อาจมีวิธีการอื่นในการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมได้)

ความจริงเรื่องที่ว่าสัตว์ที่มีระบบประสาทตายแล้วจะต้องเกิดอีกนี้ ได้กล่าวไว้แบบอ้อมๆในอภิธรรม โดยพระอภิธรรมกล่าวไว้ว่า “ปสาทรูปเป็นกัมมัชรูป” แปลว่า “ระบบประสาทเกิดจากกรรม” ในเมื่อระบบประสาทเกิดจากกรรมแล้ว สัตว์ที่มีระบบประสาทย่อมจะต้องเคยทำกรรมมาก่อนการเกิดของรูปกายของตนซึ่งรวมทั้งการเกิดของระบบประสาทด้วย ถ้าเช่นนั้นแล้วการเคยทำกรรมมาก่อนจะมาจากไหน? ก็มาจากชาติก่อนๆ ของสัตว์นั้นนั่นเอง! เວ်งก็มีด้วยประการฉะนี้

บทความนี้เริ่มต้นด้วย “ปุ่ปวดเป็นปะ” แต่มาจบลงด้วยเรื่องของการตายแล้วเกิดได้อย่างไร? ข้อสรุปของบทความก็คือ สัตว์ทั้งหลายรวมทั้งปุ่ด้วย ย่อมมีระบบประสาทและย่อมมีความสุขและความทุกข์ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นสัตว์ทั้งหลาย รวมทั้งมนุษย์ด้วย ย่อมต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกันในโลกนี้และในจักรวาลนี้ เราจึงย่อมไม่ควรมีเวรต่อกันและกันเลย และขอให้มีความสุขเป็นสุขเถิด สาธุ!

ปุ่ปวดเป็น นักวิทยาศาสตร์ศึกษาพฤติกรรมของปุ่เมื่อได้รับไฟฟ้าช็อค

กุ้งจิ้งเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เจ็บปวดต่อไปอีกเลย กุ้งและปูสามารถรับรู้ความเจ็บปวดได้ จึงสมควรได้รับการแผเมตตา เช่นเดียวกับสัตว์ทุกชนิดในโลกนี้

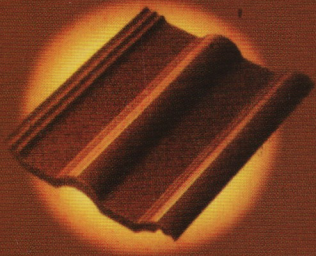

ทอเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ วัดเทพสังฆาราม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

กระเบื้องหลังคาเซรามิกแท้
 ❖ เอ็กเซลล่า ❖

ความงามแห่งพื้นหลังคา
 ครอบคุลมค่าเอกสิทธิ์ไทย

กระเบื้องหลังคาเซรามิกแท้ เอ็กเซลล่า ความงามที่ไม่มีวันแปรเปลี่ยน
 แข็งแกร่งทุกสภาพอากาศ ด้วยกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้มาตรฐาน
 ผ่านการเคลือบและเผา ที่อุณหภูมิสูงถึง 1100 องศาเซลเซียส
 จึงได้ผิวกระเบื้องที่เนียนเรียบ สีสนสดีสม่ำเสมอทุกแผ่น
 จึงดูสวยเหมือนใหม่...ตลอดกาล

ผลิตภัณฑ์คุณภาพเยี่ยม จากเครือซิเมนต์ไทย

บริษัท กระเบื้องหลังคาเซรามิกไทย จำกัด
 เลขที่ 1 ถนนปทุมธานีเมนดไทย บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
 โทร. 0-2586-5999, 0-2586-5146-7 โทรสาร: 0-2586-5017

กระเบื้องหลังคาเซรามิกแท้